



รายงานการสำรวจ

สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ

ดำเนินการโดย

มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปี 2565

คำนิยม



กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้ความสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วม และบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม รวมทั้งองค์กรคนพิการ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและสตรีพิการได้รับการคุ้มครอง และส่งเสริมความเสมอภาค โดยมีความพยายามในการผลักดันการดำเนินงานด้านสตรีพิการ ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน

การให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีพิการที่ถูกกระทำความรุนแรงนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องอาศัยความเข้าใจและมีความละเอียดอ่อนในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างยิ่ง และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว และเป็นหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุน พม. ให้สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จมาอย่างยาวนาน รายงานสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงพิการฉบับนี้ จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการเผชิญปัญหาของเด็กและสตรีพิการที่ได้รับความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานนำมาเป็นแนวทางในกระบวนการช่วยเหลือ พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิในทุกระดับด้วย

๗/

(นางพัชรี อาระยะกุล)

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์



บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการก้าวที่เป็นมิตรต่อเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงพิการ โดยได้ศึกษาข้อมูลลักษณะของความรุนแรงซึ่งมีผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ รวมทั้งศึกษาข้อมูลการเข้ารับบริการช่วยเหลือและผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลการสำรวจไปจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ถูกกระทำเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม

การนำเสนอรายงานการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ฉบับนี้เป็น การนำข้อมูลปฐมภูมิที่มีทีมงานเก็บรวบรวมไว้แล้วมาจัดกระทำใหม่ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอเป็นจำนวนและร้อยละในรูปแบบของตารางและภาพ พร้อมทั้งนำเสนอคำบอกเล่าที่กลุ่มตัวอย่างคนพิการมาแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ของความรุนแรง และนำเสนอข้อมูลกรณีศึกษาของผู้ถูกกระทำรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์ของปัญหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่เป็นผู้เสียหาย จำนวน 51 คน จาก 29 จังหวัด ในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ข้อมูลด้วยตนเอง มีบางคนให้ข้อมูลผ่านพ่อแม่หรือผู้ปกครองและผ่านล่ามภาษามือ เนื่องจากความจำกัดในการสื่อสารของคนพิการ โดยมีข้อค้นพบของการสำรวจ ดังนี้

ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี ผู้อายุน้อยที่สุด 11 ปี และอายุมากที่สุด คือ 79 ปี ส่วนใหญ่มีความพิการทางการเห็น คนพิการจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ และมีโอกาสเรียนในระดับต่ำกว่าศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพโสด อาศัยอยู่กับครอบครัว ที่มีพ่อ แม่ ลูก หลาน และญาติคนอื่น ๆ จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ทำงาน จึงมีรายได้จากเบี้ยคนพิการเพียงอย่างเดียว ขณะที่บางคนมีรายได้จากครอบครัวหรือญาติ อาชีพที่สร้างรายได้ให้กับคนพิการเป็นการนวดแผนไทยและ/หรือร้องเพลง มีรายได้ราว 1,000-3,000 บาท ต่อเดือน และ 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการทำงาน จากเบี้ยคนพิการ และรายได้จากคนในครอบครัวหรือญาติ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ มีคนพิการ 1 ใน 3 ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ เพราะมีข้อจำกัดในการสื่อสาร และในจำนวนที่ใกล้เคียงกันคนพิการสามารถใช้สมาร์ตโฟนที่พิมพ์ข้อความด้วยเสียงได้ อ่านออกเขียนได้ ใช้ภาษามือได้ หรือเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้าง แต่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งบริการช่วยเหลือหรือรับรู้ข่าวสารข้อมูล เพราะมีปัญหาในการสื่อสารด้วยตัวเองและขาดคนช่วยเหลือ

ลักษณะการถูกรังแก คนพิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ถูกรังแกทางเพศ จำนวนรองลงมาถูกรังแกทางด้านจิตใจ ถูกรังแกทางด้านร่างกาย และถูกละเลยและทอดทิ้งจากพ่อแม่เพราะความพิการ โดยผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว ได้แก่พ่อ/แม่ (ผู้ให้กำเนิด)

พี่น้องพ่อแม่เดียวกัน และคนพิการราว 1 ใน 4 ของคนพิการถูกระทำรุนแรงและล่วงละเมิดทางเพศจากคนแปลกหน้า โดยผู้กระทำส่วนใหญ่ไม่เป็นคนพิการ การกระทำรุนแรงส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้านที่คนพิการอยู่ร่วมกับครอบครัวหรือในห้องเช่า ผู้เสียหายจำนวนมากเคยถูกระทำรุนแรง 1-2 ครั้ง มีคนพิการบางคนไม่สามารถระบุจำนวนครั้งที่ถูกระทำได้ บอกได้เพียงว่าถูกระทำรุนแรงบ่อย ๆ หรือหลายครั้ง ซึ่งมีคนในครอบครัวเกือบทั้งหมดรับรู้การถูกระทำความรุนแรง

การจัดการกับปัญหาที่ถูกระทำรุนแรง คนพิการที่ถูกระทำรุนแรงเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกระทำทั้งหมดเท่านั้นที่แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินคดี ขณะที่ผู้เสียหายส่วนที่เหลือไม่ได้เข้าแจ้งเหตุ โดยให้เหตุผลว่าผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและผู้ถูกระทำบางคนยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำที่เป็นสามี/แฟน เนื่องจากผู้เสียหายไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้ ประกอบกับมีความจำเป็นในด้านการศึกษาของลูก และผู้ถูกระทำเองก็มีข้อจำกัดในการสื่อสารให้คนเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งติดขัดในการหาล่ามภาษามือมาช่วยในการสื่อสาร สำหรับคนพิการที่ถูกระทำรุนแรงแล้วไปแจ้งความส่วนใหญ่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำได้ แต่อีกจำนวนหนึ่งของคดีไม่คืบหน้า เป็นเพราะผู้กระทำหนีไปขณะที่ผู้เสียหายบางรายรอการไกล่เกลี่ยเพื่อให้ผู้กระทำจ่ายค่าชดเชยการตั้งครรภ์ และมีบางกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่รับแจ้งความ เพราะยังขาดหลักฐานมาแสดง

จากข้อค้นพบของการสำรวจข้อมูลฯ มีข้อสังเกตดังนี้

1. ข้อจำกัดจากการถูกเลือกปฏิบัติของเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ คนพิการมีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ จึงถูกระทำรุนแรงและมีความเสี่ยงต่อการถูกระทำซ้ำ ดังนี้

1.1 เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกละเลยและทอดทิ้ง ทำให้ขาดการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม และไม่มีการปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย ทำให้คนพิการไม่มีโอกาสเจริญเติบโตและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และยิ่งถูกระทำรุนแรงหลายลักษณะ โดยเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศจากคนในครอบครัวของตนเองและคนใกล้ชิด ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จึงต้องมีเป้าหมายให้คนพิการทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย และทุกประเภทของความพิการ ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมเพื่อให้เด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ชุมชน และเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาและส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม การขาดโอกาสทางการศึกษาได้ส่งผลให้คนพิการไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพได้หลากหลาย เนื่องจากขาดความรู้และทักษะสำหรับการทำงาน คนพิการจึงมีรายได้จำกัด และทำงานได้ในบางอาชีพ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้สอดคล้องกับผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) ที่พบว่า เด็กที่พิการมีแนวโน้มที่จะมีความเสี่ยงด้านสุขภาพ การศึกษา และการถูกเลือกปฏิบัติ

1.3 ความจำกัดของความพิการของเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ จากผลการสำรวจฯ ที่พบว่า 1 ใน 3 ของเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลหน่วยงานหรือข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเอื้อต่อการเข้าถึงสิทธิ หรือให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการได้ เนื่องจากคนพิการ

มีข้อจำกัดในการสื่อสาร และขาดโอกาสในการเข้าถึงการให้บริการช่วยเหลือ ซึ่งทางองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย มีความเห็นว่าเด็กพิการเป็นกลุ่มคนที่ถูกเลือกปฏิบัติและมีความเสี่ยงที่จะถูกระทำรุนแรง ในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัดให้คนพิการ ด้วย การส่งเสริมให้คนพิการสามารถเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญเพื่อลดความเสี่ยงของตนเองได้

2. เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว จากผลการสำรวจฯ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ถูกระทำรุนแรงทางเพศ และมากกว่าครึ่งของผู้เสียหายถูกระทำรุนแรงที่มีผลต่อจิตใจ คนพิการอีกจำนวนหนึ่งถูกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย รวมทั้งถูกละเลยและทอดทิ้งจากพ่อแม่เพราะความพิการ โดยมีหลายครอบครัวที่รับรู้ว่ามีเด็กมีความพิการแต่กลับเพิกเฉย ไม่ให้การดูแลสุขภาพหรือส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กไม่ได้พัฒนาตนเองตามสภาพของ ความพิการหรือตามวัย แม้เด็กพิการบางคนจะถูกคนในครอบครัวข่มเหงรังแก ถูกระทำอนาจาร หรือข่มขืน รุมโทรม โดยที่คนในครอบครัวรับรู้ แต่คนพิการกลับไม่ได้รับปกป้องคุ้มครอง หรือดูแลให้ความปลอดภัย ซึ่งสร้างความขมขื่นใจให้แก่คนพิการอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน

3. เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ และสวัสดิภาพ ข้อมูลจากการสำรวจฯ แสดงให้เห็นว่า มีเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ที่ถูกระทำรุนแรงเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกระทำทั้งหมดเท่านั้นที่เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดี นอกนั้นไม่ได้เข้าแจ้งเหตุ ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเพราะผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งคนพิการยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจาก ผู้กระทำ คนพิการบางคนมีปัญหาในการสื่อสาร การหาคนช่วยเหลือ โดยเฉพาะการหาล่ามภาษามือมาช่วย สื่อสาร และคนพิการยังขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือ ฟันฟู เยียวยา และคุ้มครองสิทธิ และสวัสดิภาพด้วยเหตุผลหลายประการ ในจำนวนผู้เสียหายที่ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กลับพบว่า คดีความยังไม่มีคดีบหนา และบางคนยังรอการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อรับเงินชดเชยความเสียหายจากการ ล่วงละเมิดทางเพศเนื่องจากผู้ถูกระทำตั้งครมร์

จากประเด็นดังกล่าว มีผลการวิจัยได้อธิบายถึงข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลให้ผู้เสียหายที่เป็นคน พิการไม่ได้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที รวมทั้งไม่ได้รับการปกป้องหรือป้องกันมิให้ถูกระทำรุนแรงซ้ำ หรือเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการรักษาสุขภาพทางร่างกายและจิตใจด้วยการฟันฟูเยียวยา ตลอดจน เข้ารับบริการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม ได้แก่ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัวของคนพิการ ที่พบว่าคน พิการที่อยู่ร่วมกับครอบครัวมีความเสี่ยงต่อการถูกระทำด้วยความรุนแรง เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ ในการดูแลสุขภาพและการป้องกันของตนเองจากโรคและสภาพแวดล้อม ขาดความรู้และทักษะในการ ดำรงชีวิต ไม่รู้สิทธิของตนเอง และขาดอำนาจการต่อรอง เนื่องจากไม่สามารถพึ่งตนเองได้ บางคนต้องอยู่ กับผู้กระทำที่ดื่มสุราหรือเสพยาเสพติด โดยไม่สามารถป้องกันตนเอง หลบหลีก หรือตอบโต้ได้ คนพิการ ไม่รู้สิทธิ ไม่รู้แหล่งบริการพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น บางคนต้องออกไปใช้ชีวิตเร่ร่อน ในที่สาธารณะ หรือถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และได้รับผลกระทบจากค่านิยมทางทางสังคมที่ให้อำนาจ ชายเป็นใหญ่ จึงอยู่ภายใต้อำนาจของสามี พ่อ หรือผู้ชายที่เป็นใหญ่ในครอบครัว (2) ปัจจัยทางด้านชุมชน และสังคมที่มีต่อคนพิการ ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันหรือขวางกั้นการสร้างความเท่าเทียม ได้แก่ ทัศนคติเชิงลบ

ของชุมชนและสังคมต่อคนพิการ และการขาดความรู้ความเข้าใจในการสนับสนุนและปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเท่าเทียม และ (3) ข้อจำกัดในด้านบริการและกฎหมายคุ้มครองเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการรองรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในงานคนพิการ หรือมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับให้บริการช่วยเหลือ และยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมายที่ยังไม่สามารถให้การคุ้มครองเด็กและผู้หญิงพิการอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป การดำเนินงานในก้าวต่อไปของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และงานของมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีดังนี้

1. ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในทุกช่วงวัย คนพิการควรได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ โดย

1.1 สนับสนุนคนพิการในด้านการศึกษา การส่งเสริมให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ มีทักษะเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จะทำให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองและมีชีวิตที่ดี โดยคำนึงถึงความแตกต่างของความพิการและความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละกลุ่ม ดังนั้น จึงควรออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มตามสถานการณ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายที่สนับสนุนด้านการศึกษาของคนพิการ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ/ทุพพลภาพ หรือผู้ที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้สิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ (2) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดสิทธิให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต และได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ในด้านการศึกษา สามารถเลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นที่อาจมีความพิเศษหรือเฉพาะสำหรับบุคคลนั้น ๆ ตลอดจนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาด้วยวิธีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท

1.2 สนับสนุนคนพิการในด้านสุขภาพ จากผลการสำรวจฯ พบว่า เด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ถูกครอบครัวยุติและทอดทิ้งเมื่อรู้ว่าเป็นคนพิการ ไม่มีการดูแลรักษาหรือส่งเสริมสุขภาพ บางคนไม่มีโอกาสได้ออกจากบ้าน ทำให้มีความจำกัดในการดำเนินชีวิต และยิ่งเมื่อถูกกระทำรุนแรง โดยคนในครอบครัว คนพิการที่เป็นผู้เสียหายกลับไม่ได้รับการฟื้นฟูสุขภาพอย่างเหมาะสม ซึ่งการดูแลสุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กและทุกคน (ทุกเพศ ทุกวัย) ควรได้รับ โดยประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการในมิติด้านสุขภาพ 2 ฉบับ คือ (1) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ในมาตรา 5 ที่ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน

และมีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ ตามที่มีระบุในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยมีสิทธิได้รับ บัตรทอง ท.74 ซึ่งเป็นบัตรสำหรับคนพิการ สิทธิประโยชน์ในการได้รับการฟื้นฟูทั้งในและนอกหน่วยบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ (2) พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดสิทธิของผู้ป่วยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ และได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัย การคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคม และระบบอื่น ๆ จากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย

2. ส่งเสริมให้คนพิการรู้สิทธิ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิจากการถูกระทำรุนแรง จากผลการสำรวจฯ แสดงให้เห็นว่า คนพิการที่ถูกระทำรุนแรงยังขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือฟื้นฟู เยียวยา และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพด้วยเหตุผลที่หลากหลาย ประกอบกับมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ทั้งคนพิการและครอบครัวขาดความรู้ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิคนพิการจากการถูกระทำด้วยความรุนแรง ดังนั้น หน่วยงานและเครือข่ายการทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจึงควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 ให้ความรู้ความเข้าใจสิทธิและการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมให้คนพิการรู้สิทธิ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิจากการถูกระทำรุนแรง โดยสนับสนุนให้คนพิการเข้าใจสิทธิของตนเองและเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และสิทธิทางกฎหมายที่กำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายที่เป็นสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว หลายฉบับ เช่น (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ (2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และ (4) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 รวมทั้ง (5) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 รวมทั้งมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. 2563

2.2 สนับสนุนให้คนพิการที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้รับการช่วยเหลือ ฟื้นฟู เยียวยา ด้วยบริการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการ คือ (1) จัดทำแผนปฏิบัติการขจัดความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศต่อคนพิการ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม และเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับเครือข่ายที่ทำงานเกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม (2) สนับสนุนให้ชุมชนทำหน้าที่ป้องกันปัญหาที่มีต่อคนพิการ โดยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในทุกพื้นที่ และสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงานของชุมชน (3) จัดให้มีกระบวนการช่วยเหลือที่เป็นมิตร ให้เข้าถึงง่าย และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงคนพิการที่เป็นผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการเป็นหลัก และ (4) สนับสนุน

องค์กรเอกชนและชุมชนให้เข้าถึงกองทุนเพื่อยุติความรุนแรงต่อคนพิการ เพื่อให้สามารถแก้ไขและป้องกัน
ปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับคนพิการได้อย่างทันที่และเป็นรูปธรรม

**2.3 ส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานบริการช่วยเหลือ
คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของคนพิการ** ด้วยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจสถานะของความพิการ
สถานการณ์ปัญหาที่คนพิการเผชิญอยู่ มีการปรับทัศนคติที่มีต่อคนพิการให้เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจน
จัดให้มีบุคลากรรองรับการทำงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อคนพิการอย่างเพียงพอ
โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำหน้าที่บริการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนให้บุคลากรมีความเข้าใจประเด็นทาง
กฎหมายให้เกิดการคุ้มครองสวัสดิภาพคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อสำหรับการปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน
ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนพิการต้องทนอยู่กับสถานการณ์ความรุนแรง คือ การพึ่งพิงผู้กระทำรุนแรง ที่อาจเป็น
พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ หรือสามี นอกจากคนพิการจะมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอต่อการเลือกประกอบ
อาชีพที่เหมาะสมจนสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว คนพิการยังถูกเลือกปฏิบัติและได้รับบริการที่ไม่เท่าเทียมกัน
กับคนอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมเพื่อสนับสนุนและปฏิบัติต่อคนพิการ
อย่างเท่าเทียม และทำความเข้าใจสถานการณ์ของคนพิการ ในการปฏิบัติต่อคนพิการทุกลักษณะของความ
พิการ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ จำเป็นต้องมีนโยบาย มาตรการ กลไก และแนวปฏิบัติ โดยเฉพาะ
ข้อกำหนดหรือระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพคนพิการอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิด
ความเท่าเทียมกัน จึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดให้เอื้อสำหรับการปฏิบัติต่อ
คนพิการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน

3. สร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมที่มีต่อคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ควรร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรเอกชนและภาคประชาสังคมในสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคนพิการ
และปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อคนพิการ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองเชิงลบที่มีต่อคนพิการ เช่น
มองว่าคนพิการอ่อนแอ คนพิการเป็นภาระ คนพิการเป็นปัญหาของสังคม ให้เป็นการมองคนพิการ
ในเชิงบวก เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีศักยภาพ สามารถใช้
ชีวิตปกติสุขร่วมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลและสำรวจความชุกของการถูกระง่ำรุนแรงต่อคนพิการ ในการ
กำหนดนโยบายเพื่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำ
ฐานข้อมูล เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติต่อไป โดยนำกระบวนการวิจัย
มาใช้ในการสำรวจความชุกของการถูกระง่ำรุนแรงของคนพิการในทุกกลุ่ม ทุกลักษณะของ
ความพิการ โดยอาจจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวกับคนพิการ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล (จำแนกข้อมูลตามเพศ
อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ) ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโอกาสและการเข้าถึงกระบวนการ
คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ โดยกระจายการเก็บข้อมูลไปในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้ข้อมูลเบื้องต้นจากการ
มีบัตรของคนพิการ



คำนำ

ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคม รวมทั้งสังคมไทย ซึ่งปัจจุบันมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ของความรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำซึ่งเป็นผู้เสียหายมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และสภาพปัญหาก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย ลักษณะของความรุนแรงมีหลากหลายรูปแบบและส่งผลกระทบต่อผู้รุนแรง โดยมีสาเหตุจากปัจจัยหลายด้าน อย่างไรก็ตามปัจจุบันสังคมไทยยังมีความจำกัดในการฉายภาพข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ทั้งที่เป็นความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ที่จะนำไปสู่การจัดทำนโยบายและมาตรการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวของกลุ่มคนพิการอยู่อย่างจำกัด

จากข้อจำกัดด้านข้อมูลดังกล่าว มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ได้นำประสบการณ์ทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้เสียหายที่ถูกละเมิดสิทธิจากความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศที่ส่งสมมาหลายปีมาจัดทำโครงการก้าวที่เป็นมิตรต่อเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในปี 2563-2564 โดยมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความตระหนักให้สังคมยอมรับว่าความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศที่เกิดขึ้นกับเด็ก ผู้หญิง คนพิการมีอยู่จริง เพื่อให้มีข้อเสนอเพื่อปรับปรุงแก้ไขนโยบาย ระเบียบ และการพัฒนาระบบบริการของรัฐที่เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ด้วยการสำรวจข้อมูลและเผยแพร่สถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ

ในการจัดทำรายงานผลการสำรวจข้อมูลนี้ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคนทำงานด้านคนพิการในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และประชาสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่อไป

ในการนี้ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ขอขอบคุณผู้มีส่วนสนับสนุนหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการที่ยินดีบอกเล่าประสบการณ์ความรุนแรง ขอขอบคุณในความร่วมมือของผู้บริหารและบุคลากรของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ประกอบด้วย กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตลอดจนการสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินงานจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

ทีมงานมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.)

5 กันยายน 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนิยาม	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
คำนำ	ซ
สารบัญ	ฅ
สารบัญตารางและภาพ	ญ
ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและวิธีการดำเนินงาน	1-8
1.1 ความเป็นมาของการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ	1
1.2 วิธีการดำเนินงาน	1
1.3 คำสำคัญและนิยามศัพท์ปฏิบัติการที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล	6
ส่วนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูล	9-33
2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	9
2.2 ข้อมูลลักษณะการถูกระทำรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	14
2.3 คำบอกเล่าของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงของเด็ก ผู้หญิงและคนพิการ	22
2.4 กรณีศึกษาผู้ถูกระทำรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ	28
ส่วนที่ 3 บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	34-49
3.1 สรุปข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ	34
3.2 บทวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ	35
3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป	43
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	51-87
ภาคผนวก 1 ตารางข้อมูลทั่วไปและการถูกระทำรุนแรงของผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจ	52
ภาคผนวก 2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเยียวยาผู้เสียหายจากความรุนแรง การข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศของประเทศไทย	66

สารบัญตารางและภาพ

	หน้า
ตาราง	
ตารางที่ 1 พื้นที่ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	3
ตารางที่ 2 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	9
ตารางที่ 3 ข้อมูลลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง	13
ตารางที่ 4 ข้อมูลการถูกระทำรุนแรงของกลุ่มตัวอย่าง	15
ตารางที่ 5 ข้อมูลการจัดการกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างและสิ่งที่เกิดขึ้น	20
ตารางที่ 6 แนวโน้มสถานการณ์ของเด็กพิการในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก	37
ภาพ	
ภาพที่ 1 ลักษณะการถูกระทำรุนแรงที่มีต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ	39
ภาพที่ 2 ผู้กระทำรุนแรงต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ	39
ภาพที่ 3 การเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิของเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ	40
ภาพที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานสำหรับเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ	49



ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและวิธีการดำเนินงาน

1.1 ความเป็นมาของการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ

การจัดทำรายงานการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการก้าวที่เป็นมิตรต่อเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงพิการ การสำรวจนี้ได้ศึกษาลักษณะของความรุนแรงซึ่งมีผู้ถูกระงับหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ การเข้ารับบริการช่วยเหลือและผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำผลการสำรวจไปจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ถูกระงับหรือผู้เสียหายเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม

กลุ่มเป้าหมายของการสำรวจเป็นกลุ่มตัวอย่างเด็กและผู้หญิงพิการ รวมทั้งผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ มีการกำหนดขอบเขตไว้ในเบื้องต้นจำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน ให้กระจายไปในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้มากที่สุด ซึ่งคาดว่าข้อค้นพบจากการสำรวจจะสามารถบอกละอับสถานการณ์ความรุนแรงที่มีต่อคนพิการได้พอสมควร

ทั้งนี้ การจัดทำรายงานการสำรวจฉบับนี้ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ได้เรียบเรียงขึ้นโดยนำข้อมูลที่ทีมสำรวจ (ทิพย์อัปสร ศิวารุ และอลิสสา ศิวารุ, 2565) ตามที่ มสส. ได้มอบหมายให้จัดเก็บรวบรวมไว้แล้ว เป็น “ข้อมูลปฐมภูมิ” (primary data) หรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาจัดกระทำขึ้นและวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ นำเสนอเป็น “ข้อมูลทุติยภูมิ” (secondary data) ซึ่งผู้จัดทำรายงานนี้ไม่ได้เก็บรวบรวมเอง เพื่อให้เห็นมุมมองจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่ง มสส. คาดว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนำข้อมูลไปใช้และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสำรวจเพื่อรายงานสถานการณ์ความรุนแรงต่อคนพิการอย่างต่อเนื่องต่อไป

1.2 วิธีการดำเนินงาน

การสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ นี้เป็นการศึกษาข้อมูลรายกรณี (case study) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็ก และผู้หญิงพิการ รวมถึงผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ (โดยเฉพาะคนหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ ที่เป็นคนพิการ) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interviews) และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (focus group interviews) ตามความสะดวกและความเหมาะสมของผู้ให้ข้อมูล (เช่น พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ข้อมูลแทนเด็กหรือคนพิการที่มีความจำกัดในการสื่อสาร และการสื่อสารผ่านล่ามภาษามือ)

1.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ทีมผู้เก็บข้อมูลได้ออกแบบเครื่องมือและกำหนดประเด็นในการสอบถามข้อมูลไว้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เพื่อกำหนดประเด็นคำถามสำหรับใช้เป็นแนวในการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์นี้มีเนื้อหา 2 ประเด็น คือ

- 1) **ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลลักษณะเฉพาะและความจำกัดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการ
- 2) **ข้อมูลลักษณะที่ถูกรุ้รรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น** ได้แก่ ข้อมูลลักษณะของการถูกรุ้รทำด้วยความรุนแรง รวมทั้งข้อมูลการจัดการปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมีจำนวนทั้งหมด 51 คน ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 31 คน กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลผ่านพ่อแม่หรือผู้ปกครองจำนวน 13 คน และให้ข้อมูลผ่านล่ามภาษามือ จำนวน 7 คน

ในการสำรวจข้อมูลได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล ทั้งเด็ก ผู้หญิง และเพศที่หลากหลายที่มีความพิการทุกลักษณะซึ่งมีความเฉพาะ จึงไม่อาจใช้วิธีการเลือกข้อมูลแบบตัวแทนหรือสุ่มตัวอย่างได้ และมีความจำกัดในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้กระจายไปตามพื้นที่ ผู้สำรวจจึงใช้วิธีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างในแบบผสมผสาน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้ที่ทีมผู้สำรวจเห็นว่าสามารถให้ข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ของการสำรวจ เป็นแหล่งข้อมูลที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษา และใช้วิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยการสุ่มแบบสโนว์บอลล์ (snowball sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่ได้รับคำแนะนำจากเครือข่ายข้อมูลคนพิการ โดยเลือกจากหน่วยตัวอย่างหน่วยแรก และหน่วยต่อ ๆ ไป ตามที่ได้รับคำแนะนำ

ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างคนพิการ ที่มีทั้งเด็ก ผู้หญิงพิการ และคนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และเป็นแหล่งข้อมูลเฉพาะ ไม่ได้เปิดเผยตัวตนให้พบได้ทั่วไป ตลอดจนลักษณะของข้อมูลมีความละเอียดอ่อน ดังนี้ การให้ข้อมูลต้องผ่านการยินยอมและเต็มใจของผู้ให้ข้อมูล โดยทีมสำรวจข้อมูลได้ทำแบบฟอร์มอนุญาตให้ใช้ข้อมูล หรือ consent form ไว้ด้วย

1.2.3 การเก็บข้อมูล ทีมงานสำรวจข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2564 ถึงเดือนมกราคม 2565 โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล พื้นที่ในการเก็บข้อมูล การจัดระเบียบวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอรายงานผล ดังนี้

- 1) **วิธีการเก็บข้อมูล** การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง รวมถึงผู้ให้ข้อมูลแทนคนพิการ (เช่น พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และล่ามภาษามือ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็ก หรือคนพิการที่มีข้อจำกัดบางประการ หรือประสงค์ให้มีผู้ให้ข้อมูลแทน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและรับรู้ข้อมูลพอจะให้ข้อมูลแทนได้) การพูดคุยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างที่ทีมงานสำรวจจัดทำขึ้น และสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมเป็นรายกรณีศึกษา (ซึ่งในรายงานนี้นำเสนอจำนวน 3 กรณี)

ทั้งนี้ ทีมสำรวจข้อมูลมีวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลหลายวิธี ทั้งแบบโดยตรงซึ่งเป็นการพูดคุยแบบเผชิญหน้า การพูดคุยผ่านการสื่อออนไลน์ การพูดคุยผ่านล่ามภาษามือหรือตัวแทน ซึ่งมี

บางกรณีสะดวกที่จะพูดคุยเป็นกลุ่ม (ข้อมูลจากรายงานของผู้สำรวจ) กล่าวคือ (1) การสัมภาษณ์โดยตรงแบบเผชิญหน้าหรือแบบตัวต่อตัว (direct Interview) โดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง (2) การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านตัวแทน (indirect Interview) เป็นการเก็บข้อมูลจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ผู้ดูแลหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เนื่องจากคนพิการมีข้อจำกัดในการสื่อสาร เช่น ผู้พิการทางสติปัญญา บางรายสามารถสื่อสาร (3) การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านล่ามภาษามือ (sign language interpreter) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิการทางการได้ยินและการสื่อสารที่ต้องมีการแปลความผ่านล่ามภาษามือที่มีการจดแจ้ง และ (4) การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group interview) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นคนพิการ เช่น กลุ่มผู้พิการทางการได้ยิน ซึ่งระบุว่ามีความสะดวกและสบายใจที่จะบอกเล่าข้อมูลได้ดี เมื่อมีการพูดคุยเป็นกลุ่ม ทีมสำรวจจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยคำนึงความยินยอมของแหล่งข้อมูล และตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว (privacy) และการรักษาความลับ (confidentiality)

2) **พื้นที่ในการเก็บข้อมูล** ในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่เป็นผู้ถูกระทำรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ทีมสำรวจได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็ก และผู้หญิงพิการ และคนพิการที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) จำนวน 51 คน (ตามข้อมูลรายการที่ระบุในรายงานที่จัดทำโดยทิพย์อัปสร ศิวาธร และอลิสรา ศิวาธร, 2565) การรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้จากภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 29 จังหวัด คือ (1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 จังหวัด (2) ภาคกลาง จำนวน 8 จังหวัด (3) ภาคเหนือ จำนวน 5 จังหวัด (4) ภาคใต้ จำนวน 4 จังหวัด (5) ภาคตะวันตก จำนวน 2 จังหวัด และ (6) ภาคตะวันออก จำนวน 1 จังหวัด ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 พื้นที่ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ภาค	จำนวนจังหวัด	รายชื่อจังหวัด
1.ภาคเหนือ	5	(1) กำแพงเพชร (2) อุตรดิตถ์ (3) แพร่ (4) พิษณุโลก และ (5) เชียงใหม่
2.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9	(1) ชัยภูมิ (2) ร้อยเอ็ด (3) บุรีรัมย์ (4) ศรีสะเกษ (5) ขอนแก่น (6) หนองบัวลำภู (7) เลย (8) นครพนม และ (9) อุบลราชธานี
3.ภาคตะวันออก	1	ชลบุรี
4.ภาคตะวันตก	2	(1) เพชรบุรี และ (2) กาญจนบุรี
5.ภาคกลาง	8	(1) กรุงเทพมหานคร (2) นนทบุรี (3) ปทุมธานี (4) สมุทรปราการ (5) นครปฐม (6) พระนครศรีอยุธยา (7) นครนายก และ (8) ลพบุรี
6.ภาคใต้	4	(1) นครศรีธรรมราช (2) สงขลา (3) พัทลุง และ (4) นราธิวาส

3) **การจัดระเบียบ วิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอรายงานผล** การวิเคราะห์ข้อมูลของรายงานการสำรวจฉบับนี้ มสส. จัดทำขึ้นโดยนำข้อมูลปฐมภูมิที่มีการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้พิการ ภายใต้โครงการก้าวที่เป็นมิตรต่อเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักสนับสนุนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ (สำนัก 9) สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการระหว่างปี 2564-2565 การจัดทำรายงานฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ถือเป็นนำเสนอในอีกมุมมองหนึ่งที่มีต่อปรากฏการณ์ของความรุนแรงที่มีต่อคนพิการ ให้เห็นข้อจำกัดในการเข้าถึงการบริการช่วยเหลือ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการบริการช่วยเหลือที่เป็นมิตร และเป็นธรรม ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น โดยผู้กระทำความรุนแรงหรือผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเยียวยาผู้เสียหาย และต้องได้รับการปรับพฤติกรรมไม่ให้เกิดการกระทำซ้ำต่อไป

การดำเนินงานในขั้นตอนของการจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอรายงานผลการสำรวจ มีดังนี้

3.1) การจัดระเบียบข้อมูล การจัดทำรายงานนี้ได้นำข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) มาจัดกระทำโดยจัดระเบียบใหม่เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)¹ ซึ่งมีผู้เก็บรวบรวมหรือมีการบันทึกไว้แล้วมาใช้งาน โดยผู้วิเคราะห์ข้อมูลไม่ต้องเก็บรวบรวมใหม่หรือบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง ผู้จัดทำรายงานของ สสส. มีความตระหนักถึงข้อจำกัดของข้อมูล จึงดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูลดำเนินการโดยการจัดระบบข้อมูลใหม่ บันทึกข้อมูลลงในตาราง กำหนดค่าสำคัญหรือค่าหลักสำหรับสรุปเชื่อมโยงข้อมูล และสร้างบทสรุป ดังนี้

3.1.1) จัดระบบข้อมูลใหม่ ดำเนินการโดยนำข้อมูลดิบที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไว้แล้ว จำนวน 51 คน มาจัดระบบใหม่ โดยออกแบบเครื่องมือที่เป็นตารางสำหรับบันทึกข้อมูลที่มีส่วนประกอบ 2 หัวข้อ คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และ (2) ข้อมูลลักษณะการถูกระทำความรุนแรง การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น

3.1.2) บันทึกข้อมูลลงในตาราง ดำเนินการบันทึกข้อมูลโดยนำข้อมูลดิบที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) ไปใส่ในตารางข้อมูลตามที่ได้ออกแบบไว้ จำแนกออกเป็น 2 ประเด็นหลักและกำหนดประเด็นย่อยสำหรับการลงข้อมูล ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ (1) คุณลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ลักษณะความพิการ การศึกษา ศาสนา สถานภาพ การอยู่อาศัย อาชีพหรือการทำงาน รายได้ และแหล่งที่มาของรายได้ และ (2) ข้อมูล

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สารบัญชัทางสถิติ* “1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล (Source of Data)”. สืบค้นจาก

[http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/known/estat1_4.html#:~:text=ข้อมูลทุติยภูมิ \(Secondary Data\)](http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/known/estat1_4.html#:~:text=ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data),). เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2565. อธิบายว่า ข้อมูลสถิติจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 2 ทาง คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้หรือหน่วยงานที่ผู้ทำ การเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การทดลอง หรือการสังเกตการณ์ ข้อมูลปฐมภูมิเป็นข้อมูลที่มี รายละเอียดตรงตามที่ผู้ใช้ต้องการ แต่มักจะเสียเวลาในการจัดหาและมีค่าใช้จ่ายสูง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ ไม่ได้เก็บรวบรวมเอง แต่มีผู้อื่นหรือ หน่วยงานอื่นๆ ทำการเก็บรวบรวมไว้แล้ว (เช่น จากระายงาน ที่พิมพ์แล้ว) การนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาใช้ เป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย แต่ในบางครั้งข้อมูลอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ หรือมีรายละเอียดไม่เพียงพอที่จะนำไป วิเคราะห์ นอกจากนี้ในบางครั้ง ข้อมูลนั้นอาจมีความผิดพลาดและผู้ใช้มักจะไม่ทราบข้อผิดพลาดดังกล่าว ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสรุปผล ดังนั้น ผู้ที่จะนำข้อมูลทุติยภูมิมาใช้ควรระมัดระวังและตรวจสอบคุณภาพข้อมูลก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การมีบัตร/เข้าถึงสวัสดิการ การเข้าถึงแหล่งข้อมูล และความจำกัดของกลุ่มตัวอย่างคนพิการ

(2) **ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสิ่งที่เกิดขึ้น** ประกอบด้วย (1) ข้อมูลลักษณะของการถูกรังแกด้วยความรุนแรง ได้แก่ ข้อมูลลักษณะของความรุนแรง ผู้กระทำความรุนแรง ความพิการของผู้กระทำ สถานที่ถูกรังแก จำนวนครั้งที่ถูกรังแก จำนวนครั้งที่ถูกรังแก และผู้รับรู้การถูกรังแก และ (2) ข้อมูลการจัดการกับปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย การแจ้งความการถูกรังแก เหตุผลที่ไม่แจ้งความ และสถานการณ์หลังแจ้งความ

3.1.3) กำหนดคำสำคัญหรือคำหลักสำหรับสรุปเชื่อมโยงข้อมูล เนื่องจากข้อมูลปฐมภูมิ (ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างคนพิการที่มีการเก็บรวบรวมไว้ 51 คน) มีจำนวนไม่มากนัก ในการจัดกระทำข้อมูลใหม่จึงไม่ได้ทำดัชนีคำหลักตามแนวการจัดระเบียบ แต่ใช้วิธีการเชื่อมโยงข้อมูลจากคำสำคัญหรือคำหลักนี้เพื่อให้เห็นข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสร้างข้อสรุปที่มีการบันทึกข้อมูลในตารางซึ่งเป็นเครื่องมือที่ออกแบบและลงข้อมูลไว้

3.1.4) สร้างบทสรุป จากการเชื่อมโยงข้อมูลโดยใช้คำสำคัญหรือคำหลักของการศึกษาข้อมูล ผู้จัดทำรายงานได้จัดทำบทสรุป จัดลำดับตามประเด็นหลักและประเด็นย่อย เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของข้อมูลที่จะเป็นชุดข้อมูลของข้อค้นพบต่อไป

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยนำข้อมูลปฐมภูมิมาจัดกระทำเป็นข้อมูลทุติยภูมิแล้ว และมีการกำหนดคำสำคัญ รวมทั้งได้สร้างบทสรุปเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล (มีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก) ซึ่งเป็นลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้จัดกระทำข้อมูลได้ใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่เป็นการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (descriptive) โดยทำให้ข้อมูลเป็นจำนวนที่นับได้ เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง ที่มีข้อมูลแสดงการนับจำนวนของปรากฏการณ์แต่ละประเด็น (ตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล จำนวน 51 คน) นำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนและร้อยละ ซึ่งในบางประเด็นกลุ่มตัวอย่างตอบได้เพียง 1 ข้อ เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้) ขณะที่บางประเด็นกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบได้ตามความเป็นจริงได้หลายข้อ เช่น จำนวนผู้กระทำความรุนแรง สถานที่ถูกรังแก ข้อมูลการเข้าถึงสวัสดิการหรือแหล่งบริการ ฯลฯ โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะคำพูด หรือข้อความจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมาแสดงประกอบ

1.4.3 การนำเสนอรายงานผล ผู้จัดทำรายงานได้กำหนดแนวทางการนำเสนอข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ที่มุ่งบอกเล่าปรากฏการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก ผู้หญิง คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลส่วนหนึ่งจึงเป็นการแสดงจำนวนนับและร้อยละของข้อมูล และใช้ข้อมูลจากการบอกเล่า หรือสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาเสริมให้เห็นภาพของปรากฏการณ์นั้น ๆ และกรณีศึกษาผู้ถูกรังแกและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้สถานการณ์ของปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การนำเสนอรายงานประกอบด้วยเนื้อหาของรายงาน 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและวิธีการดำเนินงาน มีเนื้อหา 3 เรื่อง คือ (1.1) ความเป็นมาของการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ (1.2) วิธีการดำเนินงาน และ (1.3) คำสำคัญและนิยามศัพท์ปฏิบัติการที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล

ส่วนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูล มีเนื้อหา 4 เรื่อง คือ (2.1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2.2) ข้อมูลลักษณะที่ถูกรุ้รแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (2.3) คำบอกเล่าของแหล่งข้อมูลถึงการกระทำด้วยความรุนแรงต่อเด็ก ผู้หญิงพิการ และ (2.4) กรณีศึกษาผู้ถูกรุ้รแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ

ส่วนที่ 3 บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ มีเนื้อหา 3 เรื่อง คือ (3.1) สรุปข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ (3.2) บทวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ และ (3.3) ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป

1.3 คำสำคัญและนิยามศัพท์ปฏิบัติการที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล

คำสำคัญที่นำมาใช้ในการสำรวจข้อมูลและใช้สำหรับการปฏิบัติการเพื่อการรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็ก ผู้หญิงพิการ และผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ มีดังนี้

คนพิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด (มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550)

ในการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ **คนพิการ** หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องต่าง ๆ ทุกลักษณะ ทั้งการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ และการบกพร่องอื่น ๆ รวมถึงผู้ที่มีความพิการซ้ำซ้อน หรือความพิการในหลายลักษณะในคนเดียว

ประเภทความพิการ ความพิการของกลุ่มตัวอย่างของการรวบรวมข้อมูลมีการจำแนกตามประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด (ข้อ 3 และข้อ 4 ของประกาศฯ ลงวันที่ 30 เมษายน 2552) ซึ่งประกาศดังกล่าวได้แบ่งประเภทของความพิการออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ (1) ความพิการทางการเห็น (2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก (5) ความพิการทางสติปัญญา และ (6) ความพิการทางการเรียนรู้

ในการสำรวจข้อมูลฯ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและผู้หญิงที่พิการ ได้อ้างอิงคำอธิบายความพิการ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนดไว้ ดังความหมายของความพิการแต่ละประเภท ดังนี้

คนพิการทางการเห็น หมายถึง คนตาบอด หรือผู้มีตาเห็นเลือนราง ซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นผู้มีความบกพร่องในการเห็น

คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย หมายถึง คนหูหนวกหรือหูตึง จนมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นผู้มีความบกพร่องในการได้ยิน จนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางกรไต่ยิน รวมถึงคนที่มีความบกพร่องในการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วคนอื่นไม่เข้าใจ

คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย หมายถึง คนที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว หรือมีความพิการทางร่างกาย จนมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นผลจากการบกพร่องหรือสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อาจมาจากสาเหตุอัมพาต หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง จนมีผลกระทบต่อกรเคลื่อนไหว หรือมีความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ทางกายที่เห็นได้ชัดเจน

คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก หมายถึง คนที่มีข้อจำกัดทางด้านจิตใจ หรือพฤติกรรม จนมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นผลจากความบกพร่องหรือผิดปกติทางจิตใจหรือสมองส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด รวมถึงคนที่เป็นออทิสติก ซึ่งมีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา หรือการสื่อความหมาย พฤติกรรม และอารมณ์ จากความผิดปกติของสมอง

คนพิการทางสติปัญญา หมายถึง คนที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา จนมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป

คนพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ จนมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้มีข้อจำกัดในการอ่าน เขียน คิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

คนที่มีความพิการซ้อน (multiple disabilities) หมายถึง คนที่มีความบกพร่องร่วมกันมากกว่าหนึ่งลักษณะ เช่น เป็นผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับพิการทางการเห็นหรือตาบอด หรือเป็นผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับความผิดปกติของกระดูกและกล้ามเนื้อ หรือมีความพิการทางร่างกาย

LGBTQ หรือ แอลจีบีทีคิว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามความหมายของแต่ละตัวอักษร คือ คำว่า L: Lesbian หรือ เลสเบี้ยน คือ ผู้หญิงที่รักผู้หญิง คำว่า G: Gay หรือ เกย์ คือ ผู้ชายที่รักผู้ชาย คำว่า B: Bisexual หรือ ไบเซ็กชวล/ไบ คือ ความรักของชายหรือหญิงกับเพศเดียวกัน หรือเพศตรงข้าม คำว่า T: Transgender หรือทรานส์เจนเดอร์/ทรานส์ คือ คนที่เปลี่ยนเพศของ

ตัวเอง ไปเป็นเพศตรงข้าม และ คำว่า Q: Queer เควียร์ คือ คนที่ไม่จำกัดเพศใด ๆ โดยไม่เกี่ยวกับเพศสภาพ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564) ซึ่งในการสำรวจข้อมูลครั้งนี้ ทีมวิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก คนพิการ และผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ โดยมีเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลจากผู้พิการที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย



ส่วนที่ 2 ผลการสำรวจข้อมูล

การนำเสนอรายงานผลการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ในครั้งนี้ มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ได้เรียบเรียงรายงานจากการจัดกระทำข้อมูลที่มีการจัดเก็บรวบรวมไว้แล้ว และนำเสนอในประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ มสส. โดยมีสาระสำคัญของการรายงาน 4 ส่วน ได้แก่ (2.1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (2.2) ข้อมูลลักษณะการถูกรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (2.3) คำบอกเล่าของผู้ถูกรุนแรงด้วยความรุนแรงของเด็ก ผู้หญิง และคนพิการ และ (2.4) กรณีศึกษาผู้ถูกรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ มีทั้งหมดจำนวน 51 คน ประกอบด้วยข้อมูล 2 ประการ คือ ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1.1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ อายุ ลักษณะความพิการ การศึกษา ศาสนา สถานภาพ การอยู่อาศัย อาชีพหรือการทำงาน รายได้ และแหล่งที่มาของรายได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1) เพศ		
○ หญิง	36	70.6
○ LGBTQ	6	11.8
○ เด็กหญิง (11-15 ปี)	7	13.7
○ เด็กชาย (12-14 ปี)	2	3.9
2) อายุ (น้อยที่สุด 11 ปี มากที่สุด 79 ปี)		
○ 11-15 ปี (เด็กหญิง-เด็กชาย)	12	23.5
○ มากกว่า 15 ปี-19 ปี	4	7.8
○ 20-29 ปี	6	11.8
○ 30-39 ปี	14	27.5
○ 40-49 ปี	10	19.6
○ 50-59 ปี	2	3.9
○ 60 ปีขึ้นไป	3	5.9

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
3) ลักษณะความพิการ		
○ พิการทางการเห็น	16	31.4
○ พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	8	15.7
○ พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย	7	13.7
○ พิการทางจิตและพฤติกรรมหรือออทิสติก	1	1.9
○ พิการทางสติปัญญาและพิการทางการเรียนรู้	11	21.6
○ พิการซ้ำซ้อน	8	15.7
4) การศึกษา		
○ ไม่ได้เรียนหนังสือ	15	29.4
○ ประถมศึกษาตอนต้น	5	9.8
○ ประถมศึกษาตอนปลาย	11	21.6
○ มัธยมศึกษาตอนต้น	12	23.5
○ มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	7.8
○ ปริญญาตรีและสูงกว่า	4	7.8
5) ศาสนา		
○ พุทธ	45	88.2
○ อิสลาม	3	5.9
○ คริสต์	2	3.9
○ ไม่ระบุ	1	1.9
6) สถานภาพ		
○ โสด	45	88.2
○ สมรส/อยู่ด้วยกัน	5	9.8
○ หย่าร้าง	1	1.9
7) การอยู่อาศัย		
○ อยู่กับครอบครัว (พ่อ/แม่/ลูก/หลาน/ญาติ)	33	64.7
○ อยู่ลำพัง	6	11.8
○ อยู่กับสามี/แฟน (หญิง 2 คน)	5	9.8
○ อยู่สถานสงเคราะห์/โรงเรียนประจำ	5	9.8
○ อยู่กับเพื่อน	1	1.9
○ สถานปฏิบัติธรรม	1	1.9
8) อาชีพ/การทำงาน		
○ ไม่ได้ทำงาน (รับเบี้ยคนพิการ/รับเบี้ยคนพิการ+รายได้อื่น)	27	52.9
○ นวดแผนไทย/ร้องเพลง	11	21.6
○ รับจ้าง/ครู	7	13.7
○ ขายของ	3	5.9
○ เบี้ยคนพิการและสวัสดิการอื่น (เบี้ยผู้สูงอายุ)	3	5.9

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
9) รายได้		
○ ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน	7	13.7
○ 1,000-ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน	13	25.5
○ 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน	13	25.5
○ 5,000-ไม่เกิน 7,000 บาทต่อเดือน	4	7.8
○ 7,000-ไม่เกิน 9,000 บาทต่อเดือน	6	11.7
○ มากกว่า 9,000 บาทต่อเดือน	8	15.7
10) แหล่งที่มาของรายได้		
○ จากการทำงาน	21	41.2
○ เบี้ยคนพิการและรายได้จากคนในครอบครัว/ญาติ	17	33.3
○ เงินสวัสดิการ/สงเคราะห์	13	25.5

จากตารางที่ 2 แสดงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (คิดเป็นร้อยละ 70.6) อายุระหว่าง 30-39 ปี (คิดเป็นร้อยละ 27.5) มีผู้น้อยที่สุด คือ 11 ปี และอายุมากที่สุด คือ 79 ปี ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พิการทางการเห็น (คิดเป็นร้อยละ 31.4) และจำนวนมากที่สุดไม่ได้เรียนหนังสือ (คิดเป็นร้อยละ 29.4) ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (คิดเป็นร้อยละ 88.2) มีสถานภาพโสด (คิดเป็นร้อยละ 88.2) อาศัยอยู่กับครอบครัว ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก หลาน และญาติคนอื่น ๆ (คิดเป็นร้อยละ 64.7) ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากไม่ได้ทำงานจึงไม่มีรายได้ของตนเอง บางคนมีรายได้จากเบี้ยคนพิการเพียงอย่างเดียว ขณะที่บางคนที่ได้รับเบี้ยคนพิการและมีรายได้จากครอบครัวหรือญาติ (คิดเป็นร้อยละ 52.9) ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งมีอาชีพและรายได้จากการวาดแผนไทยและ/หรือร้องเพลง (คิดเป็นร้อยละ 21.6) ราวครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ระบุว่า มีรายได้ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน และ ระหว่าง 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน (รายการร้อยละ 25.5) แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำงาน จากเบี้ยคนพิการและรายได้จากคนในครอบครัวหรือญาติ (คิดเป็นร้อยละ 41.2 และ 33.3 ตามลำดับ) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

เพศ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 70.6) รองลงมาเป็นเด็กหญิง (คิดเป็นร้อยละ 13.7) เป็นคนในกลุ่มหลากหลายทางเพศ (คิดเป็นร้อยละ 11.8) อีกจำนวนหนึ่งเป็นเด็กชาย (คิดเป็นร้อยละ 3.9)

อายุ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากมีอายุระหว่าง 30-39 ปี (คิดเป็นร้อยละ 27.5) มีผู้น้อยที่สุด คือ 11 ปี และอายุมากที่สุด คือ 79 ปี รองลงมาเป็นเด็กหญิงและเด็กชาย ที่อายุระหว่าง 11-15 ปี (คิดเป็นร้อยละ 23.5) และอายุระหว่าง 40-49 ปี (คิดเป็นร้อยละ 19.6) นอกนั้นเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี อายุมากกว่า 15 ปี-19 ปี อายุ 60 ปีขึ้นไป และอายุระหว่าง 50-59 ปี (คิดเป็นร้อยละ 11.8, 7.8, 5.9 และ 3.9 ตามลำดับ)

ลักษณะความพิการ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากเป็นคนพิการทางการเห็น (คิดเป็นร้อยละ 31.4) รองลงมาเป็นคนพิการทางสติปัญญาและพิการทางการเรียนรู้ (คิดเป็นร้อยละ 21.6) เป็นคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย และพิการซ้ำซ้อน (รายการละร้อยละ 15.7) เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (คิดเป็นร้อยละ 13.7) และอีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 1.9) เป็นคนพิการทางจิตและพฤติกรรมหรือออทิสติก

การศึกษา ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากไม่ได้เรียนหนังสือ (คิดเป็นร้อยละ 29.4) จำนวนรองลงมาเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย (คิดเป็นร้อยละ 23.5 และ 21.6 ตามลำดับ)

การนับถือศาสนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (คิดเป็นร้อยละ 88.2) นอกนั้นระบุว่านับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ และไม่ระบุว่านับถือศาสนาใด (คิดเป็นร้อยละ 5.9, 3.9 และ 1.9 ตามลำดับ)

สถานภาพ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด (คิดเป็นร้อยละ 88.2) นอกนั้นระบุว่าสมรสและอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว (คิดเป็นร้อยละ 9.8) และหย่าร้าง (คิดเป็นร้อยละ 1.9)

การอยู่อาศัย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก หลาน และญาติคนอื่น ๆ (คิดเป็นร้อยละ 64.7) นอกนั้นระบุว่าอยู่ตามลำพัง (คิดเป็นร้อยละ 11.8) อยู่กับสามีหรือแฟนเพศเดียวกัน และอยู่ที่สถานสงเคราะห์/โรงเรียนประจำ (รายการละร้อยละ 9.8) อีกจำนวนหนึ่งระบุว่า อยู่กับเพื่อน และอยู่ที่สำนักปฏิบัติธรรม (รายการละร้อยละ 1.9)

อาชีพหรือการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากไม่ได้ทำงาน (คิดเป็นร้อยละ 52.9) จึงมีรายได้จากเบี้ยคนพิการเท่านั้น และบางคนนอกจากจะมีรายได้เบี้ยคนพิการแล้วยังมีรายได้จากคนในครอบครัวหรือญาติ จำนวนรองลงมามีอาชีพและรายได้จากการนวดแผนไทยและ/หรือร้องเพลง (คิดเป็นร้อยละ 21.6) อีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 13.7) มีอาชีพรับจ้าง/รับจ้างทั่วไป และเป็นครู นอกนั้นทำอาชีพขายของ และมีรายได้จากเบี้ยคนพิการและสวัสดิการจากเบี้ยผู้สูงอายุ (รายการละร้อยละ 15.7)

รายได้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ราวครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีรายได้ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน และ ระหว่าง 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน (รายการละร้อยละ 25.5) นอกนั้นระบุว่า มีรายได้มากกว่า 9,000 บาทต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 15.7) มีรายได้ไม่เกิน 1,000 บาทต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 13.7) มีรายได้ 7,000-ไม่เกิน 9,000 บาทต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 11.7) และมีรายได้ระหว่าง 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน (คิดเป็นร้อยละ 7.8)

แหล่งที่มาของรายได้ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 41.2) มีรายได้มาจากการทำงาน และอีกส่วนหนึ่งมีรายได้จากเบี้ยคนพิการและรายได้จากคนในครอบครัว (รายการละร้อยละ 33.3 และ 25.5 ตามลำดับ)

2.1.2 ข้อมูลลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลเป็นเด็กและผู้หญิงที่มีความพิการ และเป็นผู้ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ มีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการโดยได้รับสิทธิผ่านการมีบัตรของทางราชการ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ หรือบัตรอื่น ๆ ที่ออกโดยหน่วย

ราชการ เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล และมีความจำกัด ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลลักษณะเฉพาะ	จำนวน	ร้อยละ
1) การมีบัตรสำหรับบัตรสวัสดิการ		
○ มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ	45	88.2
○ มีบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	4	7.8
○ บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรพนักงาน	1	1.9
○ บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรประกันสุขภาพ	1	1.9
2) การเข้าถึงแหล่งข้อมูล		
○ ไม่สามารถสื่อสารได้/ได้น้อย-ช้า/มีความจำกัด	19	37.3
○ ใช้สมาร์ทโฟน/พิมพ์ด้วยเสียงได้	9	17.6
○ ใช้สมาร์ทโฟน/อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้	6	11.8
○ ใช้สมาร์ทโฟน/อ่านเขียนอักษรเบรลล์/ใช้คอมพิวเตอร์ได้	1	1.9
○ อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้เล็กน้อย/เริ่มเรียน	2	3.9
○ อ่านออกเขียนได้	7	13.7
○ อ่านออกเขียนได้/ใช้ภาษามือได้	7	13.7
3) ความจำกัดของกลุ่มตัวอย่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
○ มีปัญหาในการสื่อสารด้วยตัวเอง/ขาดคนช่วยเหลือ	20	39.2
○ ไม่รู้จักหน่วยงาน/แหล่งที่จะช่วยเหลือ/ไม่มี-ไม่รู้ข้อมูล	18	35.3
○ เดินทางไม่สะดวก/รถสาธารณะไม่เอื้ออำนวย	13	25.1
○ ข้อจำกัดการใช้ล่าม/จำนวนล่าม/ขอให้ช่วยไม่ได้ทันที	7	13.7
○ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานไม่เชื่อคำพูด/ชม-ดูถูกคนพิการ	6	11.8
○ อ่าน/เขียนไม่ได้/เข้าไม่ถึงข้อมูล/ไม่มีอักษรเบรลล์	5	9.8
○ หวาดกลัว/ไม่มั่นใจว่าใครจะช่วย/ต้องพึ่งคนอื่น	4	7.8

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ในภาพรวม พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ (คิดเป็นร้อยละ 88.2) แต่ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 37.3) ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในการสื่อสาร กล่าวคือ ไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่ต้องการบอกได้ หรือสื่อสารได้เพียงเล็กน้อย รวมทั้งยังมีบางคนที่พูดคุยทำความเข้าใจได้อย่างช้า ๆ สื่อสารได้อย่างง่าย ๆ นอกนั้น ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งสามารถใช้

โทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟนที่พิมพ์ข้อความด้วยเสียงได้ อ่านออกเขียนได้ ใช้ภาษามือได้ มีบางคนที่ยังเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้าง และจากการที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นเด็กและผู้หญิงพิการ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 39.2) จึงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งบริการช่วยเหลือ หรือรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญ โดยระบุว่ามีปัญหาในการสื่อสารด้วยตัวเอง จำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น และขาดคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ (เช่น ล่ามภาษามือ) ดังรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

การมีบัตรสำหรับรับสวัสดิการ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ (คิดเป็นร้อยละ 88.2) นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า มีบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (คิดเป็นร้อยละ 7.8) และอีกจำนวนหนึ่งระบุว่า มีบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรพนักงาน (ของที่ทำงาน) รวมทั้งมีบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนพิการ และบัตรประกันสุขภาพ (รายการละร้อยละ 1.9)

การเข้าถึงแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 37.3) ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือได้ เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารได้ หรือสื่อสารได้เพียงเล็กน้อย รวมทั้งยังมีคนพิการบางคนที่พูดคุ้ยได้ช้า ๆ ซึ่งเป็นความจำกัดในการสื่อสาร หรือสื่อสารได้อย่างง่าย ๆ ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 17.6) สามารถใช้สมาร์ทโฟนโดยการพิมพ์ผ่านการป้อนเสียงได้ สามารถอ่านออกเขียนได้ และอ่านออกเขียนได้และใช้ภาษามือได้ (รายการละร้อยละ 13.7) และอ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้างเล็กน้อยและเพิ่งเริ่มเรียน (อีกร้อยละ 3.9) และใช้สมาร์ทโฟนและอ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้และใช้คอมพิวเตอร์ได้ (คิดเป็นร้อยละ 1.9)

ความจำกัดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลเป็นเด็กและผู้หญิงพิการมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งบริการช่วยเหลือ และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญ โดยผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 39.2) ระบุว่ามีปัญหาในการสื่อสารเรื่องต่าง ๆ ด้วยตัวเอง และขาดคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 35.3) ระบุว่า ไม่รู้จักชื่อหน่วยงานซึ่งเป็นแหล่งที่จะช่วยเหลือคนพิการที่ถูกกระทำรุนแรง ไม่มีข้อมูลหน่วยงาน ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 25.1) ระบุว่า คนพิการเดินทางโดยรถยนต์โดยสารสาธารณะไม่สะดวก เนื่องจากไม่ได้จัดบริการที่อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ใช้วีลแชร์ นอกจากนี้ระบุว่า คนพิการมีข้อจำกัดในการใช้ล่ามภาษามือ เนื่องจากล่ามภาษามือมีจำนวนน้อย คนพิการไม่สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการได้ทันที และเกรงว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ไปติดต่อจะไม่เชื่อคำพูด คนพิการถูกเจ้าหน้าที่บางคนพูดข่มหรือพูดในลักษณะข่มขู่ และถูกดูแคลนคนพิการ (รายการละร้อยละ 13.7, 11.8, 9.8 และ 7.8 ตามลำดับ)

2.2 ข้อมูลลักษณะการถูกกระทำรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ทั้งหมดจำนวน 51 คน ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ โดยแต่ละคนมีการจัดการกับปัญหาและมีผลการดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ข้อมูลลักษณะของการถูกระทำด้วยความรุนแรง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็ก ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกระทำรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลลักษณะของการถูกระทำที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ซึ่งผู้เสียหายบางคนถูกระทำรุนแรงมากกว่า 1 ลักษณะ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการถูกระทำรุนแรงใน 4 ลักษณะ คือ ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงต่อจิตใจ (ถูกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย รวมทั้งการละเลยและทอดทิ้ง ดังข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลการถูกระทำรุนแรงของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลการถูกระทำรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของความรุนแรง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	N=51	
1) ความรุนแรงทางเพศ	43	84.3
○ ช่มชู้/รัมโหม/บังคับมีเพศสัมพันธ์	33	64.7
○ อนาจาร/ล่วงละเมิดทางเพศ	6	11.8
○ ล่อลวงไปช่มชู้/อนาจาร	3	5.9
○ บังคับขายบริการทางเพศ	1	1.9
2) ความรุนแรงต่อจิตใจ (ถูกระทำที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ)	30	58.8
○ ดูหมิ่นเหยียดหยาม/ประจาน	10	19.6
○ บังคับช่มชู้/รีดไถ/ขู่ฆ่า/บังคับเสพยา	9	17.6
○ กักขังหน่วงเหนี่ยว	5	9.8
○ เอาไรต์เอาเปรียบ (จากความพิการ)	4	7.8
○ เลือกปฏิบัติ	2	3.9
3) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย	12	23.5
○ ทำร้ายร่างกาย	11	21.5
○ ใช้อาวุธทำร้าย (ยิงจนบาดเจ็บ/พิการ)	1	1.9
4) การละเลย/ทอดทิ้ง	9	17.6
○ พ่อแม่ทอดทิ้ง (เพราะความพิการ)	7	13.7
○ ถูกจำกัด/ริดรอนสิทธิ	2	3.9
ผู้กระทำรุนแรง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) คนในครอบครัว	31	60.8
○ พ่อ/แม่ (ให้กำเนิด) พี่น้องพ่อแม่เดียวกัน	11	21.6
○ ญาติพี่น้อง/ครอบครัวอดีตสามี	10	19.6
○ สามี/แฟนที่อยู่ด้วยกัน	8	15.7
○ พ่อเลี้ยง	2	3.9
2) เพื่อนและคนรู้จัก	16	31.4
○ เพื่อน	7	13.7

ข้อมูลการถูกระทำรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
<ul style="list-style-type: none"> ○ ครูฝึก ○ เพื่อนพ่อเลี้ยง/เพื่อนพี่ชาย ○ คนอื่น ๆ (ญาติสามี/ลูกค่านวด/ลูกเพื่อนบ้าน/คนในเรือนจำ-นายจ้าง/แม่ครัวที่โรงเรียน) 	2 2 5	3.9 3.9 9.8
3) คนแปลกหน้า/คนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน	14	27.5
<ul style="list-style-type: none"> ○ ผู้ชายในหมู่บ้าน (ลัทธิ)/วัยรุ่น ○ ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้าน ○ คนงาน ○ ภรรยาของอดีตสามี ○ คนแปลกหน้า (ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน) 	8 2 2 1 1	15.7 3.9 3.9 1.9 1.9
ความพิการของผู้กระทำ	(N=51)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ ไม่พิการ ○ ทั้งไม่พิการและพิการ ○ พิการ 	43 5 3	84.3 9.8 5.9
สถานที่ถูกระทำรุนแรง (ตอบได้มากกว่า 1 แห่ง)		
<ul style="list-style-type: none"> ○ ในบ้านที่อยู่ร่วมกับครอบครัว/ห้องเช่า ○ สถานที่สาธารณะ/นอกบ้าน ได้แก่ โรงแรม/ตึกร้าง/ริมถนน/เรือนจำ/สำนักปฏิบัติธรรม/ขนาในสวนยาง/รถตู้/ไซต์งาน/ป่าละเมาะในหมู่บ้าน ○ โรงเรียน/ห้องพักครู ○ บ้าน/ห้องของผู้กระทำ ○ ที่ทำงาน/ห้องพักพนักงาน ○ บ้านเพื่อน/ห้องเช่า 	30 11 6 6 2 2	58.8 21.6 11.8 11.8 3.9 3.9
จำนวนครั้งที่ถูกระทำ	(N=51)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ ไม่ระบุ ○ 1-2 ครั้ง ○ 3-5 ครั้ง ○ มากกว่า 5 ครั้ง ไม่เกิน 10 ครั้ง ○ บ่อย ๆ /หลายครั้ง ○ ประจำทุกวัน ○ ไม่สามารถระบุจำนวนครั้งที่แน่ชัด (ข้อจำกัดในการสื่อสาร) 	2 19 3 2 14 8 3	3.9 37.3 5.9 3.9 27.5 15.7 5.9
ผู้รับรู้การถูกระทำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
<ul style="list-style-type: none"> ○ คนในครอบครัว (ญาติ/แม่/พ่อ-แม่/พ่อ-แฟน-แฟนใหม่/ลูก) ○ ตำรวจ ○ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน ○ คนในหมู่บ้าน/เพื่อนบ้าน 	50 15 13 12	98.0 29.4 25.5 23.5

ข้อมูลการถูกระทำรุนแรง	จำนวน	ร้อยละ
○ อสม./ผู้นำชุมชน-ผู้ใหญ่บ้าน	7	13.7
○ ครู	5	9.8
○ ภรรยา/ญาติของผู้กระทำ	3	5.9
○ คนอื่น ๆ (แพทย์/นักสังคมสงเคราะห์/ปลัดอำเภอ/ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการคนพิการ/สหวิชาชีพ/ล่าม	8	15.7

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูลลักษณะของการถูกระทำรุนแรงของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนพิการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 84.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ถูกระทำรุนแรงทางเพศ จำนวนรองลงมาระบุว่าถูกระทำรุนแรงทางจิตใจ ซึ่งเป็นการถูกระทำรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหาย (คิดเป็นร้อยละ 58.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ถูกระทำ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย (คิดเป็นร้อยละ 23.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) และถูกละเลยและทอดทิ้ง จากพ่อแม่และคนในครอบครัวไม่มีใครสนใจเพราะความพิการ (คิดเป็นร้อยละ 17.6 ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด) โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 60.8) ระบุว่าผู้กระทำรุนแรงเป็นคนในครอบครัว ได้แก่ พ่อหรือแม่ (ผู้ให้กำเนิด) และพี่น้องพ่อแม่เดียวกัน ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่งระบุว่าถูกระทำ รุนแรงและล่วงละเมิดทางเพศจากคนแปลกหน้า (คิดเป็นร้อยละ 27.5) โดยผู้กระทำส่วนใหญ่ (คิดเป็น ร้อยละ 84.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ไม่เป็นคนพิการ สถานที่ถูกระทำรุนแรงส่วนใหญ่ (คิดเป็น ร้อยละ 58.8) มักเกิดขึ้นในบ้านที่อยู่ร่วมกับครอบครัวหรือในห้องเช่าที่อยู่ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้เสียหายจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 37.3) ถูกระทำรุนแรง 1-2 ครั้ง โดยอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็น ร้อยละ 27.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ไม่สามารถระบุจำนวนครั้งที่ถูกระทำได้ บอกได้เพียงว่า ต้องถูกระทำบ่อย ๆ หรือหลายครั้ง โดยผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 98.0) ระบุว่ามีคนใน ครอบครัว (เช่น ญาติ พ่อแม่) รับรู้การถูกระทำความรุนแรง อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดเหตุความรุนแรงขึ้น ผู้เสียหายส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 72.5) ตัดสินใจไม่แจ้งความ ซึ่งในจำนวนนี้ระบุเหตุผลว่าที่ไม่แจ้ง ความเพราะ หนึ่ง ผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและยังต้องพึ่งพาค่าใช้จ่าย เนื่องจากผู้ถูกระทำ ไม่มีงานทำจึงไม่มีรายได้ และบางคนลูกยังเรียนไม่จบ และ สอง ผู้เสียหายมีข้อจำกัดในการสื่อสารและ เกรงว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจสิ่งที่ต้องการบอกเล่า และยังติดขัดเรื่องล่ามภาษามือที่ยังมีจำนวนน้อยและ เข้าถึงบริการได้ยาก (รายการละร้อยละ 24.3) สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ถูกระทำรุนแรงที่ตัดสินใจแจ้งความ ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (คิดเป็นร้อยละ 27.5) แจ้งว่า หลังจากแจ้งความเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการดำเนินคดี จน ผู้กระทำได้รับโทษและถูกจำคุก (คิดเป็นร้อยละ 71.4 ของผู้เสียหายที่แจ้งความ) แต่ยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกกว่า ครึ่งหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 57.1) ที่ระบุว่า หลังแจ้งความแล้วยังไม่มีการดำเนินคดี หรือดำเนินการอื่นใด เนื่องจากผู้กระทำหนีไปและยังจับกุมไม่ได้ ดังข้อมูลแต่ละประเด็น คือ

ลักษณะของความรุนแรง ในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลตอบตามความเป็นจริงได้มากกว่า 1 ข้อ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนพิการบางรายถูกระทำรุนแรงในหลายลักษณะ ต้องเผชิญกับความรุนแรง มากกว่า 1 สถานการณ์ บางลักษณะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน และบางคนถูกระทำอย่างต่อเนื่อง โดย

มีผู้กระทำได้ตั้งแต่จำนวนคนเดียว และบางคนถูกระทำจากหลายคนหรือเป็นกลุ่ม ข้อค้นพบจากการสำรวจแสดงให้เห็นลักษณะของการถูกระทำรุนแรง ดังนี้

1) **ความรุนแรงทางเพศ** พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 84.3) ถูกระทำรุนแรงทางเพศ โดยถูกข่มขืน รุมโทรม และบังคับมีเพศสัมพันธ์ (คิดเป็นร้อยละ 64.7) ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่งระบุว่าถูกอนาจารและล่วงละเมิดทางเพศ (คิดเป็นร้อยละ 11.8) และถูกล่อลวงไปข่มขืน อนาจาร และถูกบังคับขายบริการทางเพศ (คิดเป็นร้อยละ 5.9 และ 1.9 ตามลำดับ)

2) **ความรุนแรงต่อจิตใจ** เป็นลักษณะของการถูกระทำรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหาย โดยผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากว่าครั้งหนึ่งที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในลักษณะที่มีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ (คิดเป็นร้อยละ 58.8) โดยการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือประจานคนพิการ (คิดเป็นร้อยละ 19.6) ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งระบุว่า ถูกบังคับข่มขู่ ริดไถ ขู่ฆ่า และบังคับให้เสพยาเสพติด (คิดเป็นร้อยละ 17.6 โดยจำแนกเป็นการถูกบังคับข่มขู่ จำนวน 4 คน ถูกริดไถ จำนวน 3 คน ถูกขู่ฆ่าหรือขู่ว่าจะฆ่าหากนำความไปบอกเล่าให้คนอื่นฟัง จำนวน 1 คน และถูกบังคับให้เสพยาเสพติด จำนวน 1 คน) นอกนั้นผู้ให้ข้อมูลระบุว่าถูกระทำรุนแรงในลักษณะของการกักขังหน่วงเหนี่ยว เอาไรต์เอาเปรียบจากความพิการ และถูกเลือกปฏิบัติ (ร้อยละ 9.8, 7.8 และ 3.8 ตามลำดับ)

3) **ความรุนแรงทางด้านร่างกาย** พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 23.5) ถูกระทำรุนแรงในลักษณะของการทำร้ายร่างกายมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 21.5) และอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 1.9) ระบุว่าถูกทำร้ายร่างกายโดยใช้อาวุธทำร้าย ซึ่งมีรายหนึ่งถูกยิงจนได้รับบาดเจ็บและพิการในที่สุด (ถูกระทำรุนแรงก่อนจะพิการ)

4) **การละเลยและทอดทิ้ง** พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 17.6) ถูกละเลยและทอดทิ้งจากผู้กระทำที่เป็นพ่อแม่ และญาติพี่น้อง เพราะความพิการ (คิดเป็นร้อยละ 13.7) และผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 3.9) ระบุว่า ถูกจำกัดสิทธิหรือริดรอนสิทธิที่พึงมีของคนพิการ

ผู้กระทำรุนแรง ในประเด็นนี้ผู้ให้ข้อมูลตอบตามความเป็นจริงได้มากกว่า 1 ข้อ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนพิการบางรายถูกระทำรุนแรง เนื่องจากผู้ถูกระทำแต่ละคนอาจถูกระทำด้วยความรุนแรงในหลายลักษณะ จากผู้กระทำหลายคน ซึ่งบางคนถูกระทำรุนแรงมาอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 60.8) ระบุว่า ผู้กระทำรุนแรงเป็นคนในครอบครัว เป็นคนที่อยู่ใกล้ชิด (คิดเป็นร้อยละ 31.4) ได้แก่ เพื่อนหรือคนรู้จักอื่น ๆ ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 27.5) ถูกระทำรุนแรงจากคนแปลกหน้า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคนที่เป็นผู้เสียหายรู้จัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) **ผู้กระทำเป็นคนในครอบครัว** ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 60.8) ให้ข้อมูลว่า ผู้กระทำรุนแรงเป็นคนในครอบครัว โดยผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 21.6) ระบุว่าผู้กระทำรุนแรงเป็นพ่อและ/หรือแม่ ที่เป็นผู้ให้กำเนิด รวมถึงพี่น้องพ่อแม่เดียวกัน อาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 19.6) ระบุว่าผู้กระทำเป็นญาติพี่น้อง (จำนวน

8 คน) และครอบครัวของอดีตสามี (จำนวน 2 คน) อีกจำนวนหนึ่งเป็นสามีหรือแฟนที่อยู่ด้วยกัน (คิดเป็นร้อยละ 15.7) ส่วนอีกจำนวนหนึ่งระบุว่า เป็นพ่อเลี้ยง (คิดเป็นร้อยละ 3.9)

2) ผู้กระทำเป็นเพื่อนและคนรู้จัก ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 31.4) ระบุว่า ผู้กระทำรุนแรงเป็นคนที่อยู่ใกล้ชิด โดยเป็นเพื่อนและคนรู้จักของผู้ถูกระทำ (คิดเป็นร้อยละ 13.7) เป็นครูฝึก เพื่อนของพ่อเลี้ยง และเพื่อนของพี่ชาย (รายการละร้อยละ 3.9) และยังมีผู้กระทำคนอื่น ๆ ที่ผู้เสียหายไว้วางใจอีกจำนวนหนึ่ง (ร้อยละ 9.8) ได้แก่ ญาติสามี ลูกค้าที่ใช้บริการนวดแผนไทย ลูกชายของเพื่อนและเพื่อนบ้าน ผู้ต้องขังในเรือนจำ (เมื่อผู้เสียหายถูกดำเนินคดี) นายจ้าง และแม่ครัวที่โรงเรียน

3) ผู้กระทำเป็นคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 27.5) ระบุว่า ผู้กระทำรุนแรงเป็นคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน (โดยเฉพาะผู้กระทำความรุนแรงทางเพศ หรือล่วงละเมิดทางเพศ) โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ผู้กระทำที่อยู่ในกลุ่มคนแปลกหน้าจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 15.7) เป็นผู้ชายในหมู่บ้านที่มีความเชื่อในลัทธิที่ยอมให้เด็กสาวพิการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายในหมู่บ้านหลาย ๆ คนได้ โดยเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายในลัทธิจะช่วยรักษาความพิการให้หายและช่วยรักษาอาการเจ็บป่วยได้ นอกจากนี้ยังมีให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งระบุว่า ผู้กระทำกลุ่มหนึ่งเป็นคนวัยรุ่นในหมู่บ้าน เป็นคนงานก่อสร้าง เป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้าน (รายการละร้อยละ 3.9) และผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่งระบุว่าผู้กระทำรุนแรงเป็นภรรยาของอดีตสามี และคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน (รายการละร้อยละ 1.9)

ความพิการของผู้กระทำ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 84.3) ระบุว่า ผู้กระทำรุนแรงเป็นคนไม่พิการ จะมีผู้กระทำมีลักษณะของความพิการและไม่พิการ (คิดเป็นร้อยละ 9.8) และมีผู้กระทำเป็นคนพิการอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 5.9)

สถานที่ถูกระทำรุนแรง ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายให้ข้อมูลสถานที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงตามความเป็นจริงได้มากกว่า 1 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลหนึ่งรายถูกระทำรุนแรงหลายครั้งในสถานที่หลายแห่ง โดยผลการสำรวจพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 58.8) ระบุว่า ความรุนแรงเกิดขึ้นในบ้านที่อยู่ร่วมกับครอบครัว หรือในห้องเช่าที่อยู่กับคนรัก/แฟน/สามี นอกนั้นเป็นการกระทำในพื้นที่นอกบ้าน และในที่สาธารณะ (คิดเป็นร้อยละ 21.6) ได้แก่ ถูกระทำในโรงแรม (จำนวน 3 คน) ที่ตึกร้างริมถนน ที่เรือนจำ ที่สำนักปฏิบัติธรรม ที่ขนาบในสวนยาง ในรถตู้ ในไซต์งาน และแถวป่าละเมาะในหมู่บ้าน (รายการละ 1 แห่ง) ทั้งยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่งระบุว่า ถูกระทำที่โรงเรียนและในห้องพักรู ถูกระทำในบ้านหรือห้องเช่าของผู้กระทำ (รายการละร้อยละ 11.8) ถูกระทำในที่ทำงาน และห้องพักพนักงาน และที่บ้านเพื่อนหรือห้องเช่าของเพื่อน (รายการละร้อยละ 3.9)

จำนวนครั้งที่ถูกระทำ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เสียหายจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 37.3) ระบุว่า ถูกระทำด้วยความรุนแรง 1-2 ครั้ง ถูกระทำรุนแรงบ่อย ๆ หรือหลายครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 27.5) โดยไม่สามารถระบุจำนวนครั้งได้ ถูกระทำรุนแรงทุกวัน (คิดเป็นร้อยละ 15.7) และถูกระทำมากกว่า 5 ครั้ง แต่ไม่เกิน 10 ครั้ง (คิดเป็นร้อยละ 3.9) ยังมีผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถระบุจำนวนครั้ง

ที่แน่ชัด (เนื่องจากมีข้อจำกัดในการสื่อสาร) และไม่ได้ระบุจำนวนครั้งที่ถูกระงับ (คิดเป็นร้อยละ 5.9 และ 3.9 ตามลำดับ)

ผู้รับรู้การถูกระงับ ในประเด็นนี้คนพิการสามารถให้ข้อมูลตามความเป็นจริงได้มากกว่า 1 ข้อ โดยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 98.0) ระบุว่า มีผู้รับรู้การถูกระงับรุนแรงของผู้เสียหาย ทั้งที่เป็นเด็กและผู้หญิงที่พิการ โดยระบุว่าคนที่รับรู้เป็นคนในครอบครัว ได้แก่ ญาติ แม่ หรือ พ่อและแม่ (มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน, 14 คน และ 7 คน ตามลำดับ) นอกนั้นผู้ให้ข้อมูลยังระบุว่ามีคน ที่รับรู้เป็นพ่อ แฟน หรือแฟนใหม่ และ ลูก (จำนวน 4 คน, 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ) เป็นตำรวจ (ร้อยละ 29.4) เป็นเพื่อนและเพื่อนร่วมงาน (คิดเป็นร้อยละ 25.5) เป็นคนในหมู่บ้าน/เพื่อนบ้าน (คิดเป็น ร้อยละ 23.5) เป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ อสม. ผู้นำชุมชน-ผู้ใหญ่บ้าน (คิดเป็นร้อยละ 13.7) เป็นครู เป็น ภรรยาและญาติของผู้กระทำ (คิดเป็นร้อยละ 9.8 และร้อยละ 5.9) และยังมีผู้ให้ข้อมูลจำนวนมาก (คิดเป็นร้อยละ 15.7) ระบุว่ามีคนอื่น ๆ รับรู้ ได้แก่ แพทย์ (จำนวน 3 คน) นักสังคมสงเคราะห์ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการคนพิการ สหวิชาชีพ และ ล่ามภาษามือ (รายการละ 1 คน)

2.2.2 การจัดการกับปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น หลังเหตุการณ์ที่ผู้เสียหายถูกระงับด้วยความรุนแรง ในลักษณะต่าง ๆ ผู้เสียหาย จำนวน 51 คน ให้ข้อมูลว่ามีการจัดการกับปัญหา เช่น ไปแจ้งความหรือไม่ได้ แจ้งความ และมีผลที่เกิดขึ้นตามมา ดังข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลการจัดการกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างและสิ่งที่เกิดขึ้น

การจัดการกับปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
การแจ้งความการถูกระงับ	(N=51)	
○ ไม่แจ้งความ	37	72.5
○ แจ้งความ	14	27.5
เหตุผลที่ไม่แจ้งความ ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล	N=37	
○ ผู้กระทำอยู่ในครอบครัวเดียวกัน/ต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่าย	9	24.3
○ มีปัญหาการสื่อสาร/คนอื่นไม่เข้าใจ/ติดขัดเรื่องล่าม	9	24.3
○ ไม่รู้จักหน่วยงาน/ไม่รู้ข้อมูลจะแจ้งใคร-อย่างไร	8	21.6
○ คิดว่าไม่มีประโยชน์/ไม่แน่ใจผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	7	18.9
○ เดินทางไม่สะดวก/รถสาธารณะไม่เอื้อ	7	18.9
○ ไม่รู้ว่าเป็นความรุนแรง/คิดว่าเป็นเรื่องปกติ	2	5.4
○ ถูกขู่ฆ่า	2	5.4
○ ไม่อยากวุ่นวาย/ไม่อยากให้เกิดปัญหา	2	5.4
สถานการณ์หลังแจ้งความ	N=14	
○ ผู้กระทำถูกดำเนินคดี/จำคุก	9	64.3
○ ไม่สืบหน้า/จับกุมไม่ได้/รอไกล่เกลี่ย/แจ้งความไม่สำเร็จ	5	35.7

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีการจัดการกับการถูกรังแกและผลที่เกิดขึ้นในภาพรวม พบว่า มีผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ถูกรังแกเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกรังแกทั้งหมดเท่านั้นที่แจ้งความเพื่อดำเนินคดี ขณะที่ผู้เสียหายส่วนที่เหลืออีก 3 ใน 4 คน ไม่ได้แจ้งเหตุ กล่าวคือ หลังเกิดเหตุการณ์ที่ถูกรังแกแล้ว ผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 72.5) ไม่ได้แจ้งความ แต่มีผู้เสียหายที่ไปแจ้งความเพียงจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 27.5) โดยผู้ที่ไม่ได้แจ้งความทั้งหมดระบุเหตุผลว่า การที่ไม่ไปแจ้งความเพราะผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและบางคนยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำ (โดยเฉพาะผู้กระทำที่เป็นสามี/แฟน) เนื่องจากผู้ถูกรังแกไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายได้ของตนเอง ประกอบกับมีความจำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของลูกยังเรียนไม่จบ และมีปัญหาในการสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ รวมทั้งติดขัดในการหาล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสารพูดคุย (รายการละร้อยละ 24.3 ของผู้เสียหายที่ไม่ได้แจ้งความทั้งหมด)

สำหรับผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ (คิดเป็นร้อยละ 64.3) ระบุว่า ผลของการดำเนินการคือผู้กระทำถูกดำเนินคดีและรับโทษจำคุก นอกนั้นระบุว่าผู้เสียหาย (คิดเป็นร้อยละ 35.7) ระบุว่าคดีไม่มีความคืบหน้า เพราะผู้กระทำความผิดหนีไป เจ้าหน้าที่ตำรวจยังจับกุมไม่ได้ หลังจากนั้นผู้ถูกรังแกบางคนเสียชีวิต และยังมีบางกรณีที่ผู้เสียหายกำลังรอผลการไกล่เกลี่ย เนื่องจากผู้เสียหายตั้งครรภ์จากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยต้องการให้ฝ่ายผู้กระทำจ่ายค่าตอบแทนให้ รวมทั้งยังมีผู้เสียหายบางคนแจ้งความไม่สำเร็จเนื่องจากเจ้าหน้าที่อ้างว่าขาดหลักฐานจึงไม่สามารถรับแจ้งความได้

การแจ้งความการถูกรังแก หลังเกิดเหตุการณ์ที่ผู้เสียหายถูกรังแกแล้ว ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 72.5) ไม่ได้แจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่มีผู้ให้ข้อมูลเพียงจำนวนหนึ่งที่ไปแจ้งความ (คิดเป็นร้อยละ 27.5) หากเปรียบเทียบเป็นสัดส่วนก็พบว่า มีผู้เสียหายเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกรังแกทั้งหมดที่แจ้งความ ขณะที่ผู้เสียหายอีก 3 ใน 4 ไม่ได้แจ้งความ

เหตุผลที่ตัดสินใจไม่แจ้งความ ในจำนวนผู้เสียหายที่ไม่ได้แจ้งความ มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากระบุเหตุผลว่าที่ไม่ไปแจ้งความเพราะผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน และยังคงต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำ (โดยเฉพาะผู้กระทำที่เป็นสามีหรือแฟน) เนื่องจากตนเองไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายได้ ประกอบกับลูกยังเรียนไม่จบจึงจำเป็นต้องอดทนอยู่กับผู้กระทำ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังมีข้อจำกัดในการสื่อสารพูดคุย จึงรู้สึกว่าการพูดคุยออกไปเกรงว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจ ทั้งยังติดขัดเรื่องขาดล่ามภาษามือช่วยในการสื่อสาร (รายการละร้อยละ 24.3 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้แจ้งความทั้งหมด) ผู้ให้ข้อมูลจำนวนรองลงมา (คิดเป็นร้อยละ 21.6) ระบุเหตุผลว่าไม่รู้จักหน่วยงาน ไม่รู้ข้อมูลว่าหากต้องการจะแจ้งความจะต้องแจ้งกับใคร ต้องทำอะไร และผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวนหนึ่ง (รายการละร้อยละ 18.9) ระบุว่าถึงแม้ผู้เสียหายจะแจ้งความไปก็คิดว่าไม่มีประโยชน์และยังไม่แน่ใจผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังพบอุปสรรคในการเดินทาง เนื่องจากความพิการทำให้การเดินทางด้วยรถสาธารณะมีความไม่สะดวก เพราะไม่เอื้ออำนวยให้คนพิการที่ใช้วีลแชร์ใช้บริการ นอกนั้นผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง (รายการละร้อยละ 5.4) ยังเห็นว่าไม่รู้ว่สิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นการถูกรังแก และยังคงคิดว่าการกระทำที่เป็นเรื่องปกติ

ของคู่สามี-ภรรยา หรือคู่รักปฏิบัติต่อกัน (จำนวน 2 คน) รวมทั้งยังถูกขู่ฆ่า (จำนวน 2 คน) และไม่ยอมให้เกิดเรื่องวุ่นวายหรือมีปัญหาเกิดขึ้น (จำนวน 2 คน)

สถานการณ์หลังการแจ้งความ สำหรับข้อมูลของผู้เสียหายที่เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงมากกว่า 1 สถานการณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (คิดเป็นร้อยละ 64.3 ของผู้เสียหายที่เข้าแจ้งความดำเนินคดีทั้งหมด) ระบุว่าคดีความได้สิ้นสุดแล้วและผู้กระทำได้รับโทษ ขณะที่ผู้เสียหายอีกจำนวนหนึ่งยังรอผลการดำเนินการ เนื่องจากยังจับผู้กระทำไม่ได้ และยังไม่มีความคืบหน้า (คิดเป็นร้อยละ 50.0) นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางคนระบุว่า ผู้กระทำเสียชีวิตไปแล้ว (บางรายเสียชีวิตหลังได้รับโทษ) และผู้เสียหายบางคนยังรอการไกล่เกลี่ยให้ผู้กระทำรับผิดชอบการตั้งครุฑ และผู้เสียหายบางรายระบุว่าเจ้าหน้าที่ไม่รับแจ้งความ เนื่องจากไม่มีหลักฐานมายืนยัน จึงทำให้การแจ้งความยังไม่สำเร็จ (รายการละร้อยละ 14.3 ของผู้เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดีทั้งหมด)

ในภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด กล่าวได้ว่า ในจำนวนผู้เสียหาย 51 คน มีผู้เสียหายเพียงจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 27.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ที่เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในเบื้องต้น คือ ได้เข้าแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีผู้เสียหายที่แจ้งความจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 17.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ระบุว่าผู้กระทำได้รับโทษแล้ว ส่วนที่เหลือยังจับกุมผู้กระทำมาลงโทษไม่ได้ (รายการละร้อยละ 17.6 และ 13.7 ตามลำดับ) และยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่แจ้งความไม่สำเร็จหรือยังไม่รับแจ้งความ และรอการไกล่เกลี่ยเพื่อให้รับผิดชอบการตั้งครุฑ (รายการละร้อยละ 3.9)

2.3 คำบอกเล่าของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงของเด็ก ผู้หญิงและคนพิการ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ตามคำบอกเล่าของผู้เสียหายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ถูกกระทำรุนแรงได้แสดงให้เห็นรูปแบบและลักษณะของการกระทำด้วยความรุนแรง โดยผู้เสียหายส่วนใหญ่ถูกกระทำรุนแรงจากคนใกล้ชิดในครอบครัว รองลงมาเป็นกรกระทำรุนแรงจากคนที่รู้จัก และผู้เสียหายจำนวนน้อยที่สุดถูกกระทำจากคนแปลกหน้า ข้อมูลดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาวะการณ์ของความรุนแรงที่ผู้เสียหายส่วนใหญ่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ ตามด้วยความรุนแรงต่อจิตใจ (เช่น การถูกลดหรือด้อยคุณค่า การถูกเอารัดเอาเปรียบ) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย และถูกละเลยและทอดทิ้ง ดังคำบอกเล่าของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่เป็นเด็ก ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ดังนี้

การถูกรังแกทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ

คำบอกเล่าของผู้หญิงพิการหลายคนเล่าถึงการถูกรังแกทางเพศ ดังเช่น *ผู้หญิงพิการทางการเห็น* (โดยมีผู้เสียหายคนหนึ่งถูกคนในครอบครัวข่มขืนในขณะที่มีญาติพี่น้องหลายคนอยู่ในบ้าน ผู้เสียหายอีกคนหนึ่งถูกญาติผู้ชายทำอนาจารและล่วงละเมิดทางเพศ ผู้เสียหายอีกคนหนึ่งถูกแฟนพาไปให้เพื่อน ๆ รุมโทรม และผู้เสียหายที่ประกอบอาชีพนวดแผนไทยถูกลูกค้าชายที่ใช้บริการนวดข่มขืน) *ผู้หญิงพิการทางการได้ยิน* (ถูกผู้กระทำเป็นครูในโรงเรียนที่ผู้พิการเรียนอยู่ข่มขืน ส่วนอีกคนหนึ่ง

ถูกกระทำจากเพื่อนในโรงเรียนเดียวกัน) ผู้หญิงพิการทางสติปัญญา (คนหนึ่งถูกผู้นำชุมชนลวนลาม/อนาจาร อีกคนถูกชายแปลกหน้าหลอกไปล่วงละเมิดในที่เปลี่ยว) และ ผู้หญิงพิการซ้ำซ้อน (ถูกลูกชายของเพื่อนแม่ข่มขืนในวันที่จัดงานศพของพ่อ และอีกคนหนึ่งถูกพ่อเลี้ยงและน้ำเชยข่มขืน) ดังคำบอกเล่าที่ผู้เสียหายบอกเล่าด้วยตนเองและคำบอกเล่าจากญาติที่รับรู้เหตุการณ์

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 25 ปี) อาศัยอยู่กับครอบครัวในบ้านเดียวกันกับญาติพี่น้อง รวมถึงตาและยาย ซึ่งทุกคนไม่ใช่คนพิการ ขณะถูกล่วงละเมิดทางเพศก็มีสมาชิกของครอบครัวหลายคนอยู่ในบ้าน ตาของผู้พิการเล่าว่า หลานสาวถูก “น้ำเชยของผู้เสียหาย” ข่มขืน ตารับรู้เหตุการณ์นี้หลังจากสังเกตว่าไม่เห็นหลานสาวที่ปกติมักนั่งเล่นอยู่บริเวณหน้าบ้าน แต่เมื่อพบเหตุตาเองกลับไม่ได้ช่วยปกป้องหลานสาวทันที แต่ขับไล่ผู้กระทำความผิดต่อหลานสาวให้ออกจากบ้านไป

...ไม่เห็น (ผู้เสียหาย) ออกมานั่งหน้าบ้านเหมือนเคย แล้วไอ้ผู้ชาย (น้ำเชย) มันก็ไปไหนไม่รู้ ตาเลยเอะใจ รีบเข้าไปดู (ในห้อง) เห็นมัน (น้ำเชย) นอนแก้ม้าอยู่ (กับผู้เสียหาย) ตาก็ดึงตัว (ผู้เสียหาย) ออกมา ... ตาก็โมโห เรียกให้ยายมาพา (ผู้เสียหาย) ไปใส่เสื้อผ้า แล้วก็ไล่หลานเชยไป (ตาของผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 25 ปี)

ผู้เสียหายที่เป็นผู้พิการทางการเห็น (อายุ 38 ปี) เล่าว่าในวัยเด็กถูกกระทำอนาจารจากญาติที่เป็นผู้ชายหลายคนในบ้าน ซึ่งในครอบครัวมีคนอยู่ร่วมกับหลายคน มีทั้งพ่อแม่ ปู่ย่า และญาติคนอื่น ๆ เหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคเรียนแล้วเธอกลับมาพักอยู่ที่บ้าน แต่ญาติผู้ชายทุกคนในครอบครัวกลับฉวยโอกาสล่วงละเมิดทางเพศเธอหลายครั้ง ผู้เสียหายเล่าว่า

ที่บ้านอยู่กันเยอะ มีปู่ ย่า พ่อ แม่ อาเชย อา ลูกพี่ลูกน้อง เวลากลับบ้านช่วงปิดเทอม ชอบเรียกให้เราไปทாயา เราได้ยินเสียงลือคประตุ แล้วก็ให้เราขนาดให้ บอกว่าปวดเมื่อย แล้วก็จับนมเรา แล้วก็เอาอวัยวะเพศมาใส่ตัวเรา... ก็ทำแบบนี้กับเราทุกคน (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 38 ปี)

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 33 ปี) เล่าว่าถูกฝ่ายชาย (แฟน) ขวนไปที่โรงแรม เธอออกไปด้วยความไว้วางใจ แต่กลับถูกรุมโทรมจากเพื่อนของแฟนหลายคน “เขาชวนหนูไปที่โรงแรม ตอนแรกคิดว่าจะได้อยู่ด้วยกันแค่สองคน แต่เขาพาคนอื่นมาด้วย แล้วก็บังคับให้หนูร่วมหลับนอนกับเพื่อน ๆ ของเขา”

ผู้พิการทางการเห็น (อายุ 32 ปี) อาชีพนวดแผนไทย เล่าว่าถูกลูกค้าชายที่จ้างเธอไปนวดนอกสถานที่ล่วงละเมิดทางเพศ แต่เธอกลับถูกข่มขืนในบ้านของลูกค้าในช่วงที่ภรรยาของลูกค้าออกจากบ้านไปทำธุระ เมื่อข่มขืนเสร็จก็ขังให้เธออยู่ในห้อง เธอตกใจจนทำอะไรไม่ถูก ได้แต่ร้องไห้ จนเมื่อภรรยาของเขากลับเข้ามาจึงสอบถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทันทีที่ภรรยาของชายผู้นั้นรู้ก็กลับไล่ผู้เสียหายออกจากบ้าน (โดยไม่รับผิดชอบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเธอ)

ลูกค้านัดเราให้ไปนัดให้ที่บ้าน ซึ่งเขาอยู่กับเมีย 2 คน เมียเขาออกไปข้างนอก นัดไปนัดมาเขาก็ข่มขืนเรา และขังเราไว้ในห้อง เราร้องให้ แต่ไม่มีใครช่วยเราได้ จนเมียเขามา เราบอกเมียเขา เมียเขาก็เจี๊ยบ แล้วไล่เราออกจากบ้าน เขาก็เดินออกมาจนถึงปากซอยคนเดียว (ผู้พิการทางการเห็น อายุ 32 ปี)

ผู้หญิงพิการทางการได้ยิน (อายุ 42 ปี) เล่าผ่านล่ามภาษามือว่า ในวัยเด็กช่วงที่ยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนโสตศึกษาแห่งหนึ่ง ถูกครูในโรงเรียนล่วงละเมิดทางเพศ (ข่มขืน) ในห้องพักครู และผู้กระทำบอให้เก็บเป็นความลับ ห้ามนำความไปบอกใคร และขู่ว่าหากไปบอกให้คนอื่นรับรู้เขาจะตามไปทำให้เธอหมดโอกาสในการเรียนต่อไป

เคยถูกครูที่สอนในโรงเรียนข่มขืน วันก่อนปิดภาคเรียนทอมสุดท้าย ทางโรงเรียนได้จัดงานเลี้ยงอำลาให้กับนักเรียนที่โรงเรียน พonganเลี้ยงเล็ก ทุกคนก็แยกย้ายกลับไปที่พัก อาบน้ำนอนกัน แต่ครูผู้ชายคนนี้ได้ขอให้ (ผู้เสียหาย) ไปช่วยเก็บของที่ห้องพักครู...ครูได้เข้ามาถอด มาหอมแก้ม ลวนลาม และข่มขืนในห้องพักครู...ครูก็ใช้ภาษามือบอกว่าห้ามเอาไปบอกใคร ถ้าบอก...ไม่ว่าจะไปเรียนที่โรงเรียนๆ ไหน ครูจะไปบอกทุกที่ไม่ให้รับเข้าเรียน (คำบอกเล่าของผู้หญิงพิการทางการได้ยิน อายุ 42 ปี ผ่านล่ามภาษามือ)

ผู้พิการทางการได้ยิน (อายุ 46 ปี) เล่าผ่านล่ามภาษามือว่า ในช่วงวัยเด็ก อายุประมาณ 11 ขวบ ถูกเพื่อนที่โรงเรียนข่มขืน แต่เมื่อย้ายโรงเรียนก็กลับถูกกระทำซ้ำอีก เธอบอกว่าได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนคิดจะฆ่าตัวตาย

ตอนฉันเข้าเรียนที่โรงเรียน ตอนนั้นอายุ 11 เรียนได้ประมาณเกือบปี ก็ถูกเพื่อนข่มขืนที่โรงเรียน ฉันบอกน้ำ น้ำก็เลยพยายย้ายไปโรงเรียนใหม่ เข้ามาเรียนได้ทอมึง ก็ถูกเพื่อนที่โรงเรียนข่มขืนอีก ตอนนั้นแย่มาก อยากฆ่าตัวตาย (ผู้หญิงพิการทางการได้ยิน อายุ 46 ปี)

แม่ของผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงพิการทางสติปัญญา (อายุ 19 ปี) ถูกผู้นำชุมชนในหมู่บ้านลวนลามทำอนาจาร แม่บอกว่า “ลูกสาวแล้วให้ฟังว่าถูกลุงผู้ใหญ่ลวนลามตอนไปส่งที่โรงเรียน เขา (ผู้กระทำ) จอดรถข้างทางในที่เปลี่ยว ๆ ไม่มีคน แล้วก็กอดจูบ จับหน้าอก และจับอวัยวะเพศ”

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี) ถูกคนแปลกหน้าหลอกลวงว่าจะพาไปส่งบ้าน และกลับพยายามล่วงละเมิดทางเพศ โดยกระทำอนาจาร เธอเล่าว่า

พี่ลกรมล์มิดป้าย ลงก่อนป้ายนี้ มีคนเข้ามาถามว่าไปไหน ...เขาก็อาสาพาไปส่ง เขาพาเราเดินไปเรื่อย ๆ เราก็สงสัยว่าทำไมเสียงรมน้อย ๆ ห่างออกไป เขาพาเราไปที่ตึกร้างแห่งหนึ่ง เราก็ไม่รู้ว่อยู่ที่ไหน เขาก็พยายามลวนลามเรา พยายามถอดเสื้อผ้าเรา เขาก็คืน ก็ร้อง มีจังหวะนึงเขาก็ถีบเขา แล้ววิ่งออกมา ไม่รู้ทิศทางหรือ วิ่งด้วย ร้องด้วย จนอะไรเราก็ไม่สน จนมีผู้หญิงคนนึงมาจับเราไว้แล้วสอบถามเราว่าเกิดอะไรขึ้น เราก็ปล่อยโฮเลย” (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 45 ปี)

ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแม่ของผู้หญิงพิการซ้ำซ้อน (อายุ 31 ปี) เล่าว่า ลูกสาวถูกลูกชายของเพื่อนที่มาช่วยงานศพของสามี (พ่อของผู้เสียหายที่พิการ) ช่มชู้ในวันที่ทุกคนออกจากบ้านไปจัดงานศพ แม่ปล่อยให้ลูกสาวพิการอยู่บ้านตามลำพังกับลูกชายเพื่อน มารู้อเรื่องราวจนลูกสาวตั้งครรภ์ได้ 5 เดือน โดยลูกสาวไม่สามารถบอกเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แม่ของคนพิการเล่าว่าเหตุเกิดขึ้นในบ้านของเธอเอง

...มันทำที่บ้านหลังนี้แหละ วันนั้นไปงานศพสามี เลยทิ้งให้ (ผู้เสียหาย) นอนอยู่บ้าน เพื่อนสนิทฉันกับลูกชายเขาก็มาช่วยงานนะ ทุกคนก็ยุ่ง ๆ กับงานศพ จนผ่านไป 5 เดือน ก็เห็นว่าทำไมท้องลูกมันดูใหญ่ ๆ เลยพาไปตรวจหมอบอกลูกท้อง ฉันร้องไห้ และคิดว่าใครเป็นคนทำ พอตีเพื่อสนิทกับลูกก็มาเยี่ยมฉันอีก พอลูกสาวเจอหน้าก็ร้องกรี๊ด ๆ ใส่ลูกชายเพื่อน ฉันก็เลยถาม มันก็ยอมรับสารภาพว่าทำลูกสาววันที่เพื่อน้องตายนั้นแหละ” (แม่ของผู้หญิงพิการซ้ำซ้อน อายุ 31)

แม่ของผู้หญิงพิการซ้ำซ้อน (อายุ 36 ปี) เล่าว่าลูกสาวเคยถูกคนในครอบครัวและญาติล่วงละเมิดทางเพศ ผู้กระทำมีทั้งพ่อเลี้ยงที่ฉวยโอกาสกระทำในช่วงที่แม่ไม่อยู่บ้าน ต่อมาก็มีน้ำเชย ที่ลอกให้แม่ออกจากบ้าน ซึ่งตนเองรับรู้ภายหลัง

ครั้งแรกที่ลูกสาวถูกช่มชู้จากพ่อเลี้ยงของมัน ...ก็ตอนที่ฉันออกไปทำงานรับจ้างข้างนอก กลับมาลูกสาวมีเลือดออกเต็มผ้าถุงเลย ฉันตกใจมาก เลยพาไปหาหมอ พอครั้งที่ 2 น้ำเชยมันลอกให้ฉันไปทางหญ้าให้ที่บ้าน แล้วมันก็บอกว่าเดี๋ยวมาเอาจอบที่อยู่บ้านให้ สุดท้ายมันก็ทำกับลูกสาวฉันอีกรอบ ที่บ้านหลังนี้แหละ (แม่ของผู้หญิงพิการซ้ำซ้อน อายุ 36 ปี)

การถูกระทำความรุนแรงต่อจิตใจ

คนพิการหลายคนถูกคนใกล้ชิดทำร้ายจิตใจ โดยเฉพาะคนในครอบครัวซึ่งเป็นคนที่ควรไว้วางใจได้มากที่สุด การถูกทำร้ายจิตใจจึงยิ่งทำให้รู้สึกผิดหวัง เสียใจ จนถึงมีความรู้สึกสูญเสียคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้ คนพิการบางคนยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นคนรักหรือแฟนมีพฤติกรรมในลักษณะการแสวงหาประโยชน์จากความพิการ หรือแม้แต่รายได้ที่คนพิการหามาได้ก็ถูกบังคับให้จ่ายตามที่ผู้กระทำต้องการ

สภาพของการถูกระทำความรุนแรงต่อจิตใจ ที่ทั้งในการถูกลดหรือด้อยคุณค่า การถูกเอารัดเอาเปรียบ และการถูกแสวงหาประโยชน์ ตามคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่างคนพิการ คือ

การถูกลดหรือด้อยคุณค่า

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 37 ปี) เล่าว่า ครอบครัวของเธอเป็นครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกันจากการที่พ่อไปมีหญิงอื่น (มีภรรยาบ่อย) ส่วนแม่ของเธอก็ไปทำงานที่ต่างประเทศ ตั้งแต่เธอยังเป็นเด็ก เธอเล่าว่าสายตาของเธอเริ่มมีปัญหาจนมองไม่เห็นจากการที่สายตาเสื่อมลง แม่พี่น้องของเธอจะรับรู้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจนเกิดปัญหาทางสายตาของเธอ แต่กลับไม่มีใครสนใจ ไม่มีใครพาไปหาหมอเพื่อตรวจรักษา หรือให้การดูแลเธอ ขณะที่เธอยังเป็นเด็กคนในครอบครัวได้แต่บอกว่าเธอเป็นคนพิการตาบอด ทำอะไรไม่ได้ เธอรู้สึกว่าไม่มีใครในครอบครัวคอยดูแลเอาใจใส่ ทั้งยังถูกมองว่าเป็นภาระ เป็นคน

ไร้ค่า ไร้ความสามารถ ต้องคอยพึ่งพาคนอื่น จนมีความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าลดลง ทำให้เธอขาดความมั่นใจจนไม่กล้าแม่จะออกจากบ้าน

พ่อเขาก็มีเมียน้อยไป แม่ก็ไปทำงานที่ญี่ปุ่นตั้งแต่หนูยังเป็นเด็ก ๆ พี่น้องก็รู้ว่าสายตาหนูเริ่มเสื่อมลงเรื่อย ๆ แต่ไม่มีใครสนใจ... แล้วพอจะทำอะไรเขาก็จะบอกแต่ว่าหนูตาบอด มองไม่เห็น ...ทำไม่ได้หรอก...พอหนูสายตาเสื่อมจริง ๆ หนูก็ไม่กล้าไปไหน เพราะไม่มีใครบอกว่าต้องอะไร หรือทำแบบไหน ทุกคนคอยบอกแต่ว่าหนูโง่ หนูแ่ เพราะหนูตาบอด..จะออกไปนอกบ้านก็ยังไม่กล้าเพราะคิดอยู่ว่าตัวเองทำไม่ได้ เลยขังตัวเองอยู่ในบ้าน มา 5 ปี แล้ว (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 37 ปี)

การถูกเอารัดเอาเปรียบ

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 37) เล่าว่า เธอมักถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกควบคุมการใช้จ่ายจากคนในครอบครัว ซึ่งเธอเล่าว่า แม่ตนเองจะมีรายได้จากรอบครัว ซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนัก แต่รายได้นั้นกลับไม่ได้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของเธอ เพราะเธอจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดในบ้าน ทำให้ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด เพื่อให้มีเงินพอใช้และสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

(ผู้เสียหาย)...ได้เงินจากที่บ้านเดือนละ 5,000 บาท แต่ก็ยังเป็นเงินสำหรับจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเน็ตของบ้านพ่อหลังนี้ แล้วก็ค่ากินอยู่อีก แต่ไม่ได้ออกไปไหนก็เลยยังพอใช้อยู่ บวกกับเงินอีก 800 บาทที่ได้จากเบี้ยคนพิการ (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 37 ปี)

การถูกแสวงหาประโยชน์

ผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 37 ปี) ถูกแสวงหาประโยชน์จากคนรัก หากไม่ตอบสนองความต้องการ ไม่ทำตามใจ หรือหากทำอะไรไม่ถูกใจ ก็จะถูกทำร้าย เช่น คว้า ทุบตีทำร้าย ถูกขู่ฆ่า ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการเล่าว่า “ถูกแฟนรัดไถเงิน” บังคับให้ออกไปทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดู เธอเล่าว่า

เงินที่ (ผู้เสียหาย) หามาได้ เขา (ผู้กระทำ) ก็จะขู่ แล้วเอาไปจนหมด พอไม่ให้ก็ทุบตี ทำร้ายเรา วันไหนไม่สบายก็ทุบตีไม่ได้ บังคับให้ออกไปทำงาน เพราะเขาอยากได้เงิน...บางทีหนัก ๆ เขาก็ขู่ฆ่าเรา (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 37 ปี)

ผู้พิการทางการเห็นที่เป็นคนข้ามเพศ (อายุ 36 ปี) เล่าว่า คนรักของเธอไม่เพียงแต่จะนำเงินที่เธอมาได้ไปใช้ ภายหลังก็แอบนอกใจไปมีแฟนใหม่ เธอต้องยอมทนอยู่กับผู้กระทำ ยอมรับการทำร้ายร่างกาย เพราะคำว่ารักที่เขาบอกเธอ แต่เมื่อไรก็ตามที่ผู้กระทำดื่มเหล้าจนเมาก็มักจะทำร้ายร่างกายจนเธอต้องหนีเอาตัวรอด

เขา (ผู้กระทำ/แฟน) ก็แสดงออกว่าเขารักเรา (ผู้เสียหาย) ช่วงหลัง ๆ เขาก็มาเอาเงินของเราไปเรื่อย ๆ เริ่มนอกใจเรา เริ่มมีคนใหม่ เริ่มทุบตีเรา ค่าเราพอดื่มเหล้าหนัก ๆ ก็จะมีเขาขูดที่แตกไหล่ของเรา (ไม่พอใจที่เป็นคนข้ามเพศ) เราก็กิน แต่สุดท้ายเราก็กินหมด (LGBT/เกย์ ผู้พิการทางการเห็น อายุ 36 ปี)

การถูกระทำรุนแรงทางด้านร่างกาย

ผู้พิการที่เป็นคนข้ามเพศเล่าว่าถูกทำร้ายร่างกายตั้งแต่วัยเด็ก ดังเช่นผู้หญิงพิการทางการได้ยิน (อายุ 36 ปี) เล่าผ่านล่ามภาษามือว่า ตั้งแต่วัยเด็ก มักถูกพ่อแม่และพี่น้องทำร้ายร่างกายหรือดูว่าเธออย่างไม่มีเหตุผล เธอถูกหยิก ถูกตีอย่างรุนแรง และมักถูกขังอยู่ในบ้าน เธอไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปนอกบ้าน เธอจึงไม่มีโอกาสได้เล่นกับคนอื่น หรือเพื่อน ๆ วัยเดียวกัน

โดนพ่อแม่ตี ทำร้ายร่างกาย โดนพี่หยิกบ้าง ถูกจับขังไว้ในบ้านไม่ให้ไปเล่นกับเด็กคนอื่น ๆ... พ่อแม่ก็จะตี (ผู้เสียหาย) ทุกครั้งที่เคี้ยวข้าวเสียงดัง ... (ผู้เสียหายบอกเหตุผลว่า) ก็เพราะไม่ได้ยินเสียง...เลยเคี้ยวเสียงดัง... (ผู้กระทำ) ก็มาตี ๆ ตีแบบไม่ยั้ง (LGBT ผู้พิการทางการได้ยิน อายุ 36 ปี เล่าผ่านล่ามภาษามือ)

ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการทางการเห็น ที่เป็น LGBT/คนข้ามเพศอีกคนหนึ่ง (อายุ 45 ปี) เล่าว่าตนเองเป็นคนชวนแฟนมาอยู่ด้วยก็ตั้งใจจะดูแลแฟนให้ดี แต่เขากลับทำร้ายเธอ เมื่อไม่ได้เงินตามต้องการ

แฟน (ผู้เสียหาย) อยู่เฉย ๆ ที่ห้อง (ตนเอง) เป็นคนชวนเขามากก็ต้องการเลี้ยงเขาให้ดี แต่ถ้า (ผู้กระทำ) ไม่ได้เงินมาซื้อในสิ่งที่เขาต้องการเขาก็จะตี (ผู้เสียหาย) ทูบหลัง หยิก (LGBT คนข้ามเพศ ผู้พิการทางการเห็น อายุ 45 ปี)

การถูกระทำด้วยการละเลยและทอดทิ้ง

คนพิการหลายคนถูกพ่อแม่ทอดทิ้งเมื่อรับรู้ว่าเป็นคนพิการ บางคนถูกนำไปมอบให้สถานสงเคราะห์ดูแล บางคนทิ้งไว้ให้ตายายดูแลแทน แต่ไม่ได้อยู่ด้วย ขณะที่บางคนได้รับการดูแลที่แตกต่างไปจากพี่น้องที่ไม่พิการคนอื่น ๆ

ผู้พิการทางการเห็น (อายุ 18 ปี) เล่าว่าถูกพ่อแม่นำมาทิ้งไว้ที่สถานสงเคราะห์เมื่อรับรู้ว่าเป็นคนพิการตั้งแต่เธออายุเพียง 4 ขวบ “เขาก็เอา (ผู้เสียหาย) มาทิ้งไว้ที่โรงเรียนนี้ตั้งแต่ 4 ขวบ แล้วก็ไม่เคยเจอเขาอีกเลย” และผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงพิการทางการเห็น (อายุ 37 ปี) เล่าว่า ตั้งแต่เล็กจนโตพ่อแม่ พี่น้องที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันไม่มีใครดูแลเธอเลย แม้จะรู้ว่าเธอตาบอด กลับปล่อยให้อยู่ตามลำพัง กักขังไว้ในบ้าน ไม่ได้ออกไปไหนเหมือนเช่นพี่น้องคนอื่น ๆ

พ่อแม่หนูไม่สนใจหนูเลย ไม่เคยมาดู มาเยี่ยม ขนาดน้องสาวกับพี่สาว พอรู้ว่าหนูตาบอดก็ทิ้งให้หนูอยู่บ้านคนเดียว หนูอยู่ในบ้านหลังนี้มา 5 ปี ไม่เคยออกไปไหนเลย ไกลสุดก็ประตูรั้วบ้านนี้แหละค่ะ เพราะคนที่บ้านเอาบุญแจออกไป แล้วลือคร่ำบ้านไว้ด้วย... หิวก็ใช้การโทรสั่งให้อาหารมาส่งที่บ้าน (ผู้หญิงพิการทางการเห็น อายุ 37)

ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการทางการได้ยิน (อายุ 38 ปี) เล่าผ่านล่ามภาษามือว่า แม่พาเธอมาทิ้งไว้ให้อยู่กับตายาย หลังจากนั้นแม่ก็ไม่เคยกลับมาดูแลเลย ตายายก็ขังเธอไว้ในบ้าน โดยที่ไม่มีใครรู้เรื่องราวของเธอ เพราะไม่สามารถสื่อสารได้ จนในที่สุดเธอก็หนีออกจากบ้านเมื่ออายุได้ 15 ปี

ชีวิตตอนเด็ก ๆ อยู่กับตายาย เพราะแม่ทิ้งไปทำงานที่อื่นแล้วไม่กลับมาเลย อยู่กับตา ตาก็ไม่ให้ไปไหน ให้อยู่แต่ในบ้าน ยายไปตลาดก็ไม่ได้ไปด้วย ช่งเราให้อยู่แต่ในบ้าน...ก็ไม่มีใครรู้เรื่อง เพราะเราพูดไม่ได้ ไม่ได้ยิน จนอายุ 15 จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านมา อยากใช้ชีวิตเอง (คนพิการทางการได้ยิน อายุ 38 ปี)

แม่ของลูกพิการคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเด็กหญิงพิการทางสติปัญญา ยอมรับว่าตนเองไม่ได้ดูแลลูกสาวที่พิการทางสติปัญญามากนัก เนื่องจากลูกสามีกำชับให้ดูแลลูกชาย (ที่ไม่พิการ) ให้ดี ทางครอบครัวของสามีเป็นครอบครัวคนจีนที่ให้คุณค่ากับเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง (ที่มีความพิการด้วย) แม่ของเด็กหญิงพิการเล่าว่า ตนเองต้องพึ่งพิงรายได้จากสามี ทำหน้าที่เลี้ยงลูกโดยไม่ได้ทำงาน จำใจต้องทนอยู่กับสามีที่เป็นผู้กระทำรุนแรง เนื่องจากไม่มีรายได้ที่หาได้ด้วยตนเอง แม้จะสำเร็จการศึกษาระดับสูง (ปริญญาโท) เธอจึงมีรายรับทางเดียวคือรายได้จากสามีที่จ่ายเงินให้เธอเป็นรายเดือน ที่ต้องใช้สำหรับการเลี้ยงดูลูก 3 คน รวมทั้งลูกสาวที่เป็นเด็กพิการด้วย

คุณแม่อันตรายไม่ได้ดูแลน้องเท่าที่ควร แต่จะทำยังไงได้ แม่ไม่มีงานทำ พ่อของน้องเขาจ่ายให้แม่เป็นเดือน ๆ ไปแลกกับหน้าที่ดูแลลูก 3 คน คุณแม่จบปริญญาโทเคมีค่ะ แต่รู้สึกตัวเองแก่เกินไป เกินกว่าจะออกไปหางานทำ เพราะตั้งแต่แต่งงานก็ต้องดูแลลูกให้เต็มเวลา ไม่ดูแลลูกชายก็ไม่ได้ เพราะพ่อเขาต้องการให้ดูแลลูกชายเยอะ ๆ ก็ด้วยความเป็นครอบครัวคนจีนนะค่ะ แม่เลยต้องพึ่งพาเขา (ผู้ให้ข้อมูล/ผู้ปกครองของเด็กพิการทางสติปัญญา อายุ 54 ปี)

2.4 กรณีศึกษาผู้ถูกกระทำรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ

การนำเสนอกรณีศึกษาผู้ถูกกระทำรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธินี้ เป็นส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงลึกที่ทีมงานที่เก็บข้อมูลได้ศึกษาไว้ จุดมุ่งหมายในการนำเสนอกรณีศึกษาผู้ถูกกระทำรุนแรงมีขึ้นเพื่อให้เห็นสถานการณ์ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรง และการบริการให้ความช่วยเหลือผ่านกระบวนการคุ้มครองสิทธิที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ โดยมีข้อจำกัดต่าง ๆ 3 กรณี

2.4.1 กรณีที่ 1 เด็กหญิงถูกพ่อล่วงละเมิดทางเพศและการให้ความช่วยเหลือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหาย “พราว” (ชื่อสมมุติ) อายุ 15 ปี เป็นเด็กหญิงพิการทางสติปัญญา ขณะถูกล่วงละเมิดทางเพศอาศัยอยู่กับพ่อที่จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พราวเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอใช้ชีวิตส่วนใหญ่ที่บ้านและโรงเรียน ปกติพราวจะเป็นเด็กที่ร่าเริง ยิ้มง่าย แต่มักไม่ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน แต่ชอบเล่นกับเด็กที่โตกว่าหน่อย พราวสามารถพูดคุยได้ด้วยคำพูดสั้น ๆ เช่น “ชอบ” “กินข้าว” “ครู” “เจ็บ” และพอเข้าใจความหมายของผู้พูดด้วยพอสมควร เช่น “กินข้าวหรือยัง” “ชอบตุ๊กตาตัวไหน” รวมทั้งสามารถบอกอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้

² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้บุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้มีสองประเภท คือ เด็ก และเยาวชน โดยอธิบายว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินกว่าสิบปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” ซึ่งหมายถึง บุคคลที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์

พราวมีน้องชายอีกหนึ่งคน อายุ 13 ปี แต่เมื่อ 2 เดือนก่อนเกิดเหตุ พ่อไล่แม่ออกจากบ้านและได้พาน้องชายของพราวไปด้วย ทิ้งให้เธอต้องอยู่กับกับพ่อในบ้านตามลำพัง บ้านของพราวมีเพียงโครงหลังคาและฝาผนัง ไม่มีประตู แต่ใช้ผ้ากั้นด้านหน้าแทนประตู ส่วนด้านในเป็นที่โล่ง สำหรับใช้เป็นที่นอนและกินข้าว และมีที่นอนเป็นฟูกและโซฟายาว 1 ตัว พ่อของพราวมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และมักดื่มเหล้าเป็นประจำทุกวัน

2) เหตุการณ์ความรุนแรง พราวถูกพ่อล่วงละเมิดทางเพศด้วยการข่มขืน หลังจากที่ไล่แม่ออกจากบ้านไปแล้ว 2 เดือน และเธอต้องอยู่กับพ่อ โดยที่พ่อไม่ยอมให้แม่พาเธอออกจากบ้านไปพร้อมกับน้องชาย ชีวิตประจำวันของพ่อจะดื่มเหล้า ซึ่งจะมีบางวันพ่อก็จะพาเพื่อนผู้ชายมาดื่มเหล้าที่บ้านด้วย

ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้านรับรู้เหตุการณ์ความรุนแรงพร้อมกับเพื่อนบ้านที่มักได้ยินเสียงผิดปกติออกมาจากบ้านในช่วงกลางคืน ซึ่งมักจะเป็นคืนที่พ่อดื่มเหล้ากับเพื่อน

3) การแจ้งเหตุและสืบหาข้อเท็จจริง เรื่องของพราวถูกส่งต่อเพื่อขอความช่วยเหลือผ่านการประสานงานจากมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ช่วงที่มีการดำเนินงานโครงการก้าวที่เป็นมิตรฯ มสส. ได้ให้ความช่วยเหลือโดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งเพื่อให้ความช่วยเหลือ ทั้งการช่วยเหลือในเบื้องต้นด้วยการนำเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นไปมอบให้ เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ผงซักฟอก ฝ้ายอนามัย หน้ากากอนามัย ขนมห เป็นต้น นอกจากนี้ยังดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงจากผู้เสียหายและคนในพื้นที่ เช่น การสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้นำสตรีพิการจังหวัด อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน และครู

ผู้ที่ช่วยสืบเสาะข้อเท็จจริงได้อย่างลึกซึ้งเป็นครู โดยเริ่มจากการสื่อสารคำง่าย ๆ จึงได้รู้ว่าพ่อล่วงละเมิดทางเพศ โดยการข่มขืนพราวมานานกว่า 1 เดือน และคนที่ไปพูดคุยเริ่มสังเกตและเกิดข้อสงสัยว่าเธออาจจะตั้งครรรค์ จึงได้พาพราวไปตรวจร่างกาย และจัดทีมลงช่วยเหลือ

4) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ จากข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เสียหาย และผู้นำชุมชนหลายคน ประกอบด้วย ผู้นำสตรีพิการจังหวัด อาสาสมัครในหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน ครู และได้ลงพื้นที่เพื่อดูชีวิตความเป็นอยู่ของพราว ซึ่งพบว่าพราวยังอาศัยอยู่กับพ่อตามลำพังเช่นเดิม โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฯ (พมจ.) ได้เชิญผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานในระดับจังหวัดมาจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ ประกอบด้วย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฯ (พมจ.) เจ้าหน้าที่ตำรวจอัยการจังหวัด นายกสภาคคนพิการจังหวัด ผู้แทนกองอำนวยการรักษาความมั่นคงจังหวัด (กอ.รมน.จังหวัด) เจ้าหน้าที่ศูนย์ OSCC (ศูนย์พึ่งได้)³ นักสังคมสงเคราะห์ นิติกร คุณเสาวลักษณ์ ทองก๊วย ทีมสำรวจข้อมูล ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม ครู ผู้นำชุมชน อาสาสมัครหมู่บ้าน รวมทั้งพราว และญาติของพราว (ผู้เสียหาย)

ในการประชุมทีมสหวิชาชีพ ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากน้ำของผู้เสียหายว่า “พ่อของพราวเป็นคนอารมณ์รุนแรง เคยมาตามหาแม่ พราวและลูกชายที่บ้าน มาตะโกนเรียก แล้วฉุดกระชากให้แม่ของพราว

³ ศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง (One Stop Crisis Center, OSCC) หรือ “ศูนย์พึ่งได้”

กลับบ้าน... พอลูกชายได้ยินเสียงพ่อก็กระโดดหนีออกทางหน้าต่างชั้น 2 แล้ววิ่งเข้าไปหลบในสวนยาง จนกระทั่งพ่อกลับจึงออกมาจากที่ซ่อน” น้าและญาติคนอื่น ๆ จึงหวังความปลอดภัยและต้องการรับพราว มาดูแล เนื่องจากพบว่าในระหว่างนี้พราวยังถูกพ่อข่มขืนอยู่เช่นเคย

หลังจากการประชุมทีมสหวิชาชีพ ศูนย์พึ่งได้ได้นำพราว (ผู้เสียหาย) ไปตรวจร่างกาย เพื่อหา ร่องรอยการถูกข่มขืน สำหรับใช้เป็นหลักฐานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกหมายจับ ซึ่งในระหว่างนี้พราวจะอยู่ ในการดูแลของญาติในจังหวัดอื่นเพื่อความปลอดภัย

2.4.2 กรณีที่ 2 ผู้หญิงพิการทางการได้ยินถูกรังแกและทำให้ความช่วยเหลือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหาย “ไก่อ” (ชื่อสมมติ) อายุ 46 ปี มีความพิการทางการได้ยินตั้งแต่ เกิด ไก่อเป็นคนหน้าตาดี อาศัยอยู่ในจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือ จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพหย่าร้าง ปัจจุบันอาศัยอยู่ในบ้านเช่ากับลูกสาว เธอมีอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยทำงานในร้าน กาแฟ มีรายได้ประมาณ 9,000 บาทต่อเดือน ไก่อ่านเขียนภาษาไทยได้บ้าง อ่านปากได้เล็กน้อย ไก่อมี พี่น้องทั้งหมด 9 คน เธอเป็นลูกคนที่ 8 และเป็นคนเดียวในครอบครัวที่มีความพิการ

2) เหตุการณ์ความรุนแรง ไก่อถูกรังแกด้วยการเล่นทางเพศซ้ำแล้วซ้ำอีก ตั้งแต่ ตั้งแต่วัยเด็ก รวมมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเธอถึง 8 ครั้ง

ครั้งแรก ไก่อถูกรังแกเมื่ออายุ 5 ขวบ เธอถูกพี่ชายข่มขืน และถูกเพื่อนของพี่ชายหลายคนรวมโทรม จนต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แม่พ่อกnowsว่าเธอถูกพี่ชายและเพื่อนเล่นทางเพศ แต่ก็ได้ไม่แจ้งความเอาผิดกับผู้กระทำ (ผู้กระทำคนหนึ่งเป็นคนในครอบครัว)

ครั้งที่สอง เกิดเหตุขึ้นเมื่อไก่ออายุ 11 ปี ขณะเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน โสตศึกษา ในจังหวัดแห่งหนึ่งทางในภาคเหนือ เธอถูกเพื่อนนักเรียนชายที่โรงเรียนเดียวกันข่มขืน ในห้องน้ำชาย ในครั้งนี้เธอบอกให้อาผู้หญิงรับรู้ อาจึงพาไปหาสถานที่เรียนแห่งใหม่ โดยไม่ได้แจ้งความ เอาผิดกับผู้กระทำเช่นกัน

ครั้งที่สาม เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไก่อย้ายไปเรียนในโรงเรียนโสตศึกษาอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นโรงเรียน ประจำ อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เธอถูกเพื่อนนักเรียนชายข่มขืนตลอดเวลาที่เรียนที่แห่งนั้น เป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ไก่อจึงตกใจความทุกข์ทรมาน ขาดสมาธิในการเรียน ทำให้ผลการเรียนตกต่ำ จนต้องเรียนซ้ำชั้น เธอจึงตัดสินใจไม่เรียนต่อ ต่อมาสมัครผู้ชายที่สอนศิลปะ ซึ่งเป็นวิชาที่เธอชอบเรียนและ ทำคะแนนได้ดี และภรรยาของผู้ชาย (เป็นครูโรงเรียนเดียวกัน) ชวนไปอยู่กับครอบครัวของครู โดยมอบให้ไก่อทำหน้าที่ดูแลเป็นพี่เลี้ยงลูก 3 คนของครูเป็นการตอบแทน

ครั้งที่สี่ เมื่อไก่อมาอยู่กับครอบครัวของครูไม่กี่ปี ไก่อก็ถูกครูผู้ชายที่อุปัชฌาย์เธอพาไปข่มขืน ที่โรงแรมหรูแห่งหนึ่ง ภายหลังกูมักทำร้ายร่างกายเธอ และยังข่มขู่ไม่ให้เธอบอกเรื่องที่เกิดขึ้น กับภรรยา (ครูผู้หญิง) ตลอดเวลาที่อยู่ด้วยกันไก่อยังถูกครูผู้ชายข่มขืนที่บ้านอีกหลายครั้ง ในที่สุดภรรยา ของครูก็รู้เรื่อง แต่ครูผู้หญิงกลับขอให้เธออดทนไว้จนกว่าจะเรียนจบ ในช่วงเวลานี้ครูผู้หญิงจัดให้ไก่อ คุมกำเนิดด้วยการกินยาคุม และให้เงินเธอใช้เป็นประจำ รวมเวลาที่ไก่อถูกครูข่มขืนนานถึง 5 ปี (ระหว่าง อายุ 13-18 ปี) ชีวิตของเธอจึงไม่มีความสุขและคิดฆ่าตัวตายหลายครั้ง จนเมื่อเธอเรียนจบครูผู้หญิงก็ช่วย

พาเธอหนีออกจากบ้าน แล้วเธอก็ย้ายกลับไปอยู่ที่บ้านเกิด โดยเก็บความทุกข์จากการถูกกระทำรุนแรงไว้เพียงลำพัง เธอเล่าว่า “ไม่กล้าบอกครอบครัวหรือเพื่อนเลย พอกลับมาอยู่บ้านก็ถูกครอบครัวจำกัดการใช้ชีวิต ไม่ให้ออกไปไหน ให้อยู่แต่ในบ้าน คนที่บ้านก็ไม่เข้าใจภาษามือ ทำให้เกิดความลำบากในการสื่อสาร” จากความอึดอัดและซับซ้อนใจเธอจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพื่อไปหางานทำ

ครั้งที่ห้า หลังจากโก่หนีออกจากบ้านก็มาทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในสถานบันเทิงแห่งหนึ่งในจังหวัดใกล้เคียงกับบ้านเกิด เธอทำงานที่นี่ถึง 4 ปี (อายุ 19-22 ปี) ด้วยความขยันทำงานและเป็นคนสวยจึงทำให้พนักงานผู้หญิงคนหนึ่งในร้านเดียวกันไม่พอใจ จึงวางแผนมอมยาโก่โดยใช้ “ยาเสียวสาว” และให้คนงานผู้ชาย 7 คนรุมโทรม จนส่งผลให้เธอตั้งครรภ์ และคลอดลูกสาว ต่อมาลูกสาวของเธอถูกส่งไปให้พี่สาวช่วยเลี้ยงดู และเธอออกไปหางานทำอีกครั้งที่กรุงเทพฯ

ครั้งที่หก โก่เข้ามาทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟที่สถานบันเทิงแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ (อายุ 24 ปี) หลังจากทำงานได้ไม่นาน ผู้จัดการสถานบันเทิงแห่งนี้ได้เข้ามาข่มขืนในห้องนอนของเธอ เธอถูกใช้กำลังบังคับ เธอถูกชกที่ท้อง ปีบคอ และขืนมาคร่อมตัวเธอ และในช่วงใกล้จะหมดสติ เธอยึดสู้ จนเธอคว้าได้มีดปกผลไม้แทงผู้จัดการเสียชีวิต

โก่เล่าว่า เธอพยายามอธิบายให้ตำรวจเข้าใจว่าที่เข้าไปเพื่อป้องกันตัวจากการถูกข่มขืน แต่ความพิการเป็นอุปสรรค แม้จะพยายามใช้ทั้งภาษามือและเขียนหนังสือเพื่ออธิบาย แต่ก็ไม่มีล่ามภาษามือเข้ามาช่วย แต่ตำรวจจึงไม่เข้าใจ ในที่สุดศาลได้ตัดสินจำคุกเธอเป็นเวลา 20 ปี ข้อหาเจตนาฆ่าคนตาย

ครั้งที่เจ็ด เมื่อปี 2545 ขณะที่โก่อายุ 27 ปี และยังอยู่ในเรือนจำ เธอถูกล่วงละเมิดทางเพศอีกครั้ง โดยมีผู้กระทำเป็นนักโทษหญิงเจ้าถิ่น โก่เล่าว่าผู้กระทำเป็นผู้มีอิทธิพลในแดนที่ถูกคุมขังและอยู่ในเรือนนอนเดียวกันกับผู้ต้องขังรวม 5 คน เธอถูกนักโทษหญิงคนนี้ล่วงละเมิดทางเพศเกือบทุกวัน ทั้งในช่วงเวลาตอน เวลากลางคืน และขณะทำงานในที่ที่ผู้คุมไม่เห็น โดยโก่ไม่สามารถบอกหรือร้องขอความช่วยเหลือจากใครได้ เธอพยายามฆ่าตัวตายหลายครั้ง แต่ทุกครั้งก็จะนึกถึงหน้าลูกสาว

ต่อมาในปี 2550 โก่ได้รับการปล่อยตัว รวมเวลาที่เธอต้องโทษ 8 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาของความทุกข์ทรมานที่ยาวนาน เธอเล่าว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้ส่งผลให้เธออ่อนแอไม่กลับ ประกอบกับเมื่อออกจากเรือนจำเธอยังไม่มีงานทำ จึงยังรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองไม่มีคุณค่า จึงตัดสินใจทำร้ายตัวเองด้วยการกรีดข้อมือ จนญาติเข้ามาห้ามและนำส่งโรงพยาบาล จึงเป็นช่วงเวลาที่มีการประสานขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) เพื่อเยียวยาสภาพจิตใจจนทำให้เธอสามารถก้าวข้ามปัญหาได้

ครั้งที่แปด ชีวิตของโก่กลับมามีความสุขอีกครั้งและได้อยู่ใกล้ชิดกับลูกสาวที่บ้านเกิด เพื่อนที่เป็นผู้พิการทางการได้ยินเหมือนกันได้ชวนโก่ไปเข้าอบรมเพื่อให้คนพิการทางการได้ยินและคนพิการทางการพูดสามารถสื่อสารกับคนทั่วไปผ่านโทรคมนาคมพื้นฐานได้ ซึ่งการจัดอบรมจะมีขึ้นในจังหวัดใกล้เคียงกับบ้านของโก่ แต่โก่จำวันจัดงานผิด เมื่อเธอเดินทางมาถึงจึงไม่มีการจัดงาน เธอจึงต้องการเดินทางกลับบ้าน หลังจากติดต่อขอความช่วยเหลือจากเพื่อน เพื่อนของเธอไม่สะดวกจะมารับจึงได้หาคนมาทำหน้าที่แทนชื่อ นายชัน (ชื่อสมมติ) ซึ่งเป็นคนพิการทางการได้ยินเหมือนกัน นายชันหลอกว่าจะพาไปส่งแต่กลับพาไปบังคับข่มขืนที่รีสอร์ทแห่งหนึ่งแล้วพาไปส่งที่ บขส.

หลังเหตุการณ์นั้น นายชันมักจะ VDO Call มาหาบอกว่าจะให้เงินตอบแทน (500 บาท) ถ้าเธอเปิดโชว์หน้าอก แต่เธอไม่ยอมทำ เธอได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เพื่อนสนิทและล่ามภาษามือฟังเพื่อดำเนินคดีกับนายชันให้ถึงที่สุด แต่ผู้กระทำ (นายชัน) ปฏิเสธว่าไม่เคยข่มขืนโก๋ ช้ำยังโทษว่าโก๋เสนอตัว “ให้ทำ” เอง จนภรรยาของผู้กระทำโกรธเคือง จัดไลฟ์ (Live) กล่าวหาโก๋และชวนเชื่อว่าโก๋ขายบริการทางเพศในช่องทางสื่อสารผ่าน Facebook ถึง 3 ครั้ง มีเนื้อหาว่า “...(โก๋) ชูสามี่ของตน เพื่อเรียกเอาเงิน โก๋เป็นผู้หญิงล้ำสอน ใครต้องการซื้อก็สามารถติดต่อได้เลย” การกล่าวหาแต่ละครั้งภรรยาของผู้กระทำจะใช้ถ้อยคำที่หยาบคายและสร้างความเสียหายให้กับโก๋เป็นอย่างมาก ผลกระทบที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ มีผู้ชายพิการทางการได้ยิน/หูหนวกในพื้นที่ภาคเหนือหลายคนเข้ามาทักโก๋เพื่อขอดูหน้าอกหรือให้แก้ม้าเพื่อแลกกับเงิน ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ยิ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพจิตใจของโก๋อย่างมาก

3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ ในเหตุการณ์ครั้งหลัง (ครั้งที่ 8) นี้ ผู้กระทำยังเป็นผู้มีอิทธิพลในแวดวงคนพิการ/หูหนวกและล่ามภาษามือ จึงไม่มีใครกล้าช่วยเป็นล่ามภาษามือให้กับโก๋ การดำเนินการช่วยเหลือจึงเป็นความร่วมมือของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน รวมทั้งมสส. โดยได้หารือร่วมกัน และจัดให้มีการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ได้แต่งตั้งทีมสหวิชาชีพเป็นคณะทำงานดำเนินงานตามกระบวนการช่วยเหลือ โดยทีมสหวิชาชีพประกอบด้วย พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) 2 จังหวัด (ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดเหตุ) ล่ามภาษามือ ผู้นำสตรีพิการจังหวัด ทนายความ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานเริ่มด้วยการลงพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือเรื่องคดีความ อำนวยความสะดวกเรื่องทนายความ ล่ามภาษามือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พัก รวมทั้งจัดให้มีการซักซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นให้การที่ศาล จนเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 ผู้กระทำรุนแรงได้ยอมรับสารภาพ ศาลจึงตัดสินลงโทษจำคุก แต่รอลงอาญาและคุมประพฤติ 3 ปี ปรับเงินจำนวน 40,000 บาท (จากการที่ผู้กระทำรุนแรงไม่ได้ถูกลงโทษด้วยการจำคุก ผู้กระทำจึงมักกล่าวอ้างว่าไม่ได้กระทำความผิด)

2.4.3 กรณีที่ 3 ผู้หญิงพิการทางสติปัญญาถูกผู้นำชุมชนล่วงละเมิดทางเพศและการให้ความช่วยเหลือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหาย “กล้วย” (ชื่อสมมติ) อายุ 19 ปี มีความพิการทางสติปัญญาอาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และน้อง ที่จังหวัดแห่งหนึ่งในภาคเหนือ เธอเป็นคนหน้าตาดี ผิวขาว รูปร่างสมส่วน ยิ้มง่าย ติดแม่ หลังจากเรียนจบจากศูนย์การศึกษาพิเศษแล้วมักติดตามแม่ไปทำงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อบต. ในหมู่บ้าน ในช่วงเวลานั้นกล้วยยังไม่มีงานทำ เธอชอบทำขนมและปลูกต้นไม้ เธอสามารถสื่อสารพูดคุยในระดับที่พอเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดได้ และยังสามารถพูดจาโต้ตอบด้วยประโยคง่าย ๆ ได้ กล้วยชอบไปโรงเรียนและปรับตัวเข้ากับเพื่อนที่โรงเรียนได้ดี เธอสนใจทำกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันเด็ก ปีใหม่ หรือกิจกรรมงานประจำปีของโรงเรียน เธอจึงเป็นที่รักของครูและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ด้วยความน่ารักและมีนิสัยร่าเริง เธอปฏิบัติตามกฎกติกาของโรงเรียนเสมอ เมื่อต้องร่วมงานแสดงหรือทำกิจกรรมของโรงเรียนเธอก็ตั้งใจและมักจะกลับมาซ้อมที่บ้านเพื่อเตรียมความพร้อมเสมอ

2) เหตุการณ์ความรุนแรง กล้วยถูกล่วงละเมิดทางเพศ (เมื่อเธออายุราว 14-15 ปี) เหตุความรุนแรงเกิดในวันหนึ่งช่วงเดือนกันยายน 2564 ช่วงเวลาที่กล้วยออกไปซ้อมการแสดงในงานประจำปีของโรงเรียน กล้วยได้เดินทางไปพร้อมกับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งตามปกติจะมีคนในหมู่บ้านผลัดกันไปรับ-ส่งลูกหลานของตน ในวันที่เกิดเหตุคนขับรถรับ-ส่งที่ทางครอบครัวกล้วยใช้บริการไม่วางนายหมาย (ชื่อสมมติ) ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นที่รู้จักคุ้นเคยของคนในหมู่บ้าน รวมถึงครอบครัวของกล้วยอาสาไปรับ-ส่งเด็ก ๆ

ในวันเกิดเหตุ นายหมาย (ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้กระทำ) ได้ไปส่งเด็กคนอื่นที่โรงเรียนหมดแล้ว เหลือแต่กล้วยเพียงคนเดียวที่ยังอยู่ในรถ เขาขับรถไปจอดริมทางในที่เปลี่ยว ขณะที่อยู่ลำพังก็เริ่มลวนลาม กล้วย จับหน้าอก ลูบหัว กอดจูบ ใช้กำลังข่มขู่ และใช้นิ้วมือสอดใส่อวัยวะเพศ จนเธอร้องไห้และขอกลับบ้าน “อยากกลับบ้าน อยากกลับบ้าน” นายหมายซึ่งเป็นผู้กระทำจึงนำกล้วยกลับมาส่งที่บ้าน เมื่อพ่อแม่ของกล้วยกลับมาถึงบ้านก็พบว่า กล้วยเก็บตัวอยู่ในห้อง ไม่กินข้าวเย็น นั่งร้องไห้อยู่คนเดียว เมื่อสอบถามว่าเป็นอะไร เธอก็เล่าว่าถูกนายหมายกระทำอนาจารเธอ

3) กระบวนการให้ความช่วยเหลือ หลังเกิดเหตุการณ์ พ่อของกล้วยเดินทางไปร้องเรียนและขอความช่วยเหลือที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (สำนักงาน พมจ.) และศูนย์บริการคนพิการ เจ้าหน้าที่ได้ขอให้พ่อนำหลักฐานมายืนยัน ขณะเดียวกัน แม่ของกล้วยก็ไปแจ้งความที่โรงพัก แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่ยอมรับแจ้งความ ทั้งยังแนะนำให้ไกลเกลี่ยกัน โดยให้เหตุผลว่าเพราะกล้วยเป็นคนพิการทางสติปัญญา ไม่สามารถให้ข้อมูลหรือให้การเพื่อนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำผิดได้ จึงสร้างความผิดหวังให้กับพ่อแม่ของกล้วย แต่ทั้งสองคนก็ยังคงต้องการเรียกร้องความยุติธรรมให้กับลูกสาว จึงเดินทางไปพบกับปลัดอำเภอ แต่ผลที่ได้ก็ไม่แตกต่างกัน โดยปลัดอำเภอก็แนะนำให้ไกลเกลี่ยและเจรจาให้รับเงินชดเชย 20,000 บาท ทั้งยังบอกให้จบเรื่องแล้วรับเงินไปจะดีกว่า รวมทั้งยังบอกว่าการกระทำของนายหมายไม่ใช่เรื่องเสียหาย “ยังไม่ได้สร้างความเสียหายอะไร แค่ใช้แค่นิ้วกระทำ”

จากการที่พ่อและแม่ของผู้เสียหายที่มีความพิการมีความพยายามไปแจ้งเหตุเพื่อขอความเป็นธรรมให้กับลูกสาว แต่กลับไม่เป็นผล พ่อและแม่ไม่สามารถดำเนินคดีผู้กระทำผิดได้ จึงทำให้เกิดความเครียดมาก และยิ่งเห็นลูกสาวที่ถูกกระทำไม่ยอมไปโรงเรียน เก็บตัวเงียบอยู่ที่บ้าน ไม่ออกไปไหน จึงยิ่งรู้สึกได้ว่าผู้กระทำเป็นผู้มีอิทธิพล เกินกว่าที่พ่อแม่จะจัดการ อย่างไรก็ตาม พ่อแม่ของกล้วยยังไม่ละความพยายาม ได้เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่หลายครั้ง จนในที่สุดเจ้าหน้าที่ตำรวจยอมรับแจ้งความและเรียกผู้กระทำผิดมาสอบปากคำ พนักงานอัยการจังหวัดได้ดำเนินการฟ้องผู้กระทำผิดในข้อหาข่มขืนกระทำชำเรา และศาลตัดสินลงโทษจำคุกผู้กระทำเป็นเวลา 4 ปี และปรับเป็นเงิน 70,000 บาท แต่ผู้กระทำรับสารภาพจึงลดโทษให้กึ่งหนึ่ง เหลือโทษจำคุกเพียง 2 ปี (รอลงอาญา) และคุมประพฤติ 1 ปี ปรับเงิน 35,000 บาท (ภายหลังมีข้อมูลว่าผู้กระทำได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จึงสร้างความวิตกกังวลและเกรงว่าจะใช้อิทธิพลทำให้ครอบครัวของเธอได้รับผลกระทบ)



ส่วนที่ 3 บทสรุป วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ที่ดำเนินการโดยมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงพิการ ในการจัดทำรายงานฉบับนี้เป็นการนำ “ข้อมูลปฐมภูมิ” (primary data) ที่มีทีมงานเก็บรวบรวมไว้แล้วมาจัดกระทำใหม่ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอเป็นจำนวนและร้อยละในรูปแบบของตารางและภาพ พร้อมทั้งนำเสนอคำบอกเล่าที่กลุ่มตัวอย่างคนพิการ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลไว้มาแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ของความรุนแรงที่ถูกกระทำในลักษณะต่าง ๆ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลกรณีศึกษาของผู้ถูกกระทำรุนแรงและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิ เพื่อให้เห็นภาพสถานการณ์ของปัญหาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูล และบทวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูล ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป ดังนี้

3.1 สรุปข้อค้นพบจากการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ

ผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ เก็บรวบรวมจากกลุ่มผู้เสียหายที่เป็นคนพิการ จำนวน 51 คน จาก 29 จังหวัด ในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 จังหวัด ภาคกลาง จำนวน 8 จังหวัด ภาคเหนือ จำนวน 5 จังหวัด ภาคใต้ จำนวน 4 จังหวัด ภาคตะวันตก จำนวน 2 จังหวัด และภาคตะวันออก จำนวน 1 จังหวัด โดยมีผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 31 คน (ร้อยละ 60.8 ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด) ให้ข้อมูลผ่านพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จำนวน 13 คน และให้ข้อมูลผ่านล่ามภาษามือ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 25.5 และ 13.7 ตามลำดับ) เนื่องจากความจำกัดในการพูดคุยสื่อสารของคนพิการ ข้อค้นพบสรุปได้ดังนี้

3.1.1 ลักษณะของผู้ให้ข้อมูล คนพิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 70.6) จำนวนมากที่สุดมีอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 27.5) มีผู้อยู่น้อยที่สุด คือ 11 ปี และอายุมากที่สุด คือ 79 ปี ส่วนใหญ่มีความพิการทางการเห็น (ร้อยละ 31.4) และจำนวนมากที่สุดไม่ได้เรียนหนังสือ (ร้อยละ 29.4) และมีโอกาสเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 23.5 และ 21.6 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 88.2) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 88.2) อาศัยอยู่กับครอบครัว ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก หลาน และญาติคนอื่น ๆ (ร้อยละ 64.7) จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ 52.9) ไม่ได้ทำงาน มีคนพิการบางคนมีรายได้จากเบี้ยคนพิการเพียงอย่างเดียว ขณะที่บางคนมีรายได้จากครอบครัวหรือญาติ อาชีพที่สร้างรายได้ให้คนพิการเป็นการนวดแผนไทยและ/หรือร้องเพลง (ร้อยละ 21.6) มีรายได้ระหว่าง 1,000-3,000 บาทต่อเดือน และ ระหว่าง 3,000-ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน (รายการละร้อยละ 25.5) แหล่งที่มาของรายได้มาจากการทำงานของคนพิการเอง จากเบี้ยคนพิการ และรายได้จากคนในครอบครัวหรือญาติ (ร้อยละ 41.2 และ 33.3 ตามลำดับ)

นอกจากนี้ยังพบว่า คนพิการที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ (ร้อยละ 88.2) มีคนพิการ 1 ใน 3 (ร้อยละ 37.3) ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ เพราะมีข้อจำกัดในการสื่อสาร (ไม่สามารถสื่อสารได้ เช่น พูดคุยได้ช้า ๆ สื่อสารง่าย ๆ) ในจำนวนที่ใกล้เคียงกันคนพิการสามารถใช้สมาร์ตโฟนที่พิมพ์ข้อความด้วยเสียงได้ อ่านออกเขียนได้ ใช้ภาษามือได้ หรือเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้าง แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งบริการช่วยเหลือหรือรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญ เพราะมีปัญหาในการสื่อสารด้วยตัวเองและขาดคนช่วยเหลือ เช่น ขาดล่ามภาษามือ (ร้อยละ 39.2)

3.1.2 ลักษณะการถูกรังแก ในจำนวนคนพิการที่ให้ข้อมูลทั้งหมดส่วนใหญ่ถูกรังแกทางเพศ (ร้อยละ 84.3) ถูกรังแกทางด้านจิตใจ ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหาย (ร้อยละ 58.8) ถูกรังแกความรุนแรงทางร่างกาย (ร้อยละ 23.5) และถูกละเลยและทอดทิ้งจากพ่อแม่เพราะความพิการ (ร้อยละ 17.6)

ผู้ถูกรังแกส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว โดยมีพ่อ/แม่ (ผู้ให้กำเนิด) พี่น้องพ่อแม่เดียวกัน (ร้อยละ 60.8) และราว 1 ใน 4 ของคนพิการถูกรังแกและล่วงละเมิดทางเพศจากคนแปลกหน้า (ร้อยละ 27.5) โดยผู้กระทำส่วนใหญ่ไม่เป็นคนพิการ (ร้อยละ 84.3) และการถูกรังแกส่วนใหญ่ มักเกิดขึ้นในบ้านที่คนพิการอยู่ร่วมกับครอบครัวหรือในห้องเช่า (ร้อยละ 58.8) ผู้เสียหายจำนวนมาก เคยถูกรังแก 1-2 ครั้ง มีคนพิการบางคนไม่สามารถระบุจำนวนครั้งที่ถูกรังแกได้ บอกได้เพียงว่าถูกรังแกบ่อย ๆ หรือหลายครั้ง (ร้อยละ 37.3 และ 27.5) โดยมีคนในครอบครัวเกือบทั้งหมดรับรู้การถูกรังแกที่เกิดขึ้น (ร้อยละ 98.0)

3.1.3 การจัดการกับปัญหาที่ถูกรังแก คนพิการที่ถูกรังแกเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกรังแกทั้งหมดเท่านั้นที่แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินคดี (ร้อยละ 27.5) ขณะที่ผู้เสียหายส่วนที่เหลืออีก 3 ใน 4 ของผู้ถูกรังแกทั้งหมด (ร้อยละ 72.5) ไม่ได้เข้าแจ้งเหตุ โดยให้เหตุผลว่าผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและผู้ถูกรังแกบางคนยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำ (โดยเฉพาะผู้กระทำที่เป็นสามี/แฟน) เนื่องจากตนเองไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีรายได้ ประกอบกับมีความจำเป็นในด้านการศึกษาของลูกเพราะลูกยังเรียนไม่จบ และผู้ถูกรังแกเองมีความพิการที่มีข้อจำกัดในการสื่อสารให้คนเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นเกรงว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจ รวมทั้งติดขัดในการหาล่ามภาษามือมาช่วยในการสื่อสาร (รายการละร้อยละ 24.3 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้แจ้งความทั้งหมด) ผลของการแจ้งความ คนพิการที่ถูกรังแกที่ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ระบุว่า ผู้กระทำส่วนใหญ่ถูกดำเนินคดีและรับโทษจำคุก (ร้อยละ 64.3) แต่อีกจำนวนหนึ่งบอกว่าคดีไม่คืบหน้า เพราะผู้กระทำหนีไป ยังจับกุมไม่ได้/ผู้กระทำบางคนเสียชีวิต ขณะที่ผู้ถูกรังแกที่เป็นผู้เสียหายรอการไกล่เกลี่ยให้ผู้กระทำรับผิดชอบการตั้งครุฑ และมิบางกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่รับแจ้งความ ทำให้การแจ้งความยังไม่สำเร็จ (ร้อยละ 35.7)

3.2 บทวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ

จากรายงานผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ที่ได้มีการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลขึ้นใหม่นี้ มีข้อสังเกตในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ข้อจำกัดจากการถูกเลือกปฏิบัติของเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ

จากลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลของคนพิการที่เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ พบว่า ผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงพิการและเด็กหญิงพิการ (ร้อยละ 84.3 ประกอบด้วย ผู้หญิงพิการร้อยละ 70.6 และเด็กพิการ ร้อยละ 13.7) ผู้ถูกกระทำจำนวนมากอยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 30-39 ปี) โดยมีเด็กหญิงพิการที่อายุน้อยที่สุดเพียง 11 ปี (เป็นผู้พิการทางการเห็น ถูกเพิกเฉยและทอดทิ้งจากแม่ ถูกญาติในครอบครัวและถูกพ่อเลี้ยงข่มขืน ถูกเพื่อนของพ่อเลี้ยงรุมโทรม) และผู้หญิงสูงอายุพิการวัย 79 ปี (เป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ซึ่งถูกวัยรุ่นในหมู่บ้าน 3 คน ข่มขืนและขู่ฆ่า เหตุเกิดที่สำนักปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่ง) ข้อมูลจากการสำรวจได้แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดจากการถูกเลือกปฏิบัติของเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ได้แก่

1) เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกละเลยและทอดทิ้ง ขาดการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม และปกป้องคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกละเลยและทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะเด็กพิการไม่ได้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย เพื่อให้มีโอกาสเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พึ่งตนเองได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้คนพิการที่ให้ข้อมูลยังถูกละเลยและทอดทิ้งในวัยเด็ก การปล่อยปละละเลยจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งญาติพี่น้องที่อยู่ในครอบครัว ซึ่งนอกจากคนพิการจะไม่ได้เจริญเติบโตและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว คนพิการทั้งที่เป็นเด็ก วัยทำงาน และผู้สูงอายุกลับถูกรังแกหลายลักษณะ โดยเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศจากคนใกล้ชิดและคนในครอบครัวของตนเอง มากกว่าถูกรังแกจากคนแปลกหน้า จึงส่งผลกระทบต่อคนพิการ ที่แม้แต่คนในครอบครัว คนใกล้ชิดที่ควรระวังใจกลับขาดความเมตตา เอื้ออาทร เมื่อคนพิการถูกรังแกแต่ไม่ได้ช่วยกันปกป้องคุ้มครอง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยมีเป้าหมายให้คนพิการทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย และทุกประเภทของความพิการ เพื่อให้เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ชุมชน และกระบวนการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองด้านการศึกษา และส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม จากผลการสำรวจฯ พบว่า คนพิการที่ถูกรังแกไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ และเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ (คนพิการไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 29.4 จบในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 21.6 และมีมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.5) จึงมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพได้ไม่หลากหลาย เนื่องจากขาดความรู้และทักษะสำหรับการทำงาน คนพิการจึงมีรายได้จำกัด (ดังที่พบว่าคนพิการส่วนใหญ่มีอาชีพนวดแผนไทยหรือร้องเพลง ซึ่งมีคนพิการบางคนถูกล่วงละเมิดทางเพศจากลูกค้าที่มาใช้บริการ)

นอกจากนี้ยังพบว่า คนพิการจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่ได้ทำงาน และมีคนพิการบางคนมีรายได้จากเบี้ยคนพิการเพียงอย่างเดียว (ร้อยละ 52.9) ขณะที่คนพิการบางคนมีรายได้จากครอบครัวหรือญาติ และทำงานได้ในบางอาชีพ กล่าวได้ว่า คนพิการมีโอกาสในการเลือกงานและ

ทำงานได้อย่างจำกัด (ร้อยละ 21.6) โดยอาชีพที่สร้างรายได้ให้คนพิการที่ให้ข้อมูลจึงเป็นอาชีพหมวดแผนไทยและ/หรือร้องเพลง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน แต่กลุ่มคนพิการที่ให้ข้อมูลในการสำรวจนี้ส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวคนพิการที่รับเบี้ยคนพิการเป็นรายเดือน (ร้อยละ 88.2)

ข้อมูลในส่วนของโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิการขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย⁴ (2564) ในปี 2560 ที่พบว่า ในประเทศไทยมีเด็กพิการเกือบ 140,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ยากจน โดยเด็กพิการประมาณร้อยละ 38 ไม่ได้เข้าเรียน ร้อยละ 27 ไม่ได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพ และอีกร้อยละ 4 ไม่ได้รับการตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วยหรือจำเป็น นอกจากนี้ เด็กพิการเกือบครึ่งหนึ่งของเด็กพิการทั้งหมดไม่ได้จดทะเบียนคนพิการกับรัฐ และไม่ได้รับเบี้ยคนพิการ ขณะที่ข้อมูลจากรายงานฉบับใหม่ขององค์การยูนิเซฟที่รวบรวมจาก 42 ประเทศและครอบคลุมตัวชี้วัดความเป็นอยู่ของเด็กมากกว่า 60 ประเภท ทั้งในด้านโภชนาการและสุขภาพ การเข้าถึงน้ำและสุขาภิบาล การศึกษา การได้รับปกป้องจากความรุนแรงและการถูกแสวงประโยชน์ โดยพบว่า เมื่อเทียบกับเด็กที่ไม่พิการแล้ว พบข้อมูลแนวโน้มสถานการณ์ของเด็กพิการที่มีความเสี่ยงในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และการถูกเลือกปฏิบัติ ดังนี้

ตารางที่ 6 แนวโน้มสถานการณ์ของเด็กพิการในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

แนวโน้มสถานการณ์ของเด็กพิการ	ร้อยละ
มีแนวโน้มที่จะติดเชื้ทางเดินหายใจเฉียบพลันมากกว่า	53
มีแนวโน้มที่ไม่มีความสุขมากกว่า	51
มีแนวโน้มที่จะไม่เคยเข้าโรงเรียนมากกว่า	49
มีแนวโน้มจะออกจากโรงเรียนในระดับประถมศึกษามากกว่า (ร้อยละ 33 ออกจากโรงเรียนระหว่างมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่า และร้อยละ 27 ออกจากโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่า)	47
มีแนวโน้มที่จะมีพื้นฐานการอ่านและทักษะด้านคณิตศาสตร์ต่ำกว่า	42
มีแนวโน้มที่จะถูกเลือกปฏิบัติมากกว่า	41
มีแนวโน้มที่จะถูกลงโทษทางร่างกายอย่างรุนแรงมากกว่า	32
มีแนวโน้มที่จะมีภาวะผอมแห้งกว่า และร้อยละ 34 มีภาวะเตี้ยแคระแกร็นกว่า	25
มีแนวโน้มที่จะได้รับการกระตุ้นพัฒนาการในช่วงปฐมวัยและการดูแลน้อยกว่า	24

ที่มา: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564). รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้มีเด็กพิการถึง 240 ล้านคนทั่วโลก. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้เด็กพิการถึง-240-ล้านคนทั่วโลก>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2565.

⁴ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564). รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้มีเด็กพิการถึง 240 ล้านคนทั่วโลก. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้เด็กพิการถึง-240-ล้านคนทั่วโลก>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2565.

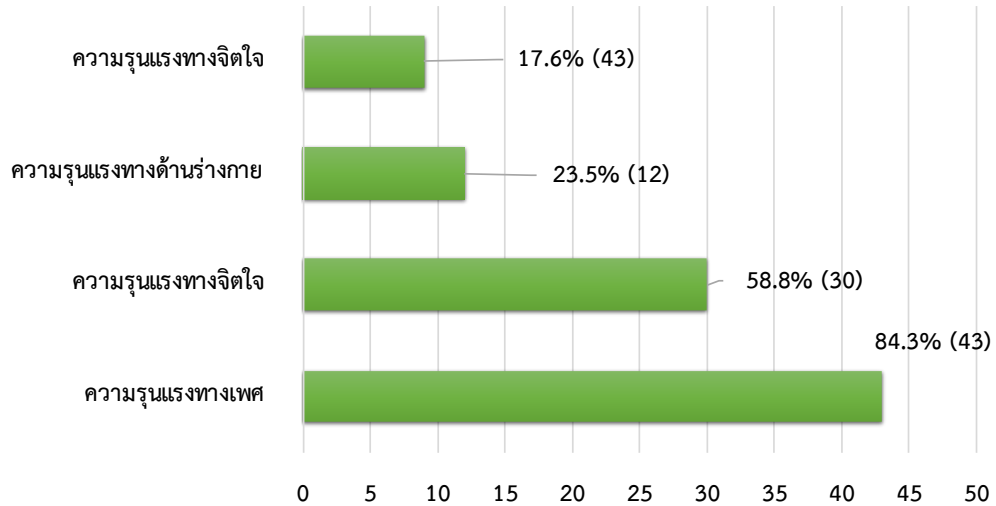
3) ความจำกัดของความพิการของเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ผลการสำรวจฯ พบว่าด้วยความพิการของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ คนพิการ 1 ใน 3 (ร้อยละ 37.3) ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลหน่วยงานหรือข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเอื้อต่อการเข้าถึงสิทธิหรือให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการได้ เนื่องจากคนพิการมีข้อจำกัดในการสื่อสาร เนื่องจากสามารถพูดคุยได้ช้า ๆ เข้าใจคำพูดง่าย ๆ แม้จะมีบางคนสามารถใช้สมาร์ตโฟนที่พิมพ์ข้อความด้วยเสียงได้ อ่านออกเขียนได้ และใช้ภาษามือได้ หรือเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้าง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการให้บริการช่วยเหลือ หรือรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่สำคัญต่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ เพราะนอกจากจะมีปัญหาในการสื่อสารด้วยตัวเองแล้ว คนพิการบางคนยังขาดคนช่วยเหลือ เช่น ล่ามภาษามือ (ร้อยละ 39.2)

ผู้อำนวยการองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (นางคยองซัน คิม) แสดงความเห็นต่อเด็กพิการว่าเป็นกลุ่มคนที่ถูกเลือกปฏิบัติและมีความเสี่ยงที่จะถูกระทำรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ ดังข้อความที่กล่าวว่า “เด็กพิการถือเป็นกลุ่มที่เปราะบางที่สุดในสังคมและได้รับโอกาสน้อยที่สุดในทุกด้านของชีวิต...พวกเขามักเผชิญกับการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติ และมักเผชิญอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา บริการสุขภาพ และขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต นอกจากนี้ ความพิการยังมักทำให้พวกเขาเสี่ยงต่อการถูกทำร้าย ถูกทอดทิ้ง และถูกแสวงประโยชน์ แต่สิ่งเหล่านี้ต้องหมดไป เพราะไม่มีเด็กคนไหนควรถูกทิ้งไว้ข้างหลังและเผชิญกับสถานการณ์เหล่านี้” (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการลดข้อจำกัดให้คนพิการ ด้วยการส่งเสริมให้คนพิการสามารถเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่สำคัญเพื่อลดความเสี่ยงของตนเองต่อไป

3.2.2 เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว

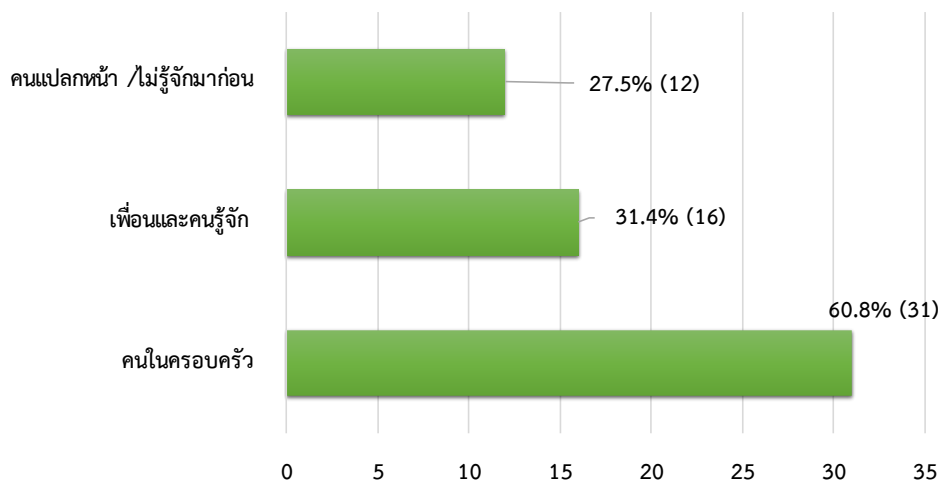
สืบเนื่องจากผลการสำรวจฯ มีข้อมูลแสดงให้เห็นว่า คนพิการส่วนใหญ่ถูกระทำรุนแรงทางเพศ และเกินกว่าครึ่งถูกระทำรุนแรงที่มีผลต่อจิตใจ จนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหาย คนพิการอีกจำนวนหนึ่งถูกระทำความรุนแรงทางด้านร่างกาย รวมทั้งถูกละและเลยทอดทิ้งจากพ่อแม่เพราะความพิการ โดยมีหลายครอบครัวที่รับรู้ว่ามีเด็กมีความพิการแต่กลับเพิกเฉย ไม่ได้ให้การดูแลสุขภาพหรือส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสม จึงมีเด็กพิการบางคนถูกทิ้งให้อยู่กับตายาย โดยที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดูมาเยี่ยมเยียน หรือส่งเสียเงินทองมาช่วยเหลือ จึงเป็นภาระให้กับผู้ปกครองที่ทำหน้าที่แทนพ่อแม่ของเด็ก เช่น เด็กพิการที่อยู่ในความดูแลของตายาย ตายายก็เลี้ยงดูเหมือนเด็กที่ไม่พิการคนอื่น ๆ มีเด็กพิการบางคนที่มีแม้ว่าคนในครอบครัวจะรู้ว่าเด็กมีความพิการ เช่น ตามองไม่เห็น หรือหูไม่ได้ยิน แต่กักขังเด็กไว้ ไม่ให้เด็กออกจากบ้าน ทำให้เด็กไม่ได้ไปโรงเรียนหรือได้พัฒนาตนเองตามสภาพของความพิการ หรือตามวัย ข้ำร้ายเด็กพิการบางคนยังถูกคนในครอบครัวข่มเหงรังแก ถูกกระทำอนาจาร หรือข่มขืน รุมโทรม โดยที่คนในครอบครัวรับรู้แต่ไม่เอาผิดกับผู้กระทำรุนแรง นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กพิการบางคนใช้ความเชื่อในลัทธิบางอย่างเกี่ยวกับความพิการของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กหญิงและผู้หญิงพิการมีเพศสัมพันธ์กับชายในลัทธิหลายคน โดยเชื่อว่าเป็นวิธีการรักษาความพิการและความเจ็บป่วยของคนพิการ ซึ่งคนพิการเล่าว่าเป็นการกระทำที่สร้างความขมขื่นใจให้แก่คนพิการ

ในภาพรวม ผลการสำรวจฯ ได้แสดงให้เห็นลักษณะของความรุนแรงที่คนพิการต้องเผชิญอยู่
 ดังข้อมูลในภาพที่ 1 ลักษณะการถูกระทำรุนแรงที่มีต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ และ
 ภาพที่ 2 ผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ



ภาพที่ 1 ลักษณะการถูกระทำรุนแรงที่มีต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ

ในส่วนของผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว โดยมีพ่อ/แม่ (ผู้ให้กำเนิด) พี่น้องพ่อแม่เดียวกัน
 และราว 1 ใน 4 ของคนพิการถูกระทำความรุนแรงและล่วงละเมิดทางเพศจากคนแปลกหน้า ผู้กระทำ
 ส่วนใหญ่ไม่เป็นคนพิการ และมักถูกระทำในบ้านที่อยู่ร่วมกับครอบครัวหรือในห้องเช่าที่อยู่ร่วมกัน
 ผู้เสียหายจำนวนมากถูกระทำความรุนแรงโดยการล่วงละเมิดทางเพศ 1-2 ครั้ง ขณะที่คนพิการอีกจำนวน
 ไม่น้อยไม่สามารถบอกจำนวนครั้งที่ถูกระทำได้ โดยมีคนในครอบครัวเกือบทั้งหมดรับรู้การถูกระทำ
 ความรุนแรง

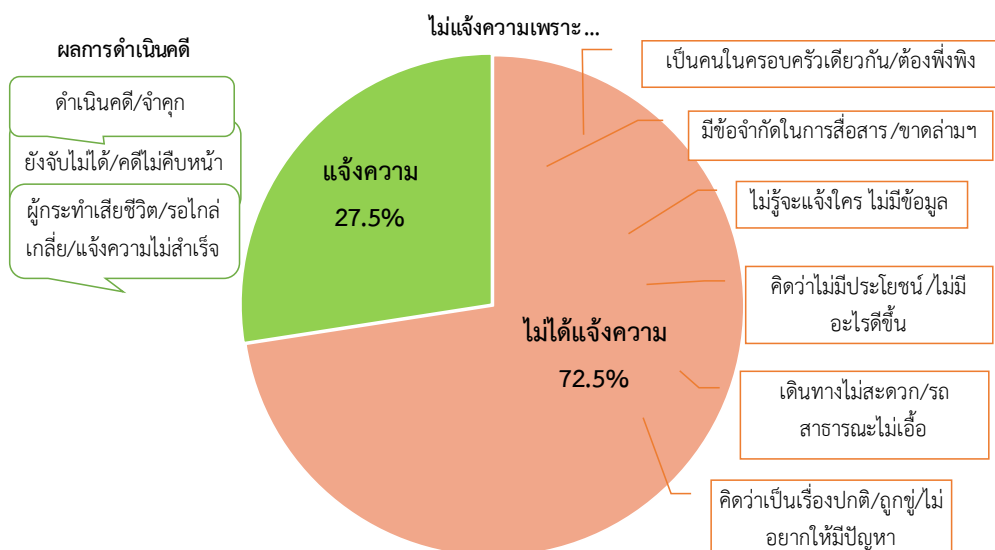


ภาพที่ 2 ผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ

3.2.3 เด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ

ข้อมูลจากการสำรวจฯ แสดงให้เห็นการดำเนินการหลังจากคนพิการถูกระงับว่า มีเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ที่ถูกระงับเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกระงับทั้งหมดเท่านั้นที่เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดี (ร้อยละ 72.5) ส่วนคนพิการอีก 3 ใน 4 ไม่ได้เข้าแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 27.5) โดยมีเหตุผลสำคัญ คือ เป็นเพราะผู้กระทำเป็นคนที่รอบคอบเหมือนกัน ประกอบกับคนพิการและครอบครัวยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำ (ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำมีอำนาจเหนือในด้านเศรษฐกิจ) คนพิการอีกส่วนหนึ่งมีปัญหาในการสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ รวมทั้งติดขัดในการหาคนช่วยเหลือ โดยเฉพาะการหาล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสาร และคนพิการยังขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือ ฟันฟู เยียวยา และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพด้วยเหตุผลที่หลากหลาย เช่น ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะไปขอความช่วยเหลือ คนพิการบางคนท้อแท้ใจเพราะคิดว่าหากแจ้งความไปก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร แต่อาจทำให้เกิดความเดือดร้อน คนพิการบางคนต้องเดินทางโดยสารสาธารณะที่ไม่มีบริการที่อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (เช่น คนพิการที่ใช้วีลแชร์ไม่สามารถใช้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางสาธารณะได้สะดวก) และคนพิการบางคนก็คิดว่าแจ้งความไปก็อาจเกิดความยุ่งยาก ทำให้ตนเองและครอบครัวมีปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในจำนวนผู้เสียหายที่ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กลับพบว่าผลการดำเนินการเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความยุติธรรมไม่มีความคืบหน้า เนื่องจากผู้กระทำหนีไป ยังจับกุมไม่ได้ และยังคนพิการบางคนยังรอการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อรับเงินชดเชยความเสียหายจากการล่วงละเมิดทางเพศเนื่องจากผู้ถูกระงับตั้งครุภ



ภาพที่ 3 การเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิของเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นคนพิการที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ แม้ส่วนใหญ่คนในครอบครัวจะรับรู้ว่ามีผู้เสียหายถูกกระทำรุนแรงจากคนใกล้ชิด โดยส่วนใหญ่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศ แต่ผู้เสียหายกลับขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครอง สิทธิและสวัสดิภาพ เนื่องจากคนในครอบครัวเองและคนที่รับรู้คนอื่น ๆ เพิกเฉย ปล่อยให้ผู้เสียหาย ถูกกระทำซ้ำ ทั้งจากคนเดิม ๆ และผู้กระทำคนอื่น ๆ อีกหลายคน

ในการศึกษาข้อมูลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยได้อธิบายถึงข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลให้ ผู้เสียหายที่เป็นคนพิการไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที รวมทั้งไม่ได้รับการปกป้องหรือป้องกันมิให้ ถูกกระทำรุนแรงซ้ำ หรือเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับการรักษาสุขภาพทางร่างกายและจิตใจด้วยการ ฟื้นฟูเยียวยา ตลอดจนเข้ารับบริการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัว ของคนพิการ ปัจจัยทางด้านชุมชนและสังคมที่มีต่อคนพิการ และข้อจำกัดในด้านการให้บริการและ กฎหมายคุ้มครองผู้หญิงและคนพิการ ดังนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัวของคนพิการ ในการศึกษารูปแบบการกระทำ ความรุนแรง ต่อสตรีพิการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีพิการ (สุธิดา จุฑามาศ, ม.ป.ป.⁵) ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า คนพิการที่อยู่ร่วมกับครอบครัวมีความเสี่ยงต่อการถูกกระทำด้วยความรุนแรง เนื่องจาก

(1.1) คนพิการขาดความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพและการป้องกันตนเองจากโรค และสภาพแวดล้อม ขาดความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต เช่น การจัดหาอาหาร การทำงานบ้าน หรือ การเลี้ยงดูลูก

(1.2) ผู้หญิงพิการ/คนพิการไม่รู้สิทธิของตนเอง และขาดอำนาจการต่อรอง เนื่องจาก ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ คนพิการจึงมักเป็นผู้ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว

(1.3) คนพิการบางคนต้องอยู่ในครอบครัวที่สามีมึนเมาหรือเสพยาเสพติด และทำร้ายผู้หญิง/ ภรรยาที่พิการ โดยผู้ถูกกระทำไม่สามารถป้องกันตนเอง หลบหลีก หรือตอบโต้ได้

(1.4) ผู้หญิง/คนพิการไม่รู้สิทธิ ไม่รู้แหล่งบริการพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือที่จำเป็น สำหรับคนพิการ

(1.5) คนพิการจำนวนหนึ่งไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ จึงต้องออกไปใช้ชีวิตเร่ร่อน ในที่สาธารณะ

(1.6) คนพิการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และ/หรือไม่มีผู้ดูแลที่เข้มแข็งพอ รวมทั้งคนใน ครอบครัวมักขาดทักษะในการดูแลและอยู่ร่วมกับคนพิการ

(1.7) คนพิการที่อยู่ร่วมกับครอบครัวได้รับผลกระทบจากค่านิยมทางทางสังคมที่ให้อำนาจ ชายเป็นใหญ่ เด็กและผู้หญิงพิการจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจของสามี พ่อ หรือผู้ชายที่เป็นใหญ่หรือมีอำนาจ ในครอบครัว

⁵ สุธิดา จุฑามาศ, ม.ป.ป. *โครงการศึกษารูปแบบการกระทำ ความรุนแรงต่อสตรีพิการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีพิการ*. สืบค้น จาก http://dep.go.th/uploads/Downloads/6a662fa9-29de-4d43-ae6a-3a6feb23758babstract_DEP03.pdf. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2565.

(2) ปัจจัยทางด้านชุมชนและสังคมที่มีต่อคนพิการ ในการศึกษาทัศนคติต่อคนพิการ : ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันหรือขวางกั้นการสร้างความเท่าเทียม (ฐิติวัจน์ ทองแก้ว วิริญญา สุทธิกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560⁶) ผลการศึกษามีดังนี้

(2.1) การปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อคนพิการ มีความจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคนพิการ เพื่อให้คนทั่วไปในชุมชนและสังคมได้ปรับเปลี่ยนมุมมองและมีทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ ที่เคยมองในเชิงลบ เช่น มองว่าคนพิการเป็นภาระหรือปัญหาของสังคม ให้เป็นทัศนคติเชิงบวก โดยมองว่าแม้จะเป็นคนพิการแต่ก็เป็นผู้ที่มีศักยภาพได้หากได้รับการส่งเสริมสุขภาพ แม้คนพิการจะมีข้อจำกัดจากความบกพร่องบางประการ แต่หากสังคมให้การสนับสนุนก็จะช่วยให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตปกติร่วมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

(2.2) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมเพื่อสนับสนุนและปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเท่าเทียม ในประเด็นนี้มองว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของคนในสังคมต่อคนพิการที่ถูกต้อง ควบคู่กับการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการ เพื่อหาจุดด้อยภาพของความเหมาะสมระหว่างสิทธิที่พึงได้รับและความต้องการที่แท้จริงของคนพิการ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่แท้จริง โดยการมีส่วนร่วมของคนทุกคนในสังคม เพื่อให้เกิดเท่าเทียมกัน เช่น

(2.2.1) ควรทำความเข้าใจสถานการณ์ของคนพิการ โดยมีการรายงานสถิติของคนพิการในประเทศไทยเพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันของคนพิการที่มีแนวโน้มจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยแสดงให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกับคนพิการเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องใกล้ตัว และเป็นเรื่องที่คนทั่วไปหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่จะต้องอยู่ร่วมกัน

(2.2.2) ควรปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน เช่น ด้านการจ้างงาน การประกอบอาชีพ และสิทธิด้านสุขภาพ ที่พบว่าสังคมยังมีทัศนคติที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อคนพิการหลายประการ และคนพิการมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิเข้ารับบริการด้านสุขภาพ โดยคนพิการประสบปัญหาจากนโยบายที่ขาดความเข้าใจบริบทและข้อจำกัดของคนพิการ คนพิการยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการเดินทาง การสนับสนุนค่าใช้จ่าย/สิทธิที่ไม่ครอบคลุม ขาดการให้ข้อมูลด้านสถานพยาบาล รวมถึงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลที่ส่งผลต่อการปฏิบัติต่อคนพิการเมื่อเข้ารับบริการด้านสุขภาพ

(3) ข้อจำกัดในด้านบริการและกฎหมายคุ้มครองเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ ข้อมูลจากผลการศึกษาของ สุธิดา จุฑามาศ (ม.ป.ป.) ยังให้ข้อมูลว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการรองรับยังขาดความรู้ความเข้าใจในงานคนพิการ หรือมีเจ้าหน้าที่ที่พอมีความรู้ความเข้าใจแต่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับให้บริการช่วยเหลือ และยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมายที่ยังไม่สามารถให้การคุ้มครองผู้หญิงพิการได้อย่างเป็นรูปธรรม

⁶ ฐิติวัจน์ ทองแก้ว วิริญญา สุทธิกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560. บทความวิจัย เรื่อง ทัศนคติต่อคนพิการ : ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันหรือขวางกั้น การสร้างความเท่าเทียม. วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jpcru/article/view/202890>. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2565.

3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไป

ข้อค้นพบจากการสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ที่ดำเนินงานโดยมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (2565) ที่เก็บข้อมูลแบบเจาะจง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิง ผู้หญิง และเพศทางเลือกซึ่งเป็นคนพิการ จำนวน 51 คน ถือว่าเป็นงานชิ้นแรกที่รวบรวมข้อมูลการถูกรังแกด้วยความรุนแรงจากคนพิการที่เป็นผู้เสียหาย แม้ว่าจะเป็นงานการสำรวจที่ยังไม่สมบูรณ์หรือตอบโจทย์ได้อย่างจำกัด แต่เนื่องจากประเด็นความรุนแรงต่อคนพิการ ที่คนพิการส่วนใหญ่ถูกล่วงละเมิดทางเพศเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน และเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ยาก ผู้ให้ข้อมูลจึงยังไม่ใช้ตัวแทนในเชิงการวิจัย อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบจากการสำรวจ ก็ได้ทำให้เห็นสภาพลักษณะของการถูกรังแกด้วยความรุนแรง และความจำกัดของการเข้าถึงบริการช่วยเหลือที่ส่วนหนึ่งเป็นผลจากตัวผู้เสียหายเอง และการเข้าถึงหน่วยงานที่ให้บริการ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือที่ยังมีความยากลำบาก ข้อมูลที่ได้มาจึงสามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

ดังนั้น การจัดทำข้อเสนอแนะในส่วนนี้จึงให้ความสำคัญกับแนวทางที่จะดำเนินงานต่อไปของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายที่ทำงานร่วมกัน รวมทั้งการดำเนินงานในก้าวต่อไปของมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ดังนี้

3.3.1 ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในทุกช่วงวัย

ผู้อำนวยการองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) กล่าวว่า “หน้าที่ของเราคือการทำให้เด็กพิการทุกคนได้รับโอกาสและการสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้พวกเขาสามารถค้นพบความสามารถเฉพาะตัวและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อที่พวกเขาจะได้เต็มเต็มความฝันและเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนสังคมอย่างมีความหมาย” ดังนั้น คนพิการจึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ ดังนี้

1) **สนับสนุนคนพิการในด้านการศึกษา** จากลักษณะของผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจที่เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ หรือเรียนในระดับประถมศึกษา และไม่จบในระดับการศึกษาภาคบังคับ จึงมีปัญหาในการเรียนรู้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จะช่วยเหลือเมื่อถูกรังแกรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศ บางคนถูกรังแกตั้งแต่ในวัยเด็ก แต่กลับไม่สามารถบอกเล่าหรือสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ ทั้งยังมีคนพิการจำนวนน้อยที่สามารถใช้สมาร์ทโฟนข้อความแบบใช้เสียงได้อ่านเขียนได้ ใช้ภาษามือได้ และอ่านอักษรเบรลล์ได้ จึงยังเป็นข้อจำกัดในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการพึ่งตัวเองด้านรายได้ ที่พบว่าคนพิการที่ให้ข้อมูลกว่าครึ่งหนึ่งไม่มีรายได้ เนื่องจากไม่มีงานทำ และมีรายได้จากเงินสวัสดิการที่เป็นเบี้ยคนพิการ ดังนั้น หากคนพิการได้รับการศึกษาตั้งแต่ในวัยเด็ก ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะเพื่อการประกอบอาชีพจะทำให้คนพิการพึ่งตนเองได้ และมีชีวิตที่ดี

ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการควรคำนึงถึงความแตกต่างของความพิการและความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละกลุ่ม ดังที่องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) ได้กล่าวถึงคนพิการว่า คนพิการแต่ละคนมีประสบการณ์ของแต่ละคนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ ความพิการ แหล่งที่อยู่อาศัย และบริการ

พื้นฐานที่พวกเขาสามารถเข้าถึงได้ เช่น เด็กพิการเข้าชั้นมัธยมมีอัตราการออกจากโรงเรียนสูงกว่าเด็กอื่น ๆ และความเหลื่อมล้ำยิ่งสูงขึ้นตามความรุนแรงของความพิการ ดังนั้น จึงควรออกแบบแนวทางการแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มตามสถานการณ์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายที่สนับสนุนด้านการศึกษาของคนพิการ 2 ฉบับ คือ

(1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการหรือบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ/ทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวนี้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(2) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดสิทธิให้คนพิการได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต และได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ในด้านการศึกษา สามารถเลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นที่อาจมีความพิเศษหรือเฉพาะสำหรับบุคคลนั้น ๆ ตลอดจนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาด้วยวิธีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท

หน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนคนพิการด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ) กระทรวงมหาดไทย (การจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น) เป็นต้น

2) สนับสนุนคนพิการในด้านสุขภาพ จากการศึกษา ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ถูกครอบครัว ละเลยและทอดทิ้งเมื่อรู้ว่าเป็นคนพิการ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนพิการหลายคนกลับไม่ได้รับการดูแลรักษา บางคนไม่มีโอกาสได้ออกจากบ้าน ทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต และยิ่งเมื่อถูกกระทำรุนแรงโดยผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว คนพิการที่เป็นผู้เสียหายยังไม่ได้รับการฟื้นฟูสุขภาพอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การดูแลสุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กและทุกคน (ทุกเพศ ทุกวัย) ควรได้รับ โดยประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการในมิติด้านสุขภาพ 2 ฉบับ คือ

(1) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ในมาตรา 5 ที่ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งในรูปแบบของแพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทย หรือแพทย์ทางเลือก รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ ตามที่มีระบุในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยมีสิทธิได้รับ บัตรทอง ท.74 ซึ่งเป็นบัตรสำหรับคนพิการ สิทธิประโยชน์ในการได้รับการฟื้นฟูทั้งในและนอกหน่วยบริการโดยไม่เสีย

ค่าใช้จ่าย เช่น การทำกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด การประเเมนหรือแก้ไขการพูด จิตบำบัด การฟื้นฟูทางการได้ยิน การเห็น การใช้กายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยตามประเภทของความพิการ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบอื่น ๆ

(2) พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดสิทธิของผู้ป่วยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ และได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัย การคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคม และระบบอื่น ๆ จากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย

หน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนคนพิการด้านสุขภาพ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เป็นต้น

3.3.2 ส่งเสริมให้คนพิการรู้สิทธิ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิจากการถูกรุนแรง

จากผลการสำรวจฯ ที่แสดงให้เห็นว่า คนพิการที่ถูกรุนแรงเพียง 1 ใน 4 ของผู้ถูกรุนแรงทั้งหมดเท่านั้นที่เข้าแจ้งความเพื่อดำเนินคดี นอกนั้น (ราว 3 ใน 4 ของคนพิการที่ถูกรุนแรง) ไม่ได้เข้าแจ้งเหตุ โดยส่วนใหญ่ระบุว่าผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวเดียวกันและบางคนยังต้องพึ่งพิงค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำ คนพิการอีกส่วนหนึ่งมีปัญหาในการสื่อสาร รวมทั้งมีข้อกีดในการหาล่ามภาษามือมาช่วยสื่อสาร และขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการช่วยเหลือ ฟื้นฟู เยียวยา และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพด้วยเหตุผลที่หลากหลาย ประกอบกับมีข้อมูล que แสดงให้เห็นว่าทั้งคนพิการและครอบครัวขาดความรู้ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิคนพิการจากการถูกรุนแรง

ทั้งนี้ ในการศึกษาข้อมูลจากการวิจัยระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัวของคนพิการมีผลต่อการถูกรุนแรงและความเสี่ยงในการเกิดความรุนแรงต่อคนพิการ (สุธิดา จุฑามาต, ม.ป.ป.) ได้แก่ (1) คนพิการขาดความรู้ ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพและการป้องกันตนเองจากโรคและสภาพแวดล้อม ขาดความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต (2) ผู้หญิงพิการ/คนพิการไม่รู้สิทธิตนเอง และขาดอำนาจการต่อรอง และพึ่งตนเองไม่ได้ (3) คนพิการบางคนต้องอยู่กับผู้กระทำที่เป็นสามีตีแม่หรือเสพยาเสพติด และทำร้ายผู้หญิง/ภรรยาที่พิการ (4) ผู้หญิง/คนพิการไม่รู้สิทธิ ไม่รู้แหล่งบริการพื้นฐานของคนพิการที่จำเป็นสำหรับการขอรับความช่วยเหลือ (5) คนพิการจำนวนหนึ่งไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ แต่ต้องใช้ชีวิตเร่ร่อนในที่สาธารณะ (6) คนพิการถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง และ/หรือไม่มีผู้ดูแลที่เข้มแข็งพอ คนในครอบครัวขาดทักษะในการดูแลและอยู่ร่วมกับคนพิการ และ (7) คนพิการที่อยู่ร่วมกับครอบครัวได้รับผลกระทบจากค่านิยมทางสังคมที่ให้อำนาจชายเป็นใหญ่ ดังนั้น หน่วยงานและเครือข่ายการทำงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการจึงควรดำเนินการ ดังนี้

1) **ให้ความรู้ความเข้าใจสิทธิและการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ** ในประเด็นดังกล่าวนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมให้คนพิการรู้สิทธิ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิคนพิการจากการถูกรุนแรง ด้วยความรุนแรง โดยสนับสนุนให้คนพิการเข้าใจสิทธิของตนเองและเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และสิทธิ

ทางกฎหมายที่กำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายที่เป็นสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว หลายฉบับ เช่น (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ (2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และ (4) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 รวมทั้ง (5) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 รวมทั้งมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. 2563

2) สนับสนุนให้คนพิการที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้รับการช่วยเหลือ ฟันฟู เยียวยาด้วยบริการที่เป็นมิตรและเป็นธรรม มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการ ดังนี้

2.1) จัดทำแผนปฏิบัติการขจัดความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศต่อคนพิการ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม และเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับเครือข่ายที่ทำงานเกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม

2.2) สนับสนุนให้ชุมชนทำหน้าที่ป้องกันปัญหาที่มีต่อคนพิการ โดยการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในทุกพื้นที่ และสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงานของชุมชน

2.3) จัดให้มีกระบวนการช่วยเหลือที่เป็นมิตร ให้เข้าถึงง่าย และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงคนพิการที่เป็นผู้ประสบปัญหา/ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการเป็นหลัก

2.4) สนับสนุนองค์กรเอกชน และชุมชนให้เข้าถึงกองทุนเพื่อยุติความรุนแรงต่อคนพิการ เพื่อให้สามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับคนพิการได้อย่างทันที่และเป็นรูปธรรม เช่น การแก้ไขระเบียบการเงิน ให้เข้าถึงได้ง่าย

3) ส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านการบริการช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของคนพิการ ด้วยการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจสถานะของความปลอดภัย สถานการณ์ปัญหาที่คนพิการเผชิญอยู่ มีการปรับทัศนคติที่มีต่อคนพิการให้เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจนจัดให้มีบุคลากรรองรับการทำงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อคนพิการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำหน้าที่บริการให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนให้บุคลากรมีความเข้าใจประเด็นทางกฎหมายให้เกิดการคุ้มครองสวัสดิภาพคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อสำหรับการปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนพิการต้องทนอยู่กับสถานการณ์ความรุนแรง คือ การพึ่งพิงคนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้กระทำความรุนแรง ที่อาจเป็นพ่อแม่ พี่น้อง ญาติ หรือสามี นอกจากคนพิการจะมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอต่อการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมจนสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว คนพิการยังถูกเลือกปฏิบัติและได้รับบริการที่ไม่เท่าเทียมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม เช่น การอำนวยความสะดวกในการเดินทาง

หรือใช้ยานพาหนะสาธารณะของคนพิการ การสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงสิทธิในการดูแลสุขภาพและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในสถานพยาบาลที่ส่งผลต่อการปฏิบัติต่อคนพิการ เมื่อคนพิการเข้ารับบริการด้านสุขภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมเพื่อสนับสนุนและปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเท่าเทียมและทำความเข้าใจสถานการณ์ของคนพิการ ที่แม้จะมีคนพิการจำนวนหนึ่งมีบัตรประจำตัวคนพิการและเข้าถึงสิทธิพื้นฐานจากเบี้ยคนพิการ แต่ยังมีข้อจำกัด ดังที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ (Thailand Development Research Institute: TDRI, 2565)⁷ ระบุว่า แม้รัฐบาลไทยจะมีนโยบายช่วยเหลือคนพิการหลายประการ เช่น เบี้ยคนพิการ หรือการบริการปรับสภาพที่อยู่อาศัย แต่ยังมีคนพิการอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนคนพิการ ซึ่งเป็นการตกหล่นของคนพิการ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่ควรจะได้รับ จากข้อมูลการสำรวจความพิการ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2560 พบว่า ประเทศไทยมีคนพิการ 3.69 ล้านคน แต่มีเพียง 1.64 ล้านคน หรือร้อยละ 44.4 ของคนพิการเท่านั้นที่พบในการสำรวจเท่านั้นที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ สาเหตุอันดับหนึ่งของการตกหล่นที่พบจากการสำรวจก็คือ ความพิการของผู้ที่ตกหล่นนั้นไม่เข้าข่ายความพิการที่ขึ้นทะเบียนได้ (ร้อยละ 45.1 ของผู้ตกหล่น) ซึ่งปัญหานี้เกิดจากวิธีการประเมินความพิการของประเทศไทยที่ไม่สอดคล้องกับหลักการสากลและนิยามของคนพิการที่ได้มีการกำหนดในกฎหมาย

ดังนั้น ในการปฏิบัติต่อคนพิการทุกลักษณะของความพิการ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ จำเป็นต้องมีนโยบาย มาตรการ กลไก และแนวปฏิบัติ โดยเฉพาะข้อกำหนดหรือระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพคนพิการอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน จึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนดต่าง ๆ ให้เอื้อสำหรับการปฏิบัติต่อคนพิการอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน

หน่วยงานหลักที่ส่งเสริมให้คนพิการรู้สิทธิ ปกป้องและคุ้มครองสิทธิคนพิการจากการถูกกระทำด้วยความรุนแรง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

3.3.3 สร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมที่มีต่อคนพิการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรเอกชนและภาคประชาสังคมในสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับคนพิการ และปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อคนพิการ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองเชิงลบต่อคนพิการ เช่น มองว่าคนพิการอ่อนแอ คนพิการเป็นภาระ คนพิการเป็นปัญหาของสังคม

⁷ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ. (2565). *คนพิการที่ตกหล่น ด้วยวิธีการประเมินของไทย*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2022/05/disability-assessment-th/> เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2565.

ให้เป็นการมองคนพิการในเชิงบวก เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีศักยภาพ สามารถใช้ชีวิตปกติสุขร่วมกับคนอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

หน่วยงานหลักที่สร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของชุมชนและสังคมที่มีต่อคนพิการ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

3.3.4 ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลและสำรวจความชุกของการถูกระทำรุนแรงต่อคนพิการ

จากข้อจำกัดของการสำรวจข้อมูลที่มีมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม (มสส.) ดำเนินการในช่วงปี 2564-2565 ที่มีการศึกษาข้อมูลเฉพาะกลุ่มคนพิการที่เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนพิการอื่น ๆ ในจำนวนที่สำรวจได้เพียง 51 คน ด้วยความละเอียดอ่อนของสถานการณ์ปัญหา และข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างจึงบอกเล่าถึงลักษณะของการถูกระทำความรุนแรงของคนพิการ แต่ยังไม่สามารถบอกข้อมูลอื่น ๆ เช่น สภาพชีวิตของคนพิการ ชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัว ตลอดจนการเข้าถึงบริการช่วยเหลือและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ฯลฯ ประกอบกับข้อมูลรายงานสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2564 ระบุว่าคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวน 2,108,536 คน (ร้อยละ 3.19 ของประชากรทั้งประเทศ) โดยมีคนพิการเพศชาย จำนวน 1,101,837 (ร้อยละ 52.26) และเพศหญิง จำนวน 1,006,699 คน (ร้อยละ 47.74) (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 31 มีนาคม 2565)

ดังนั้น ในการจะกำหนดนโยบายเพื่อการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของคนพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำฐานข้อมูล โดยนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการสำรวจความชุกของการกระทำ ความรุนแรงของคนพิการในทุกกลุ่ม ทุกลักษณะของความพิการ โดยอาจจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล (จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ) ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโอกาสและการเข้าถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ โดยกระจายการเก็บข้อมูลไปในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งมีข้อมูลเบื้องต้นจากการมีบัตรของคนพิการ

หน่วยงานหลักที่ควรจัดทำฐานข้อมูลและสำรวจความชุกของการถูกระทำรุนแรงต่อคนพิการ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ซึ่งในปี 2565 มูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมมีแนวทางในการดำเนินงานเพื่อสร้างร่วมมือกับหน่วยงานหลักของทางราชการและแหล่งทุนในการสำรวจความชุกของการถูกระทำรุนแรงต่อคนพิการ โดยใช้กระบวนการวิจัย)

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อไปของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่าย ดังปรากฏในภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานสำหรับเด็กพิการ ผู้หญิงพิการ และคนพิการอื่น ๆ



บรรณานุกรม

- ฐิติวัจน์ ทองแก้ว วิริญญา สุทธิกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560. บทความวิจัย เรื่อง ทักษะคิดต่อคนพิการ : ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันหรือขวางกั้น การสร้างความเท่าเทียม. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jpcru/article/view/202890>. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2565.
- บุญเสริม หุตะแพทย์. (2565). *รายงานผลการรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการตามวาระแห่งชาติ เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ. นำเสนอต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.*
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ. (2565). *คนพิการที่ตกหล่น ด้วยวิธีการประเมินของไทย*. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2022/05/disability-assessment-th/>. เข้าถึงเมื่อ 18 สิงหาคม 2565.
- สุธิดา จุฑามาต, ม.ป.ป. *โครงการศึกษารูปแบบการกระทำความรุนแรงต่อสตรีพิการและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีพิการ*. สืบค้นจาก http://dep.go.th/uploads/Downloads/6a662fa9-29de-4d43-aefa-3a6feb23758bababstract_DEP03.pdf. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2565.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สารนารู้ทางสถิติ “1.4 แหล่งที่มาของข้อมูล (Source of Data)”*. สืบค้นจาก [http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/know/estat1_4.html#:~:text=ข้อมูลทุติยภูมิ \(Secondary Data\)](http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/know/estat1_4.html#:~:text=ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)). เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2565.
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564). *รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้เด็กพิการถึง 240 ล้านคนทั่วโลก*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้เด็กพิการถึง-240-ล้านคนทั่วโลก>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2565.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 ตารางข้อมูลทั่วไปและการถูกกระทำรุนแรงของผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจ

ภาคผนวก 2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเยียวยาผู้เสียหายจากความรุนแรง การข่มขืน
กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศของประเทศไทย



ภาคผนวก 1 ตารางข้อมูลทั่วไปและการถูกรังแกของผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจ

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
1.นา (LGBT)	-อายุ 18 ปี พิกัดทางการเห็น -จบชั้น ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -เช่าห้องอยู่กับเพื่อน 3 คน (ชลบุรี) -อาชีพนวดแผนไทย/ร้องเพลง มีรายได้ 3,000 บาท/เดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการ แต่ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีเสียง/พิมพ์ด้วยเสียงได้ -เดินทางไม่สะดวก ไม่รู้จะไปหาใคร	-ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง/ถูกเพื่อนเอาใจเอาเปรียบ/ถูกเพื่อน (พิกัดทางการเห็น) จับหน้าอก -เกิดเหตุในโรงเรียนประจำ บ้านที่อยู่กับพ่อแม่/ห้องเช่าที่อยู่กับเพื่อน เกิดขึ้นไม่บ่อย	-ครู เพื่อนคนอื่น ๆ รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ/ครูที่โรงเรียนเพิกเฉยต่อเรื่องที่เกิดขึ้น
2.ปิ่น (ญ)	-อายุ 33 ปี พิกัดทางการเห็น -จบชั้น ม. 3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่บ้าน 4 คน ที่ร้านนวด (นครปฐม) -อาชีพนวดแผนไทย มีรายได้ 6,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้ ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมอ่านหน้าจอได้ -ไม่รู้ว่าจะต้องไปหาหน่วยงานใด ที่ไหน และไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร	-ถูกข่มขืน รุมโทรม บังคับขู่ขู่ขู่ (blackmail) ผู้กระทำเป็นแฟน-เพื่อนแฟน (พิกัดทางการเห็น) -เหตุเกิดในโรงแรม เดือนละ 3 ครั้ง เวลากว่า 3 ปี	-แฟนใหม่รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่แน่ใจว่าตำรวจจะเชื่อหรือไม่ เคยบอกคนในครอบครัว แต่ถูกเพิกเฉย ไม่ให้ความช่วยเหลือ
3.ส้ม (ญ)	-อายุ 30 ปี พิกัดทางการเห็น -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/ไม่ระบุศาสนา -อาศัยอยู่บ้านกับแม่ 2 คน (ขอนแก่น) -อาชีพนวดแผนไทย มีรายได้ 5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมอ่านหน้าจอได้ -ไม่รู้หนังสือ ไม่รู้จักหน่วยงานที่จะขอความช่วยเหลือ	-แม่บังคับให้มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายในลัทธิ (ที่คนในหมู่บ้านจำนวนหนึ่งเชื่อถือ) โดยเชื่อว่าจักษุรักษาโรคภัยไข้เจ็บและความพิการได้ -ผู้กระทำเป็นผู้ชายในลัทธิหลายคน (ไม่พิกัด) -เหตุเกิดในบ้านของตนเอง/ถูกรังแกเป็นประจำ	-แม่ แฟน และคนในหมู่บ้านรับรู้เรื่องที่เกิดขึ้น -ไม่ได้แจ้ง เพราะไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นเป็นความรุนแรง เพราะคนในหมู่บ้านก็เชื่อแบบนี้
4.เอย (LGBT)	-อายุ 25 ปี พิกัดทางการเห็น -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อาศัยอยู่กับแม่ และพี่ชาย (ลพบุรี)	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมเสียงอ่านหน้าจอได้	-ถูกพี่ชาย (ไม่พิกัด) ข่มขืนที่บ้านของตนเอง และแม่กักขังห้วงเหนียวไว้ที่บ้าน -ถูกข่มขืนราว 10 ครั้ง ปัจจุบันยังถูกแม่กักตัวให้อยู่ในบ้าน	-คนในครอบครัว (แม่/พี่ชาย) และเพื่อนสนิทรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร/กลัวตำรวจไม่เชื่อ/เห็นว่าเป็นเรื่อง

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-อาชีพนวดแผนไทยและร้องเพลง มีรายได้ 3,000 – 5,000 บาทต่อเดือน	-มีความยากลำบากในการติดต่อหน่วยงาน เพื่อขอความช่วยเหลือ เนื่องจากไม่รู้จักรัก และเดินทางไม่สะดวก		ในครอบครัว/อยู่บ้านเดียวกัน และยังคงอาศัยอยู่ร่วมกัน
5.แดง (ด.ช.)	-อายุ 14 ปี/พิการทางการเห็น -เป็นนักเรียน ม. ต้น/พุทธ -อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์/โรงเรียนประจำ (ร้อยเอ็ด) -มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ 1,000 บาท ต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่านเขียนอักษรเบรลล์ ใช้คอมพิวเตอร์/สมาร์ตโฟนที่มีโปรแกรมเสียงอ่านหน้าจอได้ -ไม่มีเอกสารแนะนำที่เป็นอักษรเบรลล์ สำหรับให้ผู้พิการทางการเห็นอ่านได้เอง และเดินทางไม่สะดวก	-ถูกทำอนาจาร/ล่วงละเมิดทางเพศ จากผู้กระทำที่เป็นครูฝึกสอน (ไม่พิการ) ในห้องพักครูของโรงเรียน -ถูกรังแก 4 ครั้ง/สัปดาห์ ตลอด 1 ภาคเรียน	-ครูผู้ใหญ่ เพื่อนสนิทรับรู้เรื่องนี้แจ้งความ/ลงบันทึกประจำวันไว้ -ยังไม่มีความคืบหน้า -ผู้กระทำ (ครูฝึกสอน) ไม่ได้กลับมาสอนที่โรงเรียนอีกหลังการแจ้งความ
6.แพรว (ด.ญ.)	-อายุ 13 ปี/พิการทางการเห็น -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่ที่บ้านกับครอบครัว กับแม่ และลูก รวม 3 คน (กาญจนบุรี) -รายได้จากเบี้ยคนพิการและการทำงานของแม่ 3,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร -มีความยากลำบากในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน/ไม่มีความรู้	-ถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ข่มขืน ผู้กระทำเป็นวัยรุ่น 3 คน (ไม่พิการ) -ถูกรังแกที่บ้านของตนเอง 1 ครั้ง	-มีแม่ ตำรวจ รับรู้ -แม่พาไปแจ้งความ -คดียังไม่คืบหน้า เนื่องจากผู้เสียหายไม่สามารถให้ข้อมูล (รูปพรรณสันฐาน) เกี่ยวกับผู้กระทำได้
7.สาว (ญ)	-อายุ 32 ปี พิการทางการเห็น -จบชั้น ม. 3 สถานะภาพ โสด/พุทธ -อยู่คนเดียวในห้องเช่า (สมุทรปราการ) -อาชีพนวดแผนไทย รายได้ 3,000 –5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ตโฟนที่มีเสียงอ่านหน้าจอ/อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้	-ถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ข่มขืน ผู้กระทำเป็นลูกค้าที่เข้ามานวด (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่บ้านของผู้กระทำ (บ้านของลูกค้า)	-มีผู้รับรู้เป็นภรรยาของลูกค้า -ไปที่โรงพัก แต่ไม่ได้แจ้งเรื่อง เพราะผู้เสียหายไม่สามารถให้ข้อมูลผู้กระทำได้ เช่น ลักษณะ/หน้าตา จำนวนครั้ง วิธีการกระทำ รวมทั้งสอบถามว่าได้ขอความช่วยเหลือหรือไม่ (ทำไม่ร้องให้คนช่วย)

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
		-รู้จักหน่วยงานที่จะช่วยเหลือ แต่มักเจอเจ้าหน้าที่ข่ม/วางอำนาจ/ดูถูกคนพิการ (รู้สึกไม่ชอบท่าทีของเจ้าหน้าที่)		สอบถามวิธีเอาตัวรอดของผู้เสียหายที่ตาบอด
8.พิม (ญ)	-อายุ 38 ปี พิกัดทางการเห็น (พิกัดภายหลัง) -จบ ป.โท สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านของตนเองตามลำพัง (นนทบุรี) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้ 4,800 บาทต่อเดือน จากเบี้ยคนพิการและเงินงสของครอบครัว	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมเสียงอ่านหน้าจอได้ -ติดต่อกับหน่วยงานที่จะช่วยเหลือไม่สะดวก/ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง	-ถูกละเลย เพิกเฉย ต่ำ ดุหมิ่น และไล่ออกจากบ้าน เพื่อนที่รู้ว่าพิการไม่คุยด้วย ทำให้มีภาวะซึมเศร้า -ผู้กระทำเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง และเพื่อน (ที่ไม่พิการ) มีความรุนแรงเกิดที่บ้านของครอบครัวเป็นประจำ	-มีครอบครัวและญาติพี่น้องรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้จะแจ้งอย่างไร เนื่องจากคนทำเป็นคนในครอบครัว และเพื่อน
9.แก้ว (ญ)	-อายุ 45 ปี พิกัดทางการเห็น -จบ ป.ตรี สถานะภาพโสด/คริสต์ -อยู่บ้านของครอบครัวตามลำพัง (กทม.) -อาชีพนวด (มาตรา 35) รายได้ 10,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ -อ่านเขียนอักษรเบรลล์/ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมเสียงอ่านหน้าจอ/ใช้คอมพิวเตอร์ได้ -ไม่มีข้อมูลหน่วยงาน ไม่มีเอกสารที่สามารถอ่านได้/เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจและเห็นคุณค่า	-ถูกรังทำอนาจาร ทำร้ายร่างกาย ถูกล่อลวงไปในที่เปลี่ยว -ผู้กระทำเป็นคนไม่รู้จัก/แปลกหน้า (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่ตึกร้างข้างถนน เคยถูกรังทำ 1 ครั้ง	-ไม่มีใครรับรู้เรื่องนี้ -ไปแจ้งความ แต่ตำรวจไม่รับแจ้ง เพราะเห็นว่าเป็นคนตาบอด ไม่สามารถให้ข้อมูลผู้กระทำได้ (ทั้งรูปพรรณสัณฐาน หรือที่เกิดเหตุ)
10.ดา (ญ)	-อายุ 37 ปี พิกัดทางการเห็น -ไม่ได้เรียน สถานะภาพแต่งงาน/คริสต์ -อยู่ที่บ้านของตนเองกับสามี (นนทบุรี) -อาชีพนักร้อง (ร้องเพลงตามตลาดนัด-ร้านอาหาร) รายได้ 5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีโปรแกรมเสียงอ่านหน้าจอได้ -ไม่มีข้อมูลหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ	-ถูกทำร้ายร่างกาย บังคับข่มขู่ -สามี (ไม่พิการ) เป็นผู้กระทำ -เกิดเหตุในบ้านตนเอง มีการกระทำทุกวัน	-มีเพื่อนรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะถูกสามีขู่จะฆ่าหากไปแจ้งความ
11.อาตี๋ (ด.ช.)	-อายุ 12 ปี พิกัดทางการเห็น -เรียนประถมฯต้น /พุทธ	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน	-ถูกทำร้ายร่างกาย ทอดทิ้ง และละเลย	-มีญาติรับรู้

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-อยู่สถานสงเคราะห์/โรงเรียนประจำ (กทม.) -เป็นนักเรียน รายได้เบี้ยคนพิการ 1,000 บาท ต่อเดือน	-อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้ -ไม่ทราบข้อมูลของหน่วยงานช่วยเหลือ	-ผู้กระทำเป็นพ่อและแม่ (ไม่พิการ) เหตุเกิด ในบ้าน เกิดขึ้นบ่อย	-ไม่ได้แจ้งความ ไม่มีใครพาไปแจ้ง และไม่ รู้ว่าต้องแจ้งอย่างไร
12.อ้อม (LGBT)	-อายุ 45 ปี พิการทางการเห็น -จบ ม.3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่กับแฟน (ผู้หญิง) ที่ห้องเช่า (เพชรบุรี) -อาชีพนักร้อง รายได้ 3,000-5,000 บาท ต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่าน-เขียนอักษรเบรลล์ ใช้สมาร์ทโฟนที่มี เสียงอ่านหน้าจอได้ -ไม่สามารถอ่านเอกสารราชการได้เอง/ไม่มี ความรู้ว่าต้องแจ้งหน่วยงานใด	-ถูกทำร้ายร่างกาย บังคับ รีดไถ -ผู้กระทำเป็นแฟน (ผู้หญิง) เกิดเหตุในห้องเช่า ของตนเอง เป็นประจำ	-มีกลุ่มเพื่อนรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะรู้สึกว่าเป็นเรื่อง ปกติของคนรักกันที่ต้องดูแลกัน
13.ชูชี (LGBT)	-อายุ 36 ปี พิการทางการเห็น -จบ ม.6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่กับแฟน (ผู้หญิง) ที่บ้านของตนเอง (นนทบุรี) -อาชีพวาดแผนไทย มีรายได้ 7,000 บาท ต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้คอมพิวเตอร์/สมาร์ทโฟนที่มีเสียงอ่าน หน้าจอได้ -ไม่สามารถอ่านเอกสารของหน่วยงานภาครัฐ ได้เอง/ไม่รู้ข้อมูลของหน่วยงานช่วยเหลือ	-ถูกทำร้ายร่างกาย บังคับรีดไถ ดูหมิ่น เหยียด หยาม -ผู้กระทำเป็นแฟน (ชาย-พิการทางการเห็น) เหตุ เกิดที่บ้านตนเอง ถูกกระทำเป็นประจำ	-เพื่อนและน้องสาวรับรู้ปัญหา -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่อยากให้เกิด ความวุ่นวาย คิดว่าแบบนี้ก็ได้อยู่แล้ว ไม่ สามารถอยู่ด้วยตัวเองได้ ต้องอาศัยแฟน
14.ดา (ญ)	-อายุ 27 ปี พิการทางการเห็น -จบ ม.3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อาศัยอยู่ที่บ้านของตน (สมุทรปราการ) -อาชีพวาดแผนไทย รายได้ 5,000 บาท ต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้สมาร์ทโฟนที่มีเสียงอ่านหน้าจอได้ -ไม่รู้ข้อมูลว่าจะต้องไปขอความช่วยเหลือ ที่ไหนหรือทำอย่างไร	-ถูกข่มขืน/ล่วงละเมิดทางเพศ รุมโทรม ถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม -ผู้กระทำเป็นลูกพี่ลูกน้อง แฟน เพื่อนแฟน (ทั้งพิการทางการเห็นและไม่พิการ) เหตุเกิดที่บ้าน ของตนเองหลายครั้ง	-มีป้าและเพื่อนรับรู้ปัญหา -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้จะเริ่มต้น อย่างไร ไม่แน่ใจว่าจะมีใครช่วยเหลือได้ จริง และจากที่เป็นเป็นคนพิการจึงไม่ แน่ใจว่าหากพูดไปจะมีใครเชื่อถือ
15.ก้อย (ญ)	-อายุ 40 ปี พิการทางการเห็น -จบ ม.6 สถานะภาพโสด/พุทธ	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน	-ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว รีดไถ ข่มขู่	-มีเพื่อนรับรู้

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-อยู่ที่บ้าน 2 คนกับลูกสาว (บุตรติตต์) -อาชีพนวดแผนไทย (จ้างตาม มาตรา 35) รายได้ 9,800 บาทต่อเดือน	-ใช้สมาร์โฟนที่มีเสียงอ่านหน้าจอได้ -ไม่รู้ข้อมูลว่าจะต้องติดต่อขอความช่วยเหลือ จากใคร	-ผู้กระทำเป็นพ่อแม่ของอดีตสามี (พ่อแม่ไม่พิการ/ อดีตสามีพิการทางการเห็น) เหตุเกิดที่บ้าน 2 ครั้ง	-ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้จะแจ้งความกับ ใคร อย่างไร
16.เมย์ (ด.ญ.)	-อายุ 11 ปี พิกัดทางการเห็น -ประถมาฯ ดัน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่สถานสงเคราะห์/โรงเรียนประจำ (ศรีสะเกษ) -ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ไม่มีรายได้-	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -เริ่มหัดอ่านเขียนอักษรเบรลล์และใช้ โปรแกรมเสียง -ไม่รู้ข้อมูลว่าจะต้องติดต่อขอความช่วยเหลือ จากใคร/-ไม่มีผู้ดูแล ไม่มีผู้ให้ข้อมูล	-ถูกข่มขืน รุมโทรม เพิกเฉย ทอดทิ้ง -มีผู้กระทำเป็นพ่อเลี้ยง เพื่อนพ่อเลี้ยง แม่ พี่สาว ลูกติดพ่อเลี้ยง (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่บ้านตนเอง ถูกรังแก 2 ครั้ง	-มีแม่ พี่สาวลูกติดของพ่อเลี้ยงรับรู้ปัญหา -ไม่ได้แจ้งความเพราะไม่รู้ว่าจะแจ้ง อย่างไร ไม่รู้ว่าหน่วยงานอยู่ที่ไหน และ จะต้องเดินทางไปอย่างไร
17.น้ำ (ญ)	-อายุ 33 ปี พิกัดทางการได้ยิน -ม. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับพ่อและพี่สาว 3 คน (อยุธยา) -ไม่ได้ทำงาน/ได้เบี้ยคนพิการ 800 บาท ต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านเขียนได้เล็กน้อย ใช้ภาษามือไทยขั้น พื้นฐานได้ -มีข้อจำกัดในการติดต่อขอความช่วยเหลือ/ เข้าถึงล่ามภาษามือได้ยาก (ล่ามฯ TTRS มี จำกัด/เปลี่ยนบ่อย สื่อสารไม่ต่อเนื่อง	-ถูกทำร้ายร่างกาย ดูหมิ่นเหยียดหยาม เอารัดเอา เปรียบ -มีผู้กระทำเป็นเพื่อนร่วมงาน (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่ ทำงาน ถูกรังแกบ่อย ๆ	-มีพ่อ พี่สาว เพื่อนคนหูหนวกรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะมีความยากลำบาก ในการหาล่ามภาษามือ
18.ฝน (ญ)	-อายุ 38 ปี พิกัดทางการได้ยิน -จบป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับสามีและลูกสาว 3 คน (พัทลุง) -ไม่ได้ทำงาน รับเบี้ยคนพิการ 800 บาท ต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้ภาษามือไทย อ่านเขียนภาษาไทยได้ เล็กน้อย -มีข้อจำกัดในการติดต่อขอความช่วยเหลือจาก หน่วยงาน/ไม่มีล่ามภาษามือช่วย	-ถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว ดูหมิ่นเหยียดหยาม -ผู้กระทำเป็นตา (ไม่พิการ) ที่บ้านที่อาศัยอยู่กับ ครอบครัว บ่อย ๆ ในช่วงวัยรุ่น	-มีพี่น้อง (ไม่พิการ) รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่อยากรุงุ่นวาย/ ผู้กระทำเป็นคนในครอบครัวและมีความ ลำบากในสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจ

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
19.จัน (ญ)	-อายุ 43 ปี พิกการทางการได้ยิน -ม. 3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับลูกสาว 2 คน (นนทบุรี) -อาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ 7,000-9,000 บาท ต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้ภาษามือไทย/อ่านเขียนภาษาไทยได้บ้าง -มีข้อจำกัดในการขอความช่วยเหลือ/ล่าม ภาษามือหายาก/ล่ามที่ไว้ใจได้ไม่มีใบล่าม บริการ TTRS ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ	-ถูกทำร้ายร่างกาย บังคับรีดไถ เอารัดเอาเปรียบ บังคับขายตัว บังคับเสพยา -ผู้กระทำที่เป็นอดีตสามีทั้ง 2 คน (พิกการทางการ ได้ยิน) ที่บ้านที่อยู่กับอดีตสามี ถูกกระทำบ่อยมาก ในช่วงที่อยู่ด้วยกัน	-มีเพื่อน ลูกสาว พ่อแม่ รู้ปัญหา -เคยแจ้งความหลายครั้ง แต่สื่อสารได้ ยากลำบาก และขาดล่ามภาษามือ -ผู้กระทำถูกจับ/ถูกจำคุก
20.พา (ญ)	-อายุ 35 ปี พิกการทางการได้ยิน -จบชั้น ม. 3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับครอบครัว 4 คน ตนเอง แม่ สามี และลูกสาว (อุบลราชธานี) -อาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ 8,000-9,000 บาท ต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้ภาษามือภาษาไทย อ่านเขียนภาษาไทยได้ เล็กน้อย -มีความยากลำบากในการหาล่ามภาษามือ/ไม่ มีคนเชื่อถือในสิ่งที่พูด	-ถูกข่มขืน รุมโทรม ชูฆ่า -ผู้กระทำเป็นพี่ชายร่วมบิดา (ไม่พิกการ) ที่บ้านซึ่ง อาศัยอยู่กับครอบครัวบิดา ประมาณ 3-5 ครั้ง	-ภรรยาหลงของพ่อ พ่อ แม่ พี่ชายร่วม บิดารับรู้ปัญหา -ไม่ได้แจ้งความ เพราะคิดว่าไม่มีใครเชื่อ คำพูด/สื่อสารกันด้วยภาษามือไม่ได้ เขียน ได้เป็นคำ ๆ /เกรงว่าคนอ่านจะไม่เข้าใจ
21.เจนนี่ (LGBT)	-อายุ 45 ปี พิกการทางการได้ยิน -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้าน 2 คนกับแม่ (ปทุมธานี) -ว่างงาน รายได้จากเบี้ยคนพิการ 800 บาท ต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้ภาษามือไทย/อ่านเขียนภาษาไทยได้บ้าง -มีข้อจำกัด ไม่มีล่ามภาษามือที่เข้าใจ ติดต่อ หาล่ามยาก	-ถูกทำร้ายร่างกาย ล้วงละเมิด อนาคต -ผู้กระทำเป็นพ่อ เพื่อน ๆ ในโรงเรียนโสต (พ่อไม่ พิกการ เพื่อนพิกการทางการได้ยิน/หูหนวก) เหตุเกิด ทั้งที่บ้านตนเองและโรงเรียนประจำ บ่อยครั้ง	-มีแม่ น้องสาว และเพื่อน ๆ รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้ว่าจะเล่าให้คน อื่นเข้าใจปัญหาได้อย่างไร
22.ดาว (ญ)	-อายุ 42 ปี พิกการทางการได้ยิน -จบ ป. ตริ สถานะภาพสมรส/พุทธ -อยู่บ้าน 4 คน กับสามี ลูกชาย 2 คน (กทม.) -อาชีพครู รายได้ 12,000 บาทต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการ/บัตรประจำตัว ประชาชน และบัตรพนักงานโรงเรียนเอกชน -ใช้ภาษามือไทย/อ่านเขียนภาษาไทยได้ -มีข้อจำกัดในการติดต่อกับหน่วยงาน ช่วยเหลือ/ล่ามที่มีใบล่ามมีจำนวนน้อย/หา	-ถูกข่มขืน ข่มขู่ -ผู้กระทำเป็นครูผู้ชาย (ไม่พิกการ) ที่โรงเรียน เหตุ เกิดขึ้น 1 ครั้ง	-ไม่มีใครรู้เรื่องนี้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะกลัวและอาย

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
		ยาก/บริการ TTRS ไม่เอื้อต่อการใช้บริการ อย่างทั่วถึง		
23.ซันนี่ (LGBT)	-อายุ 36 ปี พิการทางการได้ยิน -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านคนเดียว (สมุทรปราการ) -รับจ้างทั่วไป รายได้ 5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ใช้ภาษามือไทยได้/กำลังฝึกภาษามืออเมริกัน -ข้อจำกัดที่ล่ามภาษามือที่ให้บริการมีน้อย	-ถูกทำร้ายร่างกาย กักขังหน่วงเหนี่ยว ดูหมิ่น เหยียดหยาม -ผู้กระทำที่เป็นพ่อ (ไม่พิการ) ตอนที่อยู่กับ ครอบครัว บ่อยครั้ง	-มีพี่น้องอีก 6 คน และแม่รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ
24.ไก่อ (ญ)	-อายุ 46 ปี พิการทางการได้ยิน -จบ ม. 3 สถานะภาพหย่าร้าง/พุทธ -อยู่บ้านเช่ากับลูกสาว 2 คน (พิษณุโลก) -รับจ้างทั่วไป มีรายได้ 9,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการ/บัตรประจำตัว ประชาชน/บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ -อ่านเขียนภาษาไทยและอ่านปากได้บ้าง -มีข้อจำกัดในการใช้ล่ามภาษามือ และสื่อสาร กับคนอื่น ๆ	-ถูกบังคับขืนใจ ชมชื่น รุมโทรม ประจาน -ผู้กระทำที่เป็นพี่ชาย-เพื่อนพี่ชาย เพื่อนนักเรียน ครู คนงาน นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน นักโทษหญิงใน เรือนจำ ผู้นำคนพิการ (ทั้งไม่พิการและพิการ ทางการได้ยิน) ที่บ้าน/โรงเรียน/ห้องพักพนักงาน/ เรือนจำ/รีสอร์ท ระหว่างอายุ 5 ขวบถึงปัจจุบัน จำนวน 8 เหตุการณ์	-มีตำรวจ ล่าม ภรรยาของผู้กระทำ เพื่อน ร่วมงาน เพื่อนสนิทรับรู้ -แจ้งความในเหตุการณ์ครั้งล่าสุด -ผู้กระทำผิดถูกตัดสินจำคุก แต่รายอื่น ๆ ไม่ได้แจ้งความ
25.นุช (ญ)	-อายุ 64 ปี พิการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -จบ ป. 4 สถานะภาพสมรส/อิสลาม -อยู่บ้านกับสามี ลูกสาว หลานสาว รวม 4 คน (นราธิวาส) -ขายขนม/เบี้ยคนพิการ รายได้ 3,000 บาท ต่อเดือน	-บัตรประจำตัวคนพิการ บัตรประจำตัว ประชาชน และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ -อ่านเขียนภาษาไทยได้ -มีความจำกัดเนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ ห่างไกล ไม่มีรถประจำทางที่วีลแชร์ใช้ได้ สะดวก	-ถูกบังคับขืนใจ ทำร้ายร่างกาย -ผู้กระทำที่เป็นสามี (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง เป็น ประจำ	-แจ้งผู้นำชุมชนและตำรวจ/ตำรวจยัง จับกุมสามีไม่ได้ ยังไม่พบตัวผู้กระทำ
26.แม่ชีหวาน (ญ)	-อายุ 79 ปี พิการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านออกเขียนได้	-ถูกข่มขืน ชูฆ่า -ผู้กระทำเป็นวัยรุ่น 3 คน ในหมู่บ้าน (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่สำนักปฏิบัติธรรม 1 ครั้ง	-มีผู้นำชุมชน คนในหมู่บ้าน ตำรวจ รับรู้ -แจ้งความ แต่คดียังไม่คืบหน้า

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-อยู่ที่สำนักปฏิบัติธรรมกับหลาน 2 คน (ชัยภูมิ) -ไม่มีอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยคนพิการและเบี้ยผู้สูงอายุ 1,500 บาทต่อเดือน	-เดินทางไม่สะดวก ไม่มีรถประจำทางที่สะดวกสำหรับคนพิการที่ต้องใช้วีลแชร์		
27.แสง (ญ)	-อายุ 53 ปี พิการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -จบ ม. 3 สถานะภาพสมรส/พหุ -อยู่บ้านกับหลาน 2 คน (อยุธยา) -จัดจ้าง (ตามมาตรา 35) มีรายได้จากเบี้ยคนพิการและเบี้ยผู้สูงอายุ 9,800 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่านหนังสือและพิมพ์ด้วยเสียงได้ -เดินทางไม่สะดวก ขึ้นรถประจำทางลำบาก มีค่าใช้จ่ายสูงในการเดินทาง	-ถูกทำร้ายร่างกาย/บังคับมีเพศสัมพันธ์ -ผู้กระทำเป็นสามี (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง ประจำ	-มีเพื่อนสนิทรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะต้องการให้ลูกเรียนจบก่อน ยังต้องพึ่งพาเงินค่าใช้จ่ายเป็นค่าเช่าบ้านจากสามี
28.แจน (ญ)	-อายุ 26 ปี พิการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย-ป่วยติดเตียง -จบ ม. 3 สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่บ้านกับพ่อเลี้ยง แม่ ยาย ตนเอง ลูกชาย และหลาน รวม 9 คน (นครนายก) -ไม่มีอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ 800 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่านหนังสือได้ -ป่วยติดเตียง เคลื่อนไหวลำบาก	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นเพื่อน (ไม่พิการ) ที่บ้านเพื่อน 1 ครั้ง	-มีพ่อแม่รับรู้ -ไม่แจ้งความ/คนร้ายหนีออกจากพื้นที่
29.ปู้ (ญ)	-อายุ 36 ปี พิการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -จบ ม. 3 สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่บ้านกับแม่ 2 คน (นครศรีธรรมราช) -ขายของ/ทำของชำรายขายและเบี้ยคนพิการ มีรายได้ 4,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่านออกเขียนได้ -เคลื่อนไหวลำบาก เดินทางโดยรถประจำทางไม่สะดวก	-ถูกยิง -ผู้กระทำเป็นเมียชู้ของอดีตสามี (ไม่พิการ) ถูกยิงบริเวณถนนตรงไหล่ขวา	-แม่และตำรวจรับรู้ -แจ้งความ/จับมือปืนได้ และถูกดำเนินคดี ส่วนคนสั่งการปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
30.เมาะ (ญ)	-อายุ 40 ปี พิกการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/อิสลาม -อยู่บ้านกับพี่สาวและน้องสาว 3 คน (สงขลา) -เบี้ยคนพิการ รายได้ 800 บาทต่อเดือน	-สื่อสารได้เป็นคำ ๆ/ยากลำบาก แขนซ้ายกุด เหลือแค่ข้อศอก แขนขวามีนิ้วเดียว ขาซ้ายกุด เหลือแค่โคนขา มีเพียงขาขวาที่ใช้การได้	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำที่เป็นคนในหมู่บ้าน (ไม่พิกการ) ถูกรังแก บริเวณหน้าในสวนยาง	-คนในหมู่บ้าน ตำรวจรับรู้ -แจ้งความ ลงบันทึกประจำวัน -รอให้ญาติผู้กระทำรับผิดชอบเด็กในท้อง
31.เฟิร์ส (LGBT)	-อายุ 21 ปี พิกการทางการเคลื่อนไหว-ร่างกาย -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับพ่อ แม่ และพี่สาว 4 คน (หนองบัวลำภู) -มีรายได้จากครอบครัวและเบี้ยคนพิการ ราว 10,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้ ออกไปข้างนอก ลำบาก เดินทางไปยังหน่วยงานที่ให้บริการไม่ สะดวก	-ถูกทำร้ายร่างกาย/ดูหมิ่นเหยียดหยาม/เลือก ปฏิบัติ -ผู้กระทำที่เป็นเพื่อนในโรงเรียน (พิกการ) แม่ครัว (ไม่พิกการ) เหตุเกิดที่โรงเรียนประจำ บ่อยครั้งใน ระหว่างเรียน	-มีพ่อแม่ ครูในโรงเรียนรับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะคิดว่าการพุดตูด คงไม่มีกฎหมายหรือบทลงโทษสำหรับผู้ที่ กระทำความผิดทางจิตใจ
32.ส้ม (ญ)	-อายุ 40 ปี พิกการทางจิตและพฤติกรรม -จบ ม. ปลาย สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านคนเดียว มีน้องชาย 1 คนทำงานที่ ปราจีนบุรี (แพร่) -มีรายได้จากขายของออนไลน์/ขายหอย และ เบี้ยคนพิการ ราว 3,000-5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้ -มีความระมัดระวัง/ระแวง หวาดกลัว ฉุนเฉียว ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ในบางครั้ง	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นคนงานก่อสร้าง ที่มาสร้างบ้านข้าง ๆ (ไม่พิกการ) เหตุเกิดที่บ้านตนเอง 1 ครั้งหรืออาจ มากกว่านั้น	-มีน้องชาย อสม. ตำรวจ รู้ -แจ้งความ/ที่บ้านมีกล้องวงจรปิด -ผู้กระทำถูกจับกุม/อยู่ระหว่างจำคุก 2 ปี
33.ปี (ด.ญ.)	-อายุ 12 ปี พิกการทางสติปัญญา -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับแม่ พี่สาว รวม 3 คน (อยุธยา) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากครอบครัว- เบี้ยคน พิการ ราว 1,500 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้เป็นคำ หรือประโยคสั้น ๆ -มีความยากลำบากในการสื่อสาร	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นคนในหมู่บ้าน หลานตำรวจ มัคทายก หลานเจ้าอาวาส คนงานเฝ้าบ้าน (ทั้ง พิกการและไม่พิกการ) ในบ้านของผู้กระทำ มากกว่า 1 ครั้ง	-มียาย อสม และตำรวจ รู้ -แจ้งความ ผู้กระทำถูกจับมาดำเนินคดี แล้ว

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
34. บุ่ม (ญ)	-อายุ 25 ปี พิกัดทางสติปัญญา -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับตาและยาย รวม 3 คน (เลย) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากครอบครัว เบี้ยคนพิการ รว 2,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -อ่าน-เขียนไม่ได้ สื่อสารได้เป็นคำ ๆ -ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเองในภาษาที่ยาก	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นญาติญาติ (ไม่พิการ) เหตุเกิดที่บ้านของตนเอง ถูกกระทำ 1 ครั้ง	-มีตา ยาย รั้บรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เนื่องจากเป็นญาติ และเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว
35. หมวย (ผู้ปกครอง)	-อายุ 54 ปี ผู้ปกครองของเด็กพิการทางสติปัญญา -จบ ป. โท สถานะภาพสมรส/พุทธ -อยู่บ้านกับสามี แม่สามี ลูกชาย 2 คน ลูกสาว 1 คน (ครอบครัวใหญ่) รวม 6 คน (กรุงเทพฯ) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากสามี 10,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการ/บัตรประจำตัวประชาชน และบัตรประกันสุขภาพ -อ่านออกเขียนได้	-ถูกกดขี่ข่มเหง ลิดรอนสิทธิและเสรีภาพ ดูหมิ่นเหยียดหยาม -ผู้กระทำเป็นสามีและแม่สามี (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง เป็นประจำ	-ไม่มีใครรับรู้เรื่องนี้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้จักแจ้งอย่างไร เห็นว่าเป็นความรุนแรงที่ส่งผลต่อจิตใจ และไม่มีกฎหมายรองรับหรือให้การช่วยเหลือด้านจิตใจ
36. ฟ้า (ญ)	-อายุ 16 ปี พิกัดทางสติปัญญา -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับพ่อและแม่ รวม 3 คน (บุรีรัมย์) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการและรับจ้างทั่วไปของพ่อและแม่ 1,500 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวคนพิการ -ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้/สื่อสารได้น้อยเป็นคำ ๆ -ไม่สามารถสื่อสารได้	-ถูกล่อลวง ข่มขืน -ผู้กระทำที่เป็นคนในหมู่บ้าน ที่เป็นผู้มีอิทธิพล (ไม่พิการ) ที่บ้านผู้กระทำ บอกรายละเอียดไม่ได้มาก เช่น จำนวนครั้งที่ถูกรังแก	-พ่อแม่ อสม และตำรวจรั้บรู้ -แจ้งความ ผู้เสียหายตั้งครรรค์ แต่ตำรวจแนะนำให้ไกล่เกลี่ย -ยอมไกล่เกลี่ยเพื่อรับค่าชดเชย 20,000 บาท
37. ชมพู่ (ญ)	-อายุ 27 ปี พิกัดทางสติปัญญา -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับแม่ 2 คน ตนเอง (ขอนแก่น)	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน	-ถูกล่อลวง ข่มขืน ทำอนาจาร กักขังหน่วงเหนี่ยว ผู้กระทำเป็นผู้ชายในหมู่บ้าน (ไม่พิการ) ที่บ้านของผู้กระทำ 1 ครั้ง	-มีแม่ ญาติ และหมอรั้บรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะอายและกลัวถูกฆ่า/ถูกขู่

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกระทำรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกระทำรุนแรง	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ/ รับจ้างทำความสะอาดของแม่ 3,000-4,000 บาทต่อเดือน	-ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อสารได้เป็นคำ ง่าย ๆ/ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเองอย่างมี ประสิทธิภาพ		
38.พราว (ญ)	-อายุ 15 ปี พิกัดทางสติปัญญา -ม. 3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับแม่ 2 คน (หนองบัวลำภู) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการและ งานรับจ้างของพ่อแม่ 1,000-2,000 บาทต่อ เดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -สามารถสื่อสารได้เป็นคำง่าย ๆ สั้น ๆ	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำที่เป็นพ่อ (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง ทุกคืน	-มีครู เพื่อนบ้าน ป้าผู้เสียหาย อสม. สหวิชาชีพ ศูนย์บริการคนพิการจังหวัด ตำรวจ รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ/รอผลตรวจร่างกายเพื่อ ออกหมายจับพ่อและส่งตัวผู้เสียหายไปอยู่ กับญาติที่สกลนคร
39.รุ่ง (ต.ญ.)	-อายุ 11 ปี พิกัดทางสติปัญญา-การเรียนรู้ -ป. 5 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับแม่ 2 คน (พัทลุง) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการและ งานรับจ้างทำความสะอาดของแม่ 3,000- 4,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการ/บัตรประจำตัว ประชาชน/บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ -อ่านออกเขียนคำง่าย ๆ ได้ สื่อสารได้โดยใช้ ภาษาง่าย ๆ	-ถูกล่อลวง อนาคต -ผู้กระทำเป็นคนในหมู่บ้าน (ไม่พิการ) ที่บ้าน ผู้กระทำ ถูกกระทำหลายครั้ง	-มีแม่ ทนายความ และตำรวจ รับรู้ -แจ้งความ ผู้กระทำถูกจำคุก
40.หญิง (ต.ญ.)	-อายุ 14 ปี พิกัดทางสติปัญญา-การเรียนรู้ -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่ที่สถานสงเคราะห์ (กรุงเทพฯ) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ 1,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -สื่อสารได้ช้า คิดช้า	-ถูกข่มขืน ทอดทิ้ง -ผู้กระทำเป็นตา (ไม่พิการ) บ้านที่อาศัยอยู่กับ ครอบครัว (ไม่ได้ระบุ)	-มีแม่และพี่รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ/ไม่มีใครพาไปแจ้ง และ ไม่สามารถอธิบายถึงการถูกระทำ
41.อร (ญ)	-อายุ 16 ปี พิกัดทางสติปัญญา-การเรียนรู้ -เรียนอยู่ชั้น ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน	-ถูกล่อลวง ข่มขืน	-มีพ่อแม่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ตำรวจ รับรู้

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-อยู่บ้านกับพ่อ/แม่รวม 3 คน (นครปฐม) -นักเรียน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ รายได้ ของพ่อ 8,000 บาทต่อเดือน	-อ่านออกเขียนได้ แต่ค่อนข้างช้า -ไม่รู้ข้อมูล มีการตอบสนองที่ช้า/สื่อสารด้วย ภาษาที่ง่าย ๆ ได้	-ผู้กระทำเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน (ไม่พิการ) ที่โรงแรม 1 ครั้ง	-แจ้งความ -ผู้กระทำอยู่ในสถานพินิจเด็กและเยาวชน
42.โอ (ต.ญ.)	-อายุ 12 ปี พิการทางสติปัญญา-การเรียนรู้ -เรียนอยู่ชั้น ป. 4 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับพ่อและย่า รวม 3 คน(นครพนม) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ/เบี้ย ผู้สูงอายุของย่า 2,200 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการ/บัตรประจำตัว ประชาชนและบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ -สื่อสารได้ด้วยคำและประโยคง่าย ๆ -ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ด้วยตนเอง	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นพ่อ (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง บ่อย ๆ	-มีเพื่อนบ้านและย่ารับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ -พ่อนี้ไป ผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครมา คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัย
43.กล้วย (ญ)	-อายุ 19 ปี พิการทางสติปัญญา-การเรียนรู้ -จบ ม. 3 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับพ่อและแม่ รวม 3 คน (แพร่) -เป็นนักเรียน ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคน พิการ/งานรับจ้างของพ่อแม่ ราว 1,000- 2,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านออกเขียนได้ประโยคง่าย ๆ /ไม่สามารถ สื่อสารได้อย่างเต็มที่	-ถูกรังแกอาจารย์ -ผู้กระทำเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีอิทธิพล เป็นสมาชิก อบต. (ไม่พิการ) บนรถตู้รับส่งนักเรียน 1 ครั้ง	-มีพ่อแม่ ปลัดอำเภอ และตำรวจ รับรู้ -แจ้งความ -ผู้กระทำได้รับโทษจำคุก 2 ปี ปรับเงิน จำนวน 35,000 บาท รอลงอาญา
44.ริน (ญ)	-อายุ 40 ปี พิการซ้ำซ้อน (ทางการเห็นและจิต หรือพฤติกรรม) -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับป้า 2 คน (อยุธยา) -มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ/งานรับจ้างทั่วไป ของป้า 1,000-1,500 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านเขียนอักษรเบรลล์ได้บ้างเล็กน้อย ใช้ สมาร์ทโฟนที่มีเสียงอ่านหน้าจอได้ -เดินทางเองลำบาก ไม่มีคนช่วยอ่านช่วยเขียน ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้	-ถูกข่มขืน รุมโทรม -ผู้กระทำเป็นญาติ (ไม่พิการ) ที่บ้านเดิมที่อาศัยอยู่ กับครอบครัวใหญ่ บ่อย ๆ ทุกปีดเทอม	-มีคนแถวบ้าน รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะเป็นญาติพี่น้องกัน
45.อ้อย (ญ)	-อายุ 30 ปี พิการซ้ำซ้อน (ทางการเห็นและ ทางการเรียนรู้)	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน	-ถูกข่มขืน	-มีครูผู้ฝึกงาน รับรู้

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกระทำรุนแรง การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกระทำรุนแรง	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
	-ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่บ้านกับครอบครัวใหญ่ หลายคน (บุริรัมย์) -ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยคน พิการ 800 บาทต่อเดือน	-ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ไม่รู้วิธีการใช้ เครื่องมือสื่อสาร/ไม่สามารถสื่อสารได้	-ผู้กระทำที่เป็นญาติผู้ชายที่อาศัยอยู่ในบ้าน (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเองที่อาศัยอยู่กับครอบครัว บ่อยครั้ง	-ไม่ได้แจ้งความ เพราะญาติผู้หญิงไม่มีใคร กล้าไปแจ้ง คิดว่าแจ้งไปก็ไม่มีประโยชน์
46.ตังเม (ด.ญ.)	-อายุ 15 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางสติปัญญาและ ทางการเรียนรู้) -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่สถานสงเคราะห์/ (กรุงเทพฯ) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ 1,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง ต้องผ่านการ บอกเล่าของคนอื่น	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นพ่อ เคยอยู่กับพ่อ 2 คน (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง บ่อย ๆ	-เพื่อนบ้าน ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ รับรู้ -แจ้งความ -พ่อหนีไป ยังจับกุมไม่ได้ ทำให้คดีไม่มี ความคืบหน้า
47.เดือน (ญ)	-อายุ 18 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางการเห็นและ ทางสติปัญญา) -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่บ้านกับแม่บุญธรรม 2 คน (สมุทรปราการ) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ/งาน รับจ้างของแม่ 2,000-4,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -ไม่สามารถอ่าน-เขียนได้ -ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง	-ถูกทอดทิ้งจากแม่แท้ ๆ -ถูกข่มขืนผู้กระทำเป็นคนงานก่อสร้าง (ไม่พิการ) ที่ไซต์คนงานก่อสร้าง 1 ครั้ง	-มีตำรวจและคนแฉนั้น รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ ผู้กระทำหนีไป
48.เนย (ญ)	-อายุ 18 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางการเห็นและ ทางการเรียนรู้) -จบ ป. 6 สถานะภาพโสด/พหุ -อยู่บ้านกับพ่อแม่/พี่สาว 4 คน (เชียงใหม่) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ/งาน รับจ้างญาติ 3,000-5,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัว ประชาชน -อ่านออกเขียนได้แต่ค่อนข้างช้า/ใช้สมาร์ท โฟนที่มีเสียงอ่านหน้าจอได้/ไม่สามารถเข้าถึง ข้อมูลด้วยตนเอง/เจ้าหน้าที่รัฐไม่เชื่อถือ	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นอา (ไม่พิการ) เกิดเหตุที่บ้านตนเอง 1 ครั้ง	-ไม่ได้แจ้งความ -ผู้กระทำความผิดหนีไป

ลำดับ/ชื่อ สมมติ	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		ข้อมูลลักษณะการถูกรังแก การจัดการและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	
	ลักษณะส่วนบุคคล	ลักษณะเฉพาะและความจำกัด	ลักษณะการถูกรังแก	การจัดการปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้น
49.ฟาติเมาะ (ญ)	-อายุ 36 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายและทางสติปัญญา) -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/อิสลาม -อยู่บ้านกับแม่และน้องชาย 3 คน(กรุงเทพฯ) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ และน้องชาย 1,600 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง พูดได้เพียงคำสั้นๆ (เช่น เจ็บ จ้า) -ไม่สามารถสื่อสารได้ด้วยตนเอง-	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นพ่อเลี้ยง และตา ซึ่งเป็นน้ำใจของแม่ (ผู้กระทำไม่พิการ) และบังคับทำหมัน (หมอ) ที่บ้านตนเอง 2 ครั้ง	-แม่ แพทย์ และอสม.รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ เพราะไม่รู้ว่าจะแจ้งอย่างไร /แม่ขาดความรู้/เรียนน้อย (จบ ป.2) ไม่รู้จะช่วยอย่างไร
50.เอ๋ (ญ)	-อายุ 31 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกายและทางสติปัญญา) -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับแม่และพี่ชาย รวม 3 คน (แพร่) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ และงานของแม่-พี่ชาย 5,000-8,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ไม่สามารถสื่อสารได้ พูดได้แค่ ใช่ และไม่ใช่	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นลูกชายของเพื่อนบ้าน (ไม่พิการ) ที่บ้านตนเอง 1 ครั้ง	-แม่ พี่ชาย ตำรวจ และเพื่อนบ้าน รับรู้ -แจ้งความ -ผู้ถูกรังแกถูกจำคุก 2 ปี ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว
51.ทองมี (ญ)	-อายุ 70 ปี พิกัดซ้ำซ้อน (ทางการเห็นและทางการเรียนรู้) -ไม่ได้เรียน สถานะภาพโสด/พุทธ -อยู่บ้านกับน้องสาว รวม 2 คน (กำแพงเพชร) -ไม่ได้ทำงาน มีรายได้จากเบี้ยคนพิการ และงานงานรับจ้างทั่วไปของครอบครัว 2,000 บาทต่อเดือน	-มีบัตรประจำตัวคนพิการและบัตรประจำตัวประชาชน -ไม่สามารถสื่อสารด้วยตนเอง พูดได้เป็นคำ ๆ ง่าย ๆ	-ถูกข่มขืน -ผู้กระทำเป็นคนในหมู่บ้าน (ไม่พิการ) ที่ป่าละเมาะท้ายหมู่บ้าน 1 ครั้ง	-มีน้องสาว ผู้ใหญ่บ้าน รับรู้ -ไม่ได้แจ้งความ คิดว่าไม่มีใคร/ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้มากนัก

ภาคผนวก 2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเยียวยาผู้เสียหายจากความรุนแรง การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศของประเทศไทย⁸

ปัจจุบันประเทศไทยมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิหรือสวัสดิภาพแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคลอื่นอยู่หลายฉบับ เช่น

(1) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 โดยบัญญัติรองรับสิทธิในการได้รับค่าตอบแทน หากเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพและชื่อเสียง ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินบางข้อหา และความผิดฐานบุกรุก

(2) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ที่กำหนดสิทธิได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในฐานะพยาน สิทธิได้รับค่าตอบแทน ที่จำเป็นและสมควรตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม และสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายในฐานะพยานพึงได้รับตามกฎหมายอื่น แม้จะมีการเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ตามกฎหมายคุ้มครองพยานแล้ว

(3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 กำหนดสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิด ฐานค้ามนุษย์ โดยพนักงานอัยการเป็นผู้เรียกให้

(4) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นำแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ที่มุ่งเน้นแก้ไขเยียวยาผู้เสียหายและฟื้นฟูความสัมพันธ์มาปรับใช้ โดยออกแบบกลไกพิเศษให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวที่มีการเปิดพื้นที่ให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในคดี และในหมวด 15 ว่าด้วยการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ที่ให้การคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือเด็กที่ได้รับการปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546) และผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง ในครอบครัว พ.ศ. 2550) ซึ่งมีทั้งการทำร้ายร่างกายและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยบุคคลในครอบครัว โดยมีมาตรการบำบัดฟื้นฟูทั้งผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำความรุนแรงด้วย เพื่อป้องกันการถูกกระทำซ้ำ

อย่างไรก็ตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแล้ว พบว่ามีการบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาชัดเจน ในขณะที่ละเลยสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายในคดีอาญาทั่วไป โดยไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เสียหายในคดีอาญาร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบทั้งต่อร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง ซึ่งสมควรเข้าถึงกลไกการคุ้มครองเยียวยาเป็นพิเศษแตกต่างจากผู้เสียหายในคดีอาญาทั่วไป ไม่อาจเข้าถึงการช่วยเหลือเยียวยาและการรักษาพยาบาลที่มุ่งเน้นการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพ ได้อย่างเป็นรูปธรรมและทันท่วงที อันเป็นเหตุให้มีโอกาสได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมและถูกกระทำซ้ำจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ย่อมสร้างความบอบช้ำและความยากลำบากอย่างแสนสาหัสแก่ผู้เสียหายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราในการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมภายหลังเกิดเหตุ

⁸ บุญเสริม หุตะแพทย์. (2565). รายงานผลการรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการตามวาระแห่งชาติ เรื่อง การป้องกันและแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ. นำเสนอต่อกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทย ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อการคุ้มครองเหยื่อผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเรา มีดังต่อไปนี้

4.2.1 มาตรการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญที่รวบรวมได้มี 9 ประการ คือ

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง
ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอภาคกัน

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ ที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญสามารถทบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกรวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงตลอดถึงการจัดหาทุนความให้

มาตรา 71 รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างสรรค์สุขภาพเพื่อให้ประชาชน มีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกัน ของเพศ วัยและสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

อนึ่ง สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ในที่นี้ จึงเป็นหลักประกัน สิทธิขั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับคดีอาญา (Fundamental Right) หรือกล่าวได้ว่าเป็นสิทธิของบุคคลที่ตกในสถานะเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายเมื่อมีการดำเนินคดีอาญา โดยบัญญัติให้สิทธิและเสรีภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ เหล่านี้ ต้องได้รับการคุ้มครองและผูกพันองค์กรของรัฐโดยตรง ซึ่ง สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ ที่กล่าวมานี้ มีการนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเวลาต่อมา

4.2.2 มาตรการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ข้อความเบื้องต้น ลักษณะ 1 หลักทั่วไป

มาตรา 3 บุคคลดังระบุในมาตรา 4, 5 และ 6 มีอำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

- (1) ร้องทุกข์
- (2) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
- (3) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (4) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (5) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา 4 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามี ก่อน ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5 (2) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

มาตรา 5 บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

- (1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล เฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งอยู่ในความดูแล
- (2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้
- (3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

มาตรา 6 ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริต หรือคนไร้ความสามารถ ไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการ ตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

ภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 การสอบสวน

หมวด 1 การสอบสวนสามัญ

มาตรา 133 พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้หัวใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะได้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิด ในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหา ในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหา ในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

มาตรา 133 ทวิ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสูั ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปราม การค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนคดีในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะ ตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำ อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน จัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง ไว้เป็นพยาน

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจระบุบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าว ที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 133 ตริ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้บุคคล ซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือระบุบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มิ หรือระบุบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีการชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว

อนึ่ง สิทธิของผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ไม่มีบัญญัติไว้โดยตรง คงมีเพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับ อำนาจในการจัดการแทนผู้เสียหาย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 เท่านั้น นอกจากนี้ บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 133 ตริ มีเจตนารมณ์มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา มิให้ได้รับผลกระทบ จากกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หาก ผู้เสียหายเป็นหญิง กำหนดให้ พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิง เป็นผู้สอบสวน แต่หาก ผู้เสียหายเป็นเด็ก กำหนดให้ต้องมี สหวิชาชีพ เข้าร่วมในการสอบปากคำด้วย กล่าวคือ ต้องจัดให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำ โดยต้องแยกสอบปากคำในสถานที่ที่เหมาะสม ทั้งนี้ รวมถึงกรณีชี้ตัวผู้ต้องหาหรือชี้ตัวบุคคล แล้วแต่กรณีด้วย

4.2.3 มาตรการคุ้มครองแรงงานและข้าราชการ

1) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 2541 (แก้ไขปรับปรุง 2551)

มาตรา 16 ห้ามมิให้นายจ้างหัวหน้างาน ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกินคุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงหรือเด็ก

ทั้งนี้ กฎหมายไม่ได้ระบุว่าพฤติการณ์ใดถือเป็นการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศ ส่งผลให้พฤติกรรมบางประการที่อยู่ในสภาวะกำกวมระหว่างการคุกคามทางเพศในที่ทำงานกับการหยอกล้อ การทำงานใกล้ชิดเพื่อนร่วมงานต่างเพศ ในฐานะผู้ร่วมงาน ฯลฯ

มาตรา 147 กำหนดโทษว่าผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ในความเป็นจริงนับว่าต่ำมาก นอกจากนั้น แล้วปัญหาของสถานประกอบการเอกชนคือไม่มีการลงโทษอย่างจริงจัง และการที่เหยื่อไม่กล้าเอาเรื่อง เพราะเกรงผลกระทบด้านการทำงาน หรือเพราะอาย และ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมีผลเฉพาะนายจ้างลูกจ้างภาคเอกชนในระบบเท่านั้น ไม่มีผลต่อแรงงานนอกระบบ หรือข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจ

2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน 2551

บัญญัติว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการใดอันเป็นข้อห้าม ดังมาตรา 83 (8) มาตรา 84 และมาตรา 88 คือ

มาตรา 83 (8) ต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตาม กฎ ก.พ.

มาตรา 84 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา 81 และมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัย

มาตรา 88 ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัย จะต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 7 การดำเนินการทางวินัย โทษทางวินัยมี 5 สถาน ดังต่อไปนี้

- (1) ภาคพันธ
- (2) ตัดเงินเดือน
- (3) ลดเงินเดือน
- (4) ปลดออก
- (5) ไล่ออก

4.2.4 มาตรการคุ้มครองเยียวยาผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นกฎหมายทั่วไปที่บัญญัติให้ผู้เสียหาย⁹ มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ดังนี้

หมวด 4 การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา

มาตรา 17 ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายอันอาจขอรับค่าตอบแทนได้ต้องเป็นความผิดตามรายการที่ระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 18 ค่าตอบแทนตามมาตรา 17 ได้แก่

- (1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลรวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ
- (2) ค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย จำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ
- (4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หมวด 6 การยื่นคำขอ การพิจารณาคำขอและการอุทธรณ์

มาตรา 22 ให้ผู้เสียหาย จำเลย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ ตามมาตรา 14-1 ตามแบบที่สำนักงานกำหนดในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด หรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง เพราะปรากฏหลักฐานว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด ว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นกยติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด แล้วแต่กรณี

รายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยระบุว่าการกระทำต่อผู้เสียหายอาจขอรับค่าตอบแทนได้ตามมาตรา 17 ได้แก่

ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน มาตรา 224 และมาตรา 238

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 ถึงมาตรา 287

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 288 ถึงมาตรา 294

หมวด 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295 ถึง 300

หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา 301 ถึงมาตรา 305

หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา มาตรา 306 ถึงมาตรา 308

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพ มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 มาตรา 312 ทวิ และมาตรา 313

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

⁹ กำหนดให้ “ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ส่วน “จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา (มาตรา 3)

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ มาตรา 336

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ มาตรา 337 มาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 และ มาตรา 340 ทวิ

หมวด 8 ความผิดฐานบุกรุก มาตรา 365

4.2.5 มาตรการคุ้มครองผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

กฎหมายฉบับนี้ มุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะ กรณีของเด็กต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา แต่อย่างไรก็ดี มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิของผู้เสียหาย ดังนี้

(1) ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้เสียหายมีสิทธิให้ความยินยอมหรือไม่กับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูแก่เด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย (มาตรา 86 วรรคหนึ่ง)

(2) ผู้เสียหายมีสิทธิให้ความยินยอมหรือไม่กับแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูแก่เด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย (มาตรา 86 วรรคท้าย)

(3) ผู้เสียหายมีสิทธิเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนฟื้นฟู (มาตรา 87)

(4) กรณีมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินยี่สิบปี ก่อนมีคำพิพากษา หากศาลเห็นสมควรจะนำวิธีจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูมาใช้ ผู้เสียหายมีสิทธิในการให้ความยินยอมหรือไม่ (มาตรา 90)

(5) ผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอต่อผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อพิจารณาอนุญาตให้ฟ้องคดีอาญา ซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดต่อศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา 99 วรรคแรก) และมีสิทธิได้รับ แจ้งผลการพิจารณาดังกล่าว (มาตรา 99 วรรคสอง)

(6) ในกรณีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อนุญาตให้ฟ้อง ผู้เสียหายจะร้องต่อศาลขอให้ศาล สั่งอนุญาตก็ได้ (มาตรา 99 วรรคสาม)

(7) ผู้เสียหายมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวของศาล (มาตรา 132)

(8) ผู้เสียหายที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้แทนในกรณีที่พ้นวิสัยที่จะ ดำเนินการเองได้ มีสิทธิเรียกร้องขอต่อศาล เพื่อออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ (หมวด 15 การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ มาตรา 172)

(9) ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัว มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้น ในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (มาตรา 178)

4.2.6 มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายที่เป็นสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิสตรีและคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลในครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงต่อสตรี เด็ก ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 (2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 (3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (4) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และ (5) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ดังนี้

1) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีขึ้นจากการพิจารณาว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน มีเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ การใช้มาตรการทางอาญาลงโทษผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียวไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้ เนื่องจากมาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด จึงทำให้การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวขาดความยืดหยุ่นและเหมาะสม

ดังนั้น การกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว และปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ตามพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นมาตรการที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการรักษาเยียวยาความเสียหายได้ทันเวลาที่ ตามเจตนารมณ์ 3 ประการ คือ

(1) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ เพื่อให้กลับตัวและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

(2) การปกป้องคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในการจัดให้ผู้ถูกระทำเข้ารับการรักษาจากแพทย์ ขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งจัดให้มีการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว

(3) การรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว หากผู้ถูกระทำยังต้องการรักษาความสัมพันธ์ของครอบครัวไว้ กฎหมายก็เปิดช่องให้ โดยกำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดที่ยอมความกันได้ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554)

ทั้งนี้ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราว โดยกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำรุนแรงแทนการลงโทษ (วรรค 1) และกำหนดเงื่อนไขการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก่อนยอมความ (วรรค 2)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงเป็นมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการปกป้อง คุ้มครองตลอดจน ได้รับการรักษาและเยียวยาความเสียหายได้ทันเวลาที่ และเพื่อเป็น การปรับปรุงความสัมพันธ์ให้อยู่ร่วมกันเป็น ครอบครัวได้อันเป็นมาตรการแทนการลงโทษ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่ง *การกระทำความรุนแรงในครอบครัว* นอกจากเป็นการทารุณกรรมทางร่างกาย (physical abuse) และการทารุณกรรมทาง จิตใจ (emotional abuse) แล้ว ยังรวมถึงการทารุณกรรมทางเพศ (sexual abuse) อีกด้วย

(1) มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีดังนี้

(ก) พนักงานเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ที่รัฐมนตรีมอบหมายหรือศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนด มาตรการคุ้มครองชั่วคราวหรือกำหนดมาตรการใด ๆ ระหว่างดำเนินคดี ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่จำเป็นและสมควร (มาตรา 10)

(ข) ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวปฏิบัติแทนการลงโทษได้ เพื่อเป็นการแก้ไขต้นเหตุของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (มาตรา 12)

(ค) มีมาตรการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวที่มีการกระทำความรุนแรงต่อกัน โดยผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยประนีประนอม เพื่อจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมเสียก่อนที่จะมีการยอมความ ถอนคำร้องทุกข์ หรือ ถอนฟ้อง (มาตรา 12)

มาตรการการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวและผู้ได้รับผลกระทบ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ดังนี้ (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2553, น. 30-42)

ในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดมาตรการในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง 3 มาตรการ คือ มาตรการการคุ้มครองเบื้องต้น มาตรการการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี และการกำหนดมาตรการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว

(1) **มาตรการการคุ้มครองเบื้องต้น** เป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทำการคุ้มครองทันทีเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงในครอบครัวขึ้น โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ทุกคน รวมทั้งผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงจากบุคคลในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อใช้อำนาจในการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงฯ ในเบื้องต้นได้ทันทีที่ได้รับแจ้งหรือรับทราบเหตุ

(2) **มาตรการการคุ้มครองบรรเทาทุกข์ชั่วคราวระหว่างดำเนินคดี** เป็นการคุ้มครองระหว่างการสอบสวน และในระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อป้องกันและยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวซ้ำอีก (มาตรา 10 และมาตรา 11) โดยสามารถดำเนินการคุ้มครอง 5 ลักษณะ คือ

(2.1) การป้องกันความเสี่ยงจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงซ้ำ

(2.2) การให้พนักงาน ตามมาตรา 10 ออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราวต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง

(2.3) ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

2.4) การกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

(2.5) การยื่นอุทธรณ์เพื่อขอทบทวนคำสั่งศาล

(3) **มาตรการการกำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว** (มาตรา 12) มาตรการนี้ได้กำหนดเงื่อนไขในการให้โอกาสผู้ถูกระทำรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่ใช่ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวอีก โดยแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา และหากผู้ถูกระทำรุนแรงสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดเงื่อนไขคดี จึงยุติโดยไม่มีโทษ แต่หากผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม ป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมิให้ตกอยู่ในภาวะที่น่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การห้ามผู้ใดกระทำการทารุณกรรมเด็ก หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 78) ซึ่งกฎหมายกำหนดมาตรการที่ให้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงได้ หากพบว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมหรือถูกทารุณกรรมสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

2.1) เป็นกฎหมายอาญาที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีมาตรการทางอาญาลงโทษผู้กระทำผิดต่อเด็ก มาตรการทางสังคมและทางการแพทย์ในการคุ้มครองเด็ก ได้แก่ มาตรการทางอาญา มาตรการสงเคราะห์เด็ก มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรม มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และมาตรการส่งเสริมความประพฤติเด็กและนักเรียนนักศึกษา

2.2) คำนิยามถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ (มาตรา 22) คือ เด็กต้องได้รับการคุ้มครอง โดยได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนให้มีความประพฤติที่เหมาะสม มีการพัฒนา และได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพให้ปลอดภัย

2.3) มุ่งให้พ่อแม่ผู้ปกครองทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน พัฒนา และคุ้มครองเด็กให้ปลอดภัย (มาตรา 23)

2.4) เด็กที่ไม่มีพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือมีแต่ไม่ทำหน้าที่หรือไม่สามารถทำหน้าที่ได้ หรือทำหน้าที่ได้ไม่เหมาะสม รัฐสามารถเข้าแทรกแซงได้

2.5) การแทรกแซงของรัฐ ดำเนินการโดยนำเด็กมาสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติให้เหมาะสม ชั่วระยะหนึ่งตามความจำเป็นและตามสมควร (มาตรา 33 และ มาตรา 42)

2.6) ในการดำเนินการคุ้มครองเด็ก ต้องประเมินสถานการณ์ และความเสี่ยงที่เด็กจะได้รับเป็นอันดับแรก โดยใช้กระบวนการทางสังคมและการแพทย์ในการช่วยเหลือเด็ก และใช้กฎหมายเป็นฐาน และเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

2.7) กำหนดให้โรงเรียน สถานศึกษา จัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม รับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษา (มาตรา 63)

มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายที่เป็นเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มีดังนี้

(ก) พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถบังคับใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมได้ทันทีที่ได้รับแจ้งหรือพบเห็นพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่ามีทารุณกรรมต่อเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำทารุณกรรมเสียก่อน

(ข) มีการกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน

(ค) มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัดที่มีบทบาทมีหน้าที่ในการเสนอนโยบาย วางระเบียบวิธีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ให้คำปรึกษาแนะนำ และประสานงานกับหน่วยงานและสหวิชาชีพในการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(ง) มีกองทุนคุ้มครองเด็กเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็ก ทำให้การบังคับใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กสามารถ ทำได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
สาระสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีดังนี้

3.1) กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีต่าง ๆ คือ (1) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด (2) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ออามาตามตรา 97 วรรคหนึ่ง (3) คดีครอบครัว (4) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ และ (5) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว (มาตรา 10)

3.2) ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน ผู้หญิง และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ให้ความสำคัญกับคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

3.3) ให้ความสำคัญคุ้มครองการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ ในการปฏิบัติต่อเด็ก (อายุไม่เกิน 15 ปี) และเยาวชน (อายุเกินกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี) รวมถึงครอบครัว โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะมีการขยายขอบเขตการคุ้มครองจากเดิม ที่จำกัดเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในศาล เป็นเด็กและเยาวชนที่เป็น

ผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนด้วย ซึ่งได้เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนในการเผยแพร่ข่าวและภาพของเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัวที่เป็นคู่ความในศาลด้วย

3.4) กำหนดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา โดยกำหนดให้คดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี โดยผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีโดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ปฏิบัติด้วยก็ได้ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

3.5) กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว มีสิทธิร้องขอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มีมูลเหตุตั้งกล่าวเกิดขึ้น ออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ฯลฯ (มาตรา 172)

3.6) กำหนดให้กรณีปรากฏว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีเมามาเข้าใกล้ที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดที่อาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าหกเดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้ ฯลฯ (มาตรา 174)

3.7) กำหนดให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหา มีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาในเขตอำนาจ เพื่อทราบในกรณีผู้ถูกกล่าวหาอาจใจฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา มาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งแต่ไม่เกินกว่าหนึ่งเดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 176)

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ใช้ในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (สอบสวนเด็ก) ประมวลกฎหมายอาญา (วิธีการเพื่อความปลอดภัยโทษ) ประมวลกฎหมายแพ่งฯ (ครอบครัว ผู้ปกครอง) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นต้น

มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 15 ว่าด้วยการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ มีดังนี้

(ก) หมวด 15 ว่าด้วยการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ตั้งแต่มาตรา 171 ถึงมาตรา 179 เป็นหลักการใหม่ของกฎหมายฉบับนี้ที่ต้องการอุดช่องว่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ในครอบครัว มาตรา 7 ที่บัญญัติว่า ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 หรือมิได้มีการร้องทุกข์ ตามมาตรา 6 ภายใน 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครอง สวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกระทำด้วย

ความรุนแรงในครอบครัว หรือเด็กที่ถูกทารุณกรรมมาร้องขอคุ้มครอง สวัสดิภาพต่อศาลเยาวชน และครอบครัวในท้องที่เกิดเหตุ โดยไม่จำเป็นต้องไปร้องทุกข์กล่าวโทษหรือแจ้งต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายใด ๆ ด้วย

(ข) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ ในมาตรา 172 วรรคสอง กำหนดบุคคล ที่สามารถมายื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้กว้างขวางกว่ากฎหมายฉบับอื่น ดังที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่ องค์การซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย หรือ องค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ครอบครัวหรือบุคคลอื่นใด เพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย จะกระทำการแทนก็ได้ จะได้เห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดผู้มีสิทธิมาร้องขอคุ้มครอง สวัสดิภาพไว้กว้างขวางมาก ทั้งนี้ เพื่อพิทักษ์รักษาประโยชน์ของเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือถูกกระทำ ทารุณกรรมนั่นเอง

(ค) การดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ มาตรา 171 ของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ต่อมาประธานศาลฎีกาได้ตรา ข้อบังคับออกตามความหมายดังกล่าว เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2555 โดยมีสาระสำคัญพอเป็นสังเขป ดังนี้

(1) ผู้ร้องอาจยื่นคำร้องขอเป็นหนังสือตามแบบ คส.1 (แบบฟอร์ม คส.๑) หรือมาแถลงด้วยวาจา เพื่อให้ศาลบันทึกด้วยวาจาตามแบบ คส.2 (แบบฟอร์ม คส.๒) ก็ได้

(2) ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน ไม่สามารถจัดทำคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพในเหตุฉุกเฉินได้ทัน ผู้ร้องจะมาแถลงด้วยวาจาต่อศาล ก็ได้ศาลจดบันทึกข้อความและให้ลงชื่อไว้แล้วรีบไต่สวนและมีคำสั่งในทันที

(3) การไต่สวนหาความจริง มีต้องเคร่งครัด ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความและเป็นความลับ

(4) หากข้อเท็จจริงตามทาง ไต่สวนฟังได้ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างและมีพฤติการณ์อันน่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายจิตใจ หรือสุขภาพของ ผู้เสียหาย และคำขอให้ศาลคุ้มครองสวัสดิภาพอยู่ภายใต้วิธีการและมาตรการตามกฎหมาย ก็ให้ศาลสั่งคุ้มครอง สวัสดิภาพตามคำร้องขอหรือตามสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงการรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้มีกำหนดเวลาไม่เกิน 6 เดือน (5) มาตรา 174 ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เช่น ห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีนเมาห้ามเข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่า 6 เดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำจากศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด

(6) มาตรา 179 บัญญัติต่อไปว่า ในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อเด็กโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กให้เด็กหรือผู้ปกครองของเด็กนั้น ร้องขอให้ศาลออกคำสั่ง คุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวดนี้ได้ โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา 155 มาตรา 156 มาตรา 172 มาตรา 173 มาตรา 174 มาตรา 176 มาตรา 177 และมาตรา 178 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

อนึ่ง หากพิจารณาจากกฎหมายทั้งสามฉบับดังกล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายแต่ละฉบับมีวิธีการและช่องทางในการใช้สิทธิขอคุ้มครองสวัสดิภาพแตกต่างกันและกำหนดทางเลือกไว้หลายวิธีการ สุดแต่ ผู้เสียหายจะเลือกใช้มาตรการหรือช่องทางใดที่จะเป็นประโยชน์สูงสุด สะดวกและรวดเร็วที่สุดด้วย การที่มีกฎหมาย ทั้ง 3 ฉบับ ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายได้รับโอกาสในการคุ้มครองสวัสดิภาพ นั้นนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่สามารถมีหลายทางเลือก โดยเฉพาะมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 15 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวฯ ด้วยแล้ว ยิ่งมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม ผู้เสียหายเข้าถึงได้ โดยสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเที่ยงธรรม ต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะศาลเยาวชนและครอบครัวมีที่วาระอาณาจักร แต่ละแห่งมีบุคลากรทางตุลาการและตุลาการที่มีองค์ความรู้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม มาตรการ

คุ้มครองสวัสดิภาพตามคำสั่งศาลเป็นการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ในการแก้ไขเยียวยาปัญหาที่ปลายเหตุ หากต้องการมิให้มีปัญหาการทารุณกรรมทั้งต่อร่างกายและจิตใจแก่บุคคลในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงและเด็ก และจำนวนไม่น้อยที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมที่จะร่วมกันสร้างสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันอันจะเป็นการ *คืนครอบครัวอบอุ่น อ่อนโยนสู่สังคมไทย* ในที่สุด

4) **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546** ผู้ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ นอกจากจะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 แล้ว ยังได้รับการคุ้มครองสิทธิตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 อีกด้วย ตามพระราชบัญญัตินี้ **ผู้สูงอายุ** หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน 60 ปี มีสัญชาติไทย มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัว

การคุ้มครองผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 คุ้มครองและให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุข การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจาก *การถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง* และการให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาคือ การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน และการสงเคราะห์จัดงานศพตามประเพณี เป็นต้น

ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่หรือสหวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง ซึ่งผู้ที่พบเห็นผู้สูงอายุถูกกระทำรุนแรงฯ ดังกล่าว ควรแจ้งและประสานงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง โดยให้การคุ้มครองผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม ผู้สูงอายุที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งในการดำเนินการช่วยเหลือใด ๆ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครอบครัว ชุมชน หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถกลับไปอยู่กับครอบครัว ชุมชน หรือบุคคลที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ

5) **พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556** พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2560, น. 12-13) เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยมีทั้งการกำหนดมาตรการในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสร้างกลไกเพื่อการคุ้มครองคนพิการในเชิงนโยบายไว้ในกฎหมาย เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิและโอกาสในการคุ้มครองจากรัฐ ให้คนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งสวัสดิการและความช่วยเหลือที่รัฐจัดขึ้น ทั้งในการฟื้นฟูสมรรถภาพผ่านกระบวนการทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ การคุ้มครองเพื่อไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม การยอมรับและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การเข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร โทรคมนาคม บริการล่ามภาษามือ สิทธิในการเข้าไปใช้บริการสาธารณะ

เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ การบริหารจัดการกองทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสิทธิในการได้รับการลดหย่อนภาษีสำหรับคนพิการ และผู้ดูแลคนพิการ เป็นต้น ทั้งนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการในมิติด้านการศึกษา และมิติด้านสุขภาพ มีดังนี้

5.1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย

(1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความพิการหรือบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ/ทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวนั้นมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือเมื่อพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(2) พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดสิทธิให้คนพิการได้รับการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต และได้รับเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ในด้านการศึกษา สามารถเลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความจำเป็นที่อาจมีความพิเศษหรือเฉพาะสำหรับบุคคลนั้น ๆ ตลอดจนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มีการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาด้วยวิธีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ แต่ละประเภท

5.2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการในมิติด้านสุขภาพ มี 2 ฉบับ คือ

(1) พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ในมาตรา 5 ที่ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต ทั้งในรูปแบบของแพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทย หรือแพทย์ทางเลือก รวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการ ตามที่มีระบุในหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยมีสิทธิได้รับ *บัตรทอง* ท.74 ซึ่งเป็นบัตรสำหรับคนพิการ สิทธิประโยชน์ในการได้รับการฟื้นฟูทั้งในและนอกหน่วยบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น การทำกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด การประคบหรือแก้ไขการปวด จิตบำบัด การฟื้นฟูทางการได้ยิน การเห็น การใช้กายอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยตามประเภทของความพิการ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบอื่น ๆ

(2) พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดสิทธิของผู้ป่วยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ และได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการบำบัดรักษาไว้เป็นความลับ ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัย การคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพและประกันสังคม และระบบอื่น ๆ จากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยที่อาจทำให้เกิดความเสียหาย

นอกจากคนพิการจะได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครอง เพื่อมิให้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม รวมถึงรัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทั้งสองฉบับแล้ว ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงกันในการเข้าถึงสิทธิ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน (พ.ศ. 2560-2564) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการสร้างความเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ ให้สตรี (ซึ่งรวมถึงสตรีพิการ) มีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่นคงปลอดภัย โดยระบุเป้าประสงค์สำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพให้สตรีพิการและเด็กหญิงพิการ ต้องไม่ถูกกระทำความรุนแรงและไม่ถูกล่วงละเมิด และแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ ตลอดจน

สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีความเสมอภาคทางเพศ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2564)

6) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” เป็นการกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมี การแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

หมวด 2 คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศและกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กำหนดให้คณะกรรมการ วลพ. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (มาตรา 14)

- (1) วินิจฉัยปัญหาที่มีการยื่นคำร้องว่ามีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามมาตรา 18
- (2) กำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์ตามมาตรา 19
- (3) ออกคำสั่งตามมาตรา 20
- (4) ยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา 21
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ วลพ.

หมวด 4 การชดเชยและเยียวยาผู้เสียหาย

มาตรา 24 เมื่อคณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัยว่ามีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ให้ผู้เสียหาย มีสิทธิขอรับการชดเชยและเยียวยาโดยยื่นคำขอต่อกรมตามแบบที่อธิบดีประกาศกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ.

4.2.7 มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น เพื่อป้องกันผู้เสียหายให้ปลอดภัยจากการคุกคาม ตลอดจน ความรุนแรง รวมถึงการปฏิบัติโดยมิชอบ โดยการเตรียมสิ่งจำเป็นพื้นฐาน สถานที่พักพิง อาหาร ยารักษาโรค และดูแล สภาพจิตใจ รวมไปถึงการคุ้มครองด้านกฎหมาย มุ่งเน้นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นศูนย์กลางในการ ดำเนินการและ คุ้มครองสิทธิพื้นฐาน โดยกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามมาตรา 33 ประกอบด้วย 8 กระบวนการ ดังนี้

กระบวนการที่ 1 การรับผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครอง ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระบวนการแรกในการให้ความช่วยเหลือ ที่ดำเนินการภายในหน่วยงาน โดยมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

(1.1) **การเตรียมการ** หลังจากที่ได้รับแจ้งการประสานจากหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จะนำส่งผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ จะดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อทำหน้าที่รับตัวผู้เสียหายและ เจ้าหน้าที่สอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม อันประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่เวรประจำวัน ผู้ดูแลผู้รับ การสงเคราะห์ และล่าม

(1.2) **การรับตัวเข้า** ในการรับผู้เสียหายเข้ารับการคุ้มครองที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ จะมีนักสังคม สงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา IN TAKE เจ้าหน้าที่เวรประจำวัน และผู้ดูแลผู้รับการสงเคราะห์ เป็นผู้มารับเรื่องจาก หน่วยงานหรือองค์กรที่นำส่ง

กระบวนการที่ 2 การสืบค้นข้อเท็จจริง การสืบค้นข้อเท็จจริงของผู้เสียหายมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งใน การให้ความช่วยเหลือ ซึ่งประวัติของผู้เสียหายจะครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนตัวเบื้องต้นประวัติครอบครัวการศึกษา พฤติกรรม สภาวะทางกาย จิต สังคม รวมถึงสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการให้ความ ช่วยเหลือต่อไป ทั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ คนไทย และคนต่างชาติ

กระบวนการที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ ก่อนที่จะมีการวางแผนให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต่อไป ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์จะต้องวิเคราะห์ให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ วิเคราะห์สภาวะทางด้านร่างกายของผู้เสียหาย เนื่องจากในบางกรณีผู้เสียหายอาจได้รับการลงละเมิดทางด้านร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการถูกทำร้าย หรือถูกลงละเมิดทางเพศ ต้องวิเคราะห์สภาวะทางด้านจิตใจของผู้เสียหาย เพื่อเป็นการพิจารณาถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายว่าอยู่ในระดับใด และควรได้รับการช่วยเหลือจิตใจทางด้านใดบ้าง เช่น การพบนักจิตวิทยาจิตแพทย์หรือบางกรณีต้องส่งเข้าบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลวิเคราะห์สภาวะทางด้านครอบครัวของผู้เสียหาย โดยวิเคราะห์ถึงการเลี้ยงดูและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวของผู้เสียหายที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เสียหาย และวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษาของผู้เสียหายว่าสอดคล้องกับระดับสติปัญญาที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้เสียหายหรือไม่ รวมทั้งวิเคราะห์สภาวะ ทางด้านพฤติกรรมของผู้เสียหายถึงพฤติกรรมที่ผ่านมาของผู้เสียหายซึ่งอาจเป็นผลมาจากครอบครัว และวิเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

กระบวนการที่ 4 การวางแผนให้ความช่วยเหลือ การวางแผนให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายเป็นผลสืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ซึ่งจะต้องวางแผนให้ความช่วยเหลือให้ครอบคลุม ทั้งคนไทยและคนต่างชาติโดยจัดประชุมทีมสหวิชาชีพ ซึ่งจะมีการวางแผนให้ความช่วยเหลือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัวและชุมชน ด้านการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ด้านการฝึกอาชีพและการจัดหางาน ด้านการดำเนินคดีทางกฎหมาย โดยนักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาจะพาผู้เสียหายไปประสานแจ้งความร้องทุกข์ เพื่อดำเนินคดี (กรณียังไม่มีการแจ้งความดำเนินคดี) และประสานนักกฎหมายในการวางแผนการดำเนินคดีว่าจะมีการดำเนินคดีด้านใดบ้าง ทั้งคดีอาญา คดีแพ่ง และด้านการประสานงานทีมสหวิชาชีพทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงาน ในการให้ความช่วยเหลือ ตามความเหมาะสม เช่น การทำ case conference

กระบวนการที่ 5 การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ การดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายทั้งชาวไทยและต่างชาติ จะสืบเนื่องมาจากการวางแผนการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการที่ 6 การเตรียมความพร้อมก่อนการส่งกลับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประเมินผลความพร้อมของผู้เสียหาย แล้วนำผลการประเมินในทุก ๆ ด้าน มาประกอบการวิเคราะห์ในการให้ความช่วยเหลือส่งกลับและคืนสู่สังคม

กระบวนการที่ 7 การคืนสู่สังคม การคืนสู่สังคมมีผลมาจากการประเมินผลและเตรียมความพร้อมผู้เสียหาย เพราะการคืนสู่สังคมจะเป็นบันไดก้าวสำคัญในการให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ และไม่กลับไปสู่ปัญหาหรือตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซ้ำอีก

กระบวนการที่ 8 การติดตามผล การติดตามผลผู้เสียหายหลังจากส่งกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมแล้ว ทุกกระยะ 6 เดือน 9 เดือน และ 12 เดือน กรณีคนไทยการติดตามผลโดยนักสังคมสงเคราะห์ออกเยี่ยมบ้าน หรือประสานให้หน่วยงานในสังกัด กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในพื้นที่ภูมิลำเนาของผู้เสียหายติดตามผลให้ทั้งนี้ เพื่อเป็นการติดตามผลผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพหรือติดตามผลทางจดหมายตอบรับ หรือโทรศัพท์ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว กรณีคนต่างชาติหน่วยงานประเทศต้นทางจะเป็นผู้ติดตามผล และรายงานให้ทราบในบางกรณีอาจประสานหน่วยงานภาคเอกชนติดตามผลให้ เพื่อป้องกันผู้เสียหายในแต่ละประเทศกลับเข้ามายังประเทศไทยหรือตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ซ้ำอีก

4.2.8 คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. 2563 โดยที่เป็นการสมควรให้กระบวนการทางศาลในทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้เสียหายทางอาชญากรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ ศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

พระธรรมนุญ ศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ศาลพึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยความเข้าใจและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของบุคคล ตลอดจนความปลอดภัยและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ ฐานะ สถานภาพทางสังคม ความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของ ผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล

หลักทั่วไป

ข้อ 2 ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลพึงรับฟังความคิดเห็นหรือความกังวลใจของผู้เสียหายด้วยความ เมตตาและเข้าใจ และด้วยความเป็นกลาง โดยปราศจากอคติที่มีต่อทุกฝ่ายในคดี

ข้อ 3 เมื่อเห็นเป็นการจำเป็น ศาลอาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ศาลจัดทำข้อมูลประวัติของผู้เสียหาย ผลกระทบ หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย ความคิดเห็น หรือความกังวลใจของผู้เสียหาย ตลอดจนพฤติกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลเห็น ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อคดี กรณีผู้เสียหายร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยให้ดำเนินการตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 หรือศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ดำเนินการตามความเหมาะสม

ข้อ 4 ศาลพึงอธิบายถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของผู้เสียหาย ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณา รวมถึงแจ้งความคืบหน้าและการสิ้นสุดของการดำเนินกระบวนการให้ผู้เสียหายทราบ

ข้อ 5 ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก หรือเยาวชน หรือคดีที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนหรือสังคม ศาลพึงระมัดระวังไม่ให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ต้องหา หรือจำเลยกับผู้เสียหายและพยาน โดยจัดห้องพักผู้เสียหาย และพยานเหล่านั้นแยกต่างหากจากห้องพักพยานทั่วไป รวมถึงอาจจัด ให้มีการสืบพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพหรือสืบพยานแบบไม่เผชิญหน้าเท่าที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ข้อ 6 ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลพึงคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหาย โดยอาจสอบถามความคิดเห็นของผู้เสียหายเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ข้อ 7 ในกรณีที่มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลอาจกำหนดมาตรการกำกับดูแลความปลอดภัยของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและสิทธิของผู้เสียหาย เช่น

- (1) ห้ามยุ่งเกี่ยวหรือติดต่อกับผู้เสียหายไม่ว่าด้วยวิธีการใด
- (2) ห้ามปรากฏตัวให้ผู้เสียหายเห็นโดยจงใจ
- (3) ห้ามเข้าไปในสถานที่ที่ผู้เสียหายอยู่อาศัย
- (4) ห้ามสืบหาหรือตรวจสอบความเป็นไปของผู้เสียหาย

การเยียวยาความเสียหาย

ข้อ 8 ศาลพึงให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายตามสมควร ในการดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ค่าตอบแทน หรือการช่วยเหลืออย่างอื่นที่จำเป็น

ข้อ 9 ศาลพึงช่วยเหลือแนะนำผู้เสียหายในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เป็นธรรม รวดเร็ว และเป็นที่น่าพอใจแก่ทุกฝ่าย

การพิพากษาคดี

ข้อ 10 ในการกำหนดโทษ ศาลพึงรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายและคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น แก่ผู้เสียหาย ประกอบด้วยเสมอ ในกรณีที่ จะพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือการลงโทษ และคุ้มครองความประพฤติจำเลย หากผู้เสียหายยังมิได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน พึงกำหนดให้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงื่อนไขในการคุ้มครองความประพฤติจำเลยด้วย และอาจวางเงื่อนไขให้จำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายด้วยก็ได้

ข้อ 11 เมื่อมีคำพิพากษา ศาลพึงแจ้งผลคำพิพากษาพร้อมคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิ ในการอุทธรณ์หรือฎีกา ให้ผู้เสียหายทราบโดยเร็วโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย การบังคับค่าสินไหมทดแทน การบังคับค่าสินไหมทดแทน

ข้อ 12 กรณีที่มีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและจำเป็นต้องมีการบังคับคดี ให้เจ้าหน้าที่ ศาลให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายในการดำเนินการเพื่อบังคับคดี รวมทั้ง การประสานงานแจ้งไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหาย หรือขอข้อมูลจากองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การยึดอายัดทรัพย์สินของจำเลยหรือบังคับคดี โดยวิธีการอื่นต่อไป

4.2.9 มติคณะรัฐมนตรีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

1) *มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2558* กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) เสนอมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานไว้ ดังนี้

1.1) หน่วยงานต้องมีการจัดทำแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงานที่ครอบคลุมบุคลากรทุกคนที่ทำงานในหน่วยงาน รวมทั้งผู้ที่มีการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เช่น นักศึกษา นักศึกษาฝึกงาน ผู้รับจ้าง ฯลฯ โดยให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับ รวมทั้งต้องประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักแก่บุคลากร ทุกคนในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติ

1.2) หน่วยงานต้องแสดงเจตนาจริงใจในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างบุคคล เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เน้นการป้องกันปัญหาเป็นพื้นฐาน ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ

1.3) หน่วยงานต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์ล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ และแนวทางการในแก้ไขในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น รวมทั้งกำหนดให้เป็นประเด็นหนึ่งในหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ การจัดสถานที่ทำงานเพื่อลดความเสี่ยงจากปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ เช่น จัดห้องทำงานที่เปิดเผย โลง มองเห็นกันได้ชัดเจน เป็นต้น

1.4) การแก้ไขและจัดการปัญหาอาจใช้กระบวนการอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร การประณอมข้อพิพาท ฯลฯ เพื่อยุติปัญหา หากกระบวนการไม่เป็นทางการไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงจะเข้าสู่กระบวนการทางวินัยตามกฎหมายที่หน่วยงานนั้นถือปฏิบัติอยู่

1.5) การแก้ไขและจัดการปัญหาต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยทันทีและเป็นไปตามเวลาที่กำหนดในแนวปฏิบัติ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงาน และต้องเป็นความลับ เว้นแต่กรณีที่ทั้งสองฝ่ายยินดีให้เปิดเผย รวมทั้งให้ความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน กรณีที่ขยายเวลาออกไป ต้องมีเหตุผลที่ดีพอ

1.6) กรณีที่มีการร้องเรียนหรือการรายงานเรื่องนี้ ให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคู่กรณี บุคคลจากหน่วยงานต้นสังกัดของคู่กรณี โดยมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าคู่กรณี บุคคลที่มีผลงานด้านการแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ จนเป็นที่ประจักษ์ โดยอาจมีบุคคลที่มีเพศเดียวกับผู้เสียหายไม่น้อยกว่าหนึ่งคน และให้มีบุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้ หากต้องมีการดำเนินการทางวินัย ขอให้คณะทำงานนำข้อมูลเสนอผู้บริหารประกอบการดำเนินการทางวินัย

1.7) หน่วยงานต้องติดตามผลการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงานอย่างต่อเนื่องและรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริม ความเท่าเทียมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ สทพ.) อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2) มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2563 คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ สทพ.) มีมติให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทบทวนและปรับปรุงมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ เมื่อเดือนมกราคม 2563 ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบมาตรการดังกล่าว เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2563 และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน (ศปคพ.) และสร้างความเข้าใจกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รวมถึงเอกชน ในการดำเนินงานตามมาตรการ อย่างถูกต้องและทั่วถึง

มาตรการนี้ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง เป็นหลักการสำคัญของมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ส่วนที่สองเป็นแนวทางการดำเนินงานเมื่อเกิดปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงาน

3) หลักการสำคัญของมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

3.1) หน่วยงานต้องมีการประกาศเจตนารมณ์เป็นลายลักษณ์อักษร (เช่น ประกาศ คำสั่ง) โดยเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในองค์กรรับทราบอย่างทั่วถึง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

3.2) หน่วยงานต้องมีการจัดทำหน่วยปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน ที่ครอบคลุมบุคลากรทุกคนที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งผู้ที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เช่น นักศึกษา นักศึกษาฝึกงาน ผู้รับจ้าง ฯลฯ โดยให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และยอมรับ รวมทั้งต้องประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกคนในหน่วยงานได้รับทราบและถือปฏิบัติ

3.3) หน่วยงานต้องแสดงเจตนารมณ์อย่างจริงจังในการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างบุคคลเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน โดยเน้นการป้องกันปัญหา เป็นพื้นฐาน ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งกำหนดให้เป็นประเด็นหนึ่งในหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรทุกระดับ

3.4) หน่วยงานต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ และแนวทางในการแก้ไขในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี โดยคำนึงถึงเรื่องพื้นที่ปลอดภัยในองค์กร เช่น จัดห้องทำงานที่เปิดเผย โลง มองเห็นกันได้ชัดเจน เป็นต้น

3.5) หน่วยงานต้องกำหนดกลไกการร้องทุกข์ภายในหน่วยงาน (เช่น ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย หรือกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม)

3.6) การแก้ไขและจัดการปัญหาอาจใช้กระบวนการอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร การประนอมข้อพิพาท ฯลฯ เพื่อยุติปัญหา หากกระบวนการไม่เป็นทางการไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ จึงจะเข้าสู่กระบวนการทางวินัยตามกฎหมายที่หน่วยงานนั้นถือปฏิบัติอยู่

3.7) การแก้ไขและจัดการปัญหาต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยทันทีและเป็นไปตามเวลาที่กำหนดในแนวปฏิบัติ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและคุกคามทางเพศในการทำงานและต้องเป็นความลับ เว้นแต่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมให้เปิดเผย รวมทั้งให้ความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน กรณีที่ขยายเวลาออกไปต้องมีเหตุผลที่เพียงพอ

3.8) กรณีที่มีการร้องเรียนหรือการรายงานในเรื่องนี้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- ให้หัวหน้าหน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง จำนวนไม่เกิน 5 คน ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคู่กรณี บุคคลจากหน่วยงานต้นสังกัดของคู่กรณี โดยมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าคู่กรณี โดยต้องมีบุคคลที่มีเพศเดียวกันกับผู้เสียหายไม่น้อยกว่าหนึ่งคน และให้มีบุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้ เฉพาะในกรณีที่มีการสอบปากคำผู้เสียหายหรือที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมกับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้ เฉพาะในกรณีที่มีการสอบปากคำผู้เสียหาย หรือให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมดำเนินการสอบข้อเท็จจริง

ทั้งนี้ ให้รายงานผลต่อหัวหน้าหน่วยงาน และหากต้องมีการดำเนินการทางวินัย ขอให้คณะทำงานนำข้อมูลเสนอผู้บริหาร ประกอบการดำเนินการทางวินัย

3.9) หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน เมื่อมีการร้องเรียนแล้ว ผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินการใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน รวมถึงข้อร้องขอตามความเหมาะสม และหน่วยงานต้องให้ความคุ้มครองผู้ร้องเรียนไม่ให้ถูกกลั่นแกล้ง

3.10) หน่วยงานต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหา โดยในระหว่างการร้องเรียน ยังไม่ถึงว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิด ต้องให้ความเป็นธรรมและให้ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคลากรอื่น และต้องมีการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา ในการชี้แจงข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ รวมทั้งสิทธิในการแสดงเอกสาร/พยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา

3.11) หน่วยงานต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สำหรับหน่วยงานภาครัฐให้รายงานต่อผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer: CGEO) และให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point: GFP) ติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการฯ สำหรับการรายงานผลการดำเนินงาน ให้รายงานไปยังศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ภายในวันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี

3.12) ศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงาน และติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการฯ โดยรายงานต่อคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ สทพ.) อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

4) แนวทางการดำเนินงานเมื่อเกิดปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ ในการทำงานหน่วยงาน

4.1) จัดตั้งกลไกการร้องทุกข์ภายในหน่วยงาน มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการ เมื่อได้รับการร้องเรียนหรือร้องทุกข์ ทั้งแบบเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

4.2) การใช้กระบวนการแก้ไขปัญหอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกันอย่างเป็นมิตรและหาวิธีประนีประนอมข้อพิพาท โดยต้องให้ทั้งสองฝ่ายยินยอมให้มีการประนีประนอมข้อพิพาท โดยผู้ประนีประนอมข้อพิพาทต้องเป็นบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้ความเคารพนับถือและต้องมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อเป็นการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำไม่ให้เกิดซ้ำ ทั้งนี้ จะดำเนินการได้ในกรณีที่การร้องเรียนไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หากสามารถตกลงกันได้แล้ว ทั้งสองฝ่ายต้องลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร และให้เก็บไว้ในแฟ้มประวัติของทั้งสองฝ่าย

4.3) กระบวนการในการแก้ไขและจัดการปัญหาต้องเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง ภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องเรียน และต้องเป็นความลับ เว้นแต่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมให้เปิดเผย รวมทั้งให้ความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน ไม่เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และข้อมูลของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายต้องเป็นความลับ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน 30 วัน หากไม่แล้วเสร็จให้ขอความเห็นของผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานในการขยายเวลาออกไปได้อีก 30 วัน

4.4) กรณีมีการร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ให้กลไกร้องทุกข์ภายในหน่วยงานทำหน้าที่สอบข้อเท็จจริง หากพบว่ามีมูลความผิดจริง จะต้องส่งเรื่องต่อไปยังส่วนงานที่รับผิดชอบด้านการสอบสวน

4.5) การแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง ให้หัวหน้าหน่วยงานดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานสอบข้อเท็จจริง จำนวนไม่เกิน 5 คน ประกอบด้วย ประธานคณะทำงานที่มีตำแหน่งสูงกว่าคูกรณี บุคคลจากหน่วยงานต้นสังกัดของ คูกรณี โดยมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าคูกรณี โดยต้องมีบุคคลที่มีเพศสภาพเดียวกับผู้เสียหายไม่น้อยกว่าหนึ่งคน และให้มีบุคคลที่ผู้เสียหายไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังในการสอบข้อเท็จจริงได้เฉพาะในกรณีมีการสอบปากคำผู้เสียหาย ทั้งในกรณีผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งสูงกว่า ผู้อำนวยการกลุ่มคุ้มครองจริยธรรม ต้องเสนอเรื่องให้หัวหน้าส่วนราชการ แต่งตั้ง คณะทำงานสอบข้อเท็จจริง

4.6) กรณีที่ผู้กระทำเป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน ให้ผู้มีอำนาจเทียบเท่าจากหน่วยงานอื่นหรืออำนาจเหนือกว่าเป็นประธานการสอบข้อเท็จจริง และให้มีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้แทนหน่วยงานอื่นที่มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะทำงานด้วย

4.7) หน่วยงานต้องมีมาตรการในการคุ้มครองผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน ดังนี้

(1) ผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยานจะไม่ถูกดำเนินการใด ๆ ที่กระทบต่อหน้าที่การงานหรือการดำรงชีวิต รวมถึงไม่ให้ถูกกลั่นแกล้งทุกกรณี เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันความปลอดภัย ทั้งนี้หากจำเป็นต้องมีการดำเนินการใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ร้องเรียนและผู้เป็นพยาน รวมถึงข้อร้องขอของผู้เสียหาย ผู้ร้องเรียน หรือผู้เป็นพยาน ควรได้รับการพิจารณาจากบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบตามความเหมาะสม

(2) ผู้ร้องเรียนต้องได้รับการฟื้นฟู เยียวยา และได้รับการชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากการล่วงละเมิดทางเพศในการทำงาน เช่น ค่าเดินทางในการมาให้ข้อเท็จจริง หรือค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ สามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เพื่อขอรับเงินเยียวยาได้

4.8) ผู้ร้องทุกข์และผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับคำแนะนำหรือการสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกัน และจะไม่ถือว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหาที่มีความผิด จนกว่าข้อกล่าวหาจะได้รับการพิสูจน์ว่ากระทำผิดจริง ผู้ร้องทุกข์และผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิในการชี้แจง แสดงหลักฐานหรือพยานเพื่อยืนยันข้อเท็จจริง

4.9) เมื่อหน่วยงานที่มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point: GFP) ดำเนินการเสร็จสิ้น ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Office: GEO) และรายงานผลการดำเนินงานไปยังศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน (ศปคพ.) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.)

บุคลากร

(1) บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการบันทึกเสียง บันทึกภาพหรือภาพถ่าย หรือถ่าย (video clip) (หากทำได้)

(2) บันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเป็นลายลักษณ์อักษรทันทีที่เหตุการณ์เกิดขึ้น โดยจดบันทึกวัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ คำบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ชื่อของพยานและ/หรือบุคคลที่สาม ซึ่งถูกกล่าวถึงหรืออยู่ในเหตุการณ์

(3) แจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นให้บุคคลที่ไว้วางใจหรือผู้บังคับบัญชาทราบทันที

(4) ดำเนินการร้องทุกข์ที่กลไกร้องทุกข์ของหน่วยงาน โดยสามารถร้องทุกข์ด้วยตนเองทางโทรศัพท์ หรือเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรสาร เป็นต้น หรือกรณีผู้ถูกกระทำอายุหรือกลัว อาจให้เพื่อนมาแจ้งแทน แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกกระทำ

(5) ร้องขอความช่วยเหลือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำ หลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการค้นหาข้อเท็จจริง หากไม่ดำเนินการใด ๆ ถือว่าผู้บังคับบัญชาละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่

(6) ร้องขอหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีบุคคลเป็นผู้ประสานงาน เพื่อช่วยเหลือจัดให้มีการประชุมหารือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางยุติอย่างไม่เป็นทางการ หรือผู้ไกล่เกลี่ยช่วยเหลือในการยุติเรื่องดังกล่าว ซึ่งมีกำหนดเวลา 15 วัน เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน

(1) สร้างความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในผลการทำงานของตนเอง

(2) ให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา

(3) หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ลับตาหรือทำงานสองต่อสองกับผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน หากเป็นไปได้ให้มีผู้ที่ไว้วางใจอยู่ด้วยในกรณีถูกเรียกเข้าพบหรือรับเรื่องงานนอกเวลาทำงาน เป็นต้น

(4) ช่วยสอดส่องและรายงานพฤติกรรมกรล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นในหน่วยงานต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งไม่ควรเพิกเฉยหากมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับเพื่อนร่วมงาน และควรให้คำปรึกษา รวมทั้งช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงานด้วย

(5) หากผู้บังคับบัญชาเรียกผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้าไปปฏิบัติงานในห้อง โดยเฉพาะนอกเวลาทำงานหรือไปปฏิบัติงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ แบบสองต่อสอง ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาระดับต้นรับทราบก่อนทุกครั้ง

5) *มาตรการทางการบริหารเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการทางวินัยและจริยธรรม* มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2564 เห็นชอบมาตรการทางการบริหารเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการทางวินัยและจริยธรรม เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยและจริยธรรมข้าราชการฝ่ายพลเรือนในการนำมาตราการทางบริหารมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางวินัย มีมาตรฐานเดียวกัน และลดความลักลั่นในการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการพิจารณาความผิดและกำหนดโทษ ตามที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ

5.1) ให้สำนักงาน ก.พ. เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบให้องค์กรกลางบริหารงานบุคคลประเภทต่าง ๆ นำมาตรการทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับวินัยและจริยธรรมร้ายแรงของแต่ละองค์กรกลางบริหารงานบุคคล เช่น การสั่งพักราชการหรือการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน การสั่งให้ประจำส่วนราชการ การสั่งสำรองราชการ หรือการสั่งการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่มีอยู่มาใช้ในการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่า มีพฤติกรรมชู้สาวหรือล่วงละเมิดทางเพศ หรือคุกคามทางเพศ รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการกระทำการล่วงละเมิดทางเพศ หรือการคุกคามทางเพศดังกล่าว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการดำเนินการในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชน หรือเรื่องที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของส่วนราชการ โดยกำชับผู้บังคับบัญชาให้เร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชาละเลยไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

5.2) ให้ ก.พ. จัดให้มีการประชุมเพื่อหารือร่วมกันระหว่างองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการฝ่ายพลเรือนประเภทต่าง ๆ ทำการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคล เพื่อกำหนดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์กลางตามนัยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เช่น การนำมาตราการทางการบริหารมาใช้เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การกำหนดมาตรฐานการลงโทษ และการดำเนินการทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยและจริยธรรมข้าราชการฝ่ายพลเรือนเป็นมาตรฐานเดียวกันและสัมฤทธิ์ผล

